

ОДБРАНА

Година IX ■ Број 177 ■ 1. фебруар 2013. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

**Војска
обезбеђује
стабилност**

- ▶ **Влади Србије
двоструко веће поверење**
- ▶ **Високе студије безбедности и одбране**
- ▶ **Ваздухопловни завод „Мома Станојловић“**

АМЕРИЧКА ВОЈНА СТРАТЕГИЈА – Јуче, данас, сутра

Т. Мирковић

Као резултат дугогодишњег праћења и изучавања америчке војне политике, стратегије и тактике, ова књига представља незаобилазно штиво за све оне који желе да се детаљније обавесте о овој теми.

Броширано / ф. 14×20, 426 стр. / шифра: 111270
цена: 972,00 / **са попустом: 680,40**

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363

Жиро-рачун: 840-312849-56

e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs

Наручујем _____ примерака књиге „Америчка војна стратегија – Јуче, данас, сутра“ по цени од **680,40** динара, у укупној вредности од _____ динара.

Купац _____

ЈМБГ _____

Адреса становања, улица и број: _____

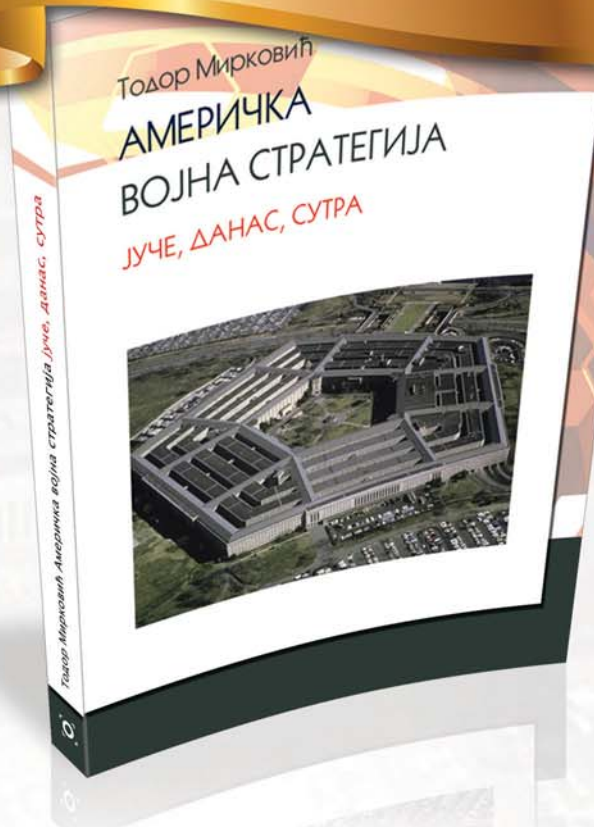
Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Издања се илађају унапред. Уз наруцбеницу послашти доказ о улашци целокујној износа, након чега испоручујемо књиге. Купљена издања биће достављена пуштем Послѣ експреса, на шѣреши купца.

НОВО

ХОБСОВА ТЕОРИЈА ЉУДСКЕ ПРИРОДЕ И ПЕРСПЕКТИВЕ МИРА И ПОРЕТКА

С. Стојановић

Књига обрађује увек актуелну и занимљиву проблематику. Доминација природних нужности у човеку, од којих је жеља за што више моћи примарна, не оставља другу могућност осим могућности трајног и неотклоњивог сукоба у природној егзистенцији људи. Дедуктивистички поступак прожима читаву Хобсову политичку филозофију и аутор пронициљиво излаже оригиналност његове елаборације.

Броширано / ф. 17×24, 178 стр. / шифра: 111280
цена: 1.080,00 / **са попустом: 756,00**

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363

Жиро-рачун: 840-312849-56

e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs

Наручујем _____ примерака књиге „Хобсова теорија људске природе и перспективе мира и поретка“ по цени од **756,00** динара, у укупној вредности од _____ динара.

Купац _____

ЈМБГ _____

Адреса становања, улица и број: _____

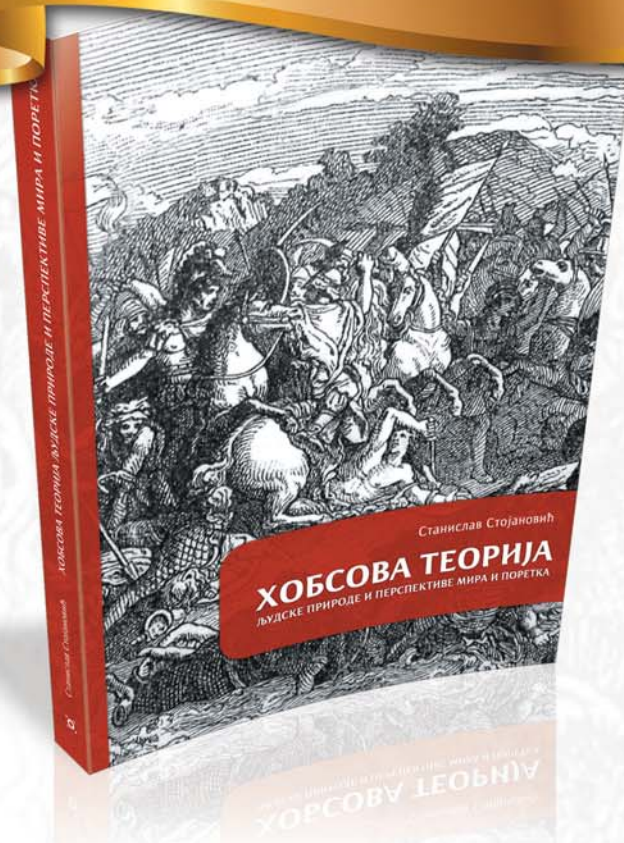
Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Издања се илађају унапред. Уз наруцбеницу послашти доказ о улашци целокујној износа, након чега испоручујемо књиге. Купљена издања биће достављена пуштем Послѣ експреса, на шѣреши купца.

НОВО

Галерија Матице српске

ПРАТЕЋИ ПРОГРАМИ

6. фебруар – 17.00 часова

Улога и значај дародаваца у развоју колекције Галерије Матице српске и разговор са дародавцима (мр Тијана Палковљевић, управница Галерије Матице српске)

13. фебруар – 17.00 часова

Стручно тумачење изложбе (Јелена Огњановић, ауторка изложбе)

20. фебруар – 17.00 часова

Стратегија развоја колекције Галерије Матице српске и значај аквизиција у деловању музеја (мр Тијана Палковљевић, управница Галерије)

Све информације можете добити на телефон **011/3234 712**

15. јануар – 23. фебруар 2013. године
Галерија Дома Војске Србије, Браће Југовића 19, Београд

АКВИЗИЦИЈЕ ГАЛЕРИЈЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ 2001–2011.

„Одбрана“ наставља традицију „Рајника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

мр Раденко Мутавчић

Заменик главног уредника

Владимир Почуч, мајор

Уредници

Мира Шведић, Душан Глишић, Славица Лужник

Новинари

Сања Анђелковић
Мирјана Боровина, потпоручница
Владимир Вјештић
Биљана Миљић

Стални сарадници

Станислав Арсић, др Себастиан Балаш,
др Славиша Влацић, Милосав Ц. Ђорђевић,
др Милан Мијалковски, мр Зоран Миладиновић,
мр Миљан Миликић, Крсман Милошевић,
Никола Остојић, Никола Оташ, Александар
Радић, Влада Ристић, Иштван Пољанац,
Будимир М. Попадић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски,
Марија Марић и Слободан Михаиловић
(технички уредници)

Фотографија

Стефана Савић (уредница),
Горан Станковић, Душка Стефановић,
Јово Мамула, Даримир Банда, (фоторепортери)

Језички редактор

мр Наташа Николић

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Бјеловук

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995
ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs
redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ
месечно 160 динара. За претплатнике преко
Поштанске штедионице месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,
ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења
војних новинара

БРОЈ 177

НАСЛОВНА СТРАНА

Патрола на бази „Грлић“
у Копненој зони безбедности

Снимио Јово МАМУЛА

САДРЖАЈ

■ ДОГАЂАЈИ

6 Министар Вучић и генерал Диковић обишли
базе „Југ“ и „Добросин“

ВОЈСКА ОБЕЗБЕЂУЈЕ СТАБИЛНОСТ

8 Високе студије безбедности и одбране

ЗНАЧАЈ ПАМЕТИ И ЗНАЊА

10 Нови станови за припаднике система одбране

КЉУЧЕВИ ЗА 22 СТАНА

12 Истраживање УНДП и ЦЕСИД-а

**ВЛАДИ СРБИЈЕ ДВОСТРУКО ВЕЋЕ
ПОВЕРЕЊЕ**

16 Сећање на Новосадску рацију

ПОРУКА МИРА

21 Пливање за Часни крст

СИМБОЛИКА ВЕРЕ И МИРА

22 Обележен Дан Медија центра
„Одбрана“ – 24. јануар

КУЋА ОТВОРЕНИХ ВРАТА

■ ИНТЕРВЈУ

26 Пуковник
др Славиша Ђирић,
учесник војне мисије
EUTM Somalia

**НАДА НАПАЋЕНОМ
НАРОДУ**

Из мисије носим изузетно пријатна
сећања, уз осећај да сам био
припадник тима који успешно оба-
вља једну озбиљну мисију

Специјални прилог

ЋИРИЛИЦА

ОДБРАНА

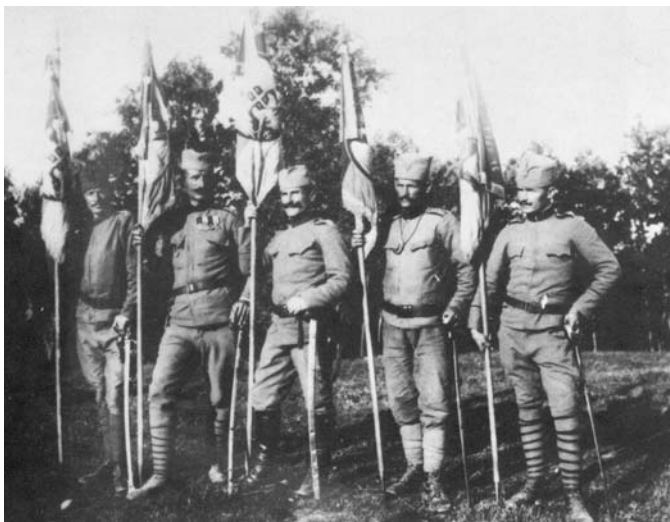
**32 Тенковски батаљон Четврте бригаде
САМОСТАЛНА МОДУЛАРНА ЈЕДИНИЦА**

**51 Центар за обуку ВиПВО
ШКОЛА ВАЗДУХОПЛОВАЦА**

**54 Ваздухопловни завод „Мома Станојловић“
КВАЛИТЕТ БЕЗ КОМПРОМИСА**

**60 Мешовити ракетни артиљеријски дивизион
МАЈСТОРИ ГВОЗДЕНЕ ЗАВЕСЕ**

**68 Српске пуковске заставе из балканских
и Првог светског рата
БАРЈАЦИ СЛАВНИХ ПОБЕДА**

Застава је највећа светиња војничка, свето знамење војничке части и дужности, војничке славе и поноса (Војвода Степа Степановић)

**78 НАЈБОЉИ СПОРТИСТИ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
У 2012. ГОДИНИ**

Реч уредника

Пажњу јавности привукло је истраживање ЦЕСИД-а и УНДП-а о ставовима грађана према корупцији, по коме 32 одсто грађана сматра да је Влада на добром путу, што је два пута више у односу на резултате из средине прошле године.

Војска Србије је међу четири институције које се, по мишљењу грађана, боље котирају него у претходном истраживању, а то су влада коју је корумпираном сматрало 69, а сада 47 одсто грађана, затим парламент са 65 на 44 одсто, председник државе са 47 на 24 одсто и војска коју је средином прошле године 32 одсто грађана сматрало корумпираном, а сада 13 одсто.

Закључци истраживања су да је за пола године дуплиран број оптимиста, а 41 проценат испитаних сматра да ће се корупција смањивати.

Први потпредседник владе и министар одбране Александар Вучић је на конференцији за медије на којој су представљени резултати нагласио да постоји политичка воља, пре свега за то да се створе јаке и снажне институције у којима је борба против корупције приоритет. „Мислим да смо на добром путу и да актуелна власт може да буде задовољна јер је нешто урадила за земљу“, рекао је Вучић, сматрајући важним и то што је промењена перцепција људи према борби против корупције која се одвија у српским институцијама.

У овом броју имамо интервју са пуковником др Славишом Ћирићем, који се недавно вратио из мировне мисије Европске уније EUTM Somalia, где је био шеф санитарске службе, а Србија једина земља учесница ван ЕУ.

„Из мисије носим изузетно пријатна сећања, најпре на активности и задатке које сам имао, а затим и на људе са којима сам радио, уз осећај да сам био припадник тима који успешно обавља једну озбиљну мисију и у нади да ће њени учинци донети више спокоја и добробити једном напаћеном афричком народу“, рекао нам је пуковник Ћирић.

Припадници Војске Србије у 2013. години учествоваће у девет мировних операција при мисијама Уједињених нација и Европске уније, а МУП-а Србије у четири, предвиђено је предлозима одлука које су ових дана стигле у скупштинску процедуру. Планирано је ангажовање до 475 припадника Војске Србије и 15 МУП-а у мировним операцијама УН у Конгу, Либерiji, Обали Слоноваче, Либану, Кипру и у мировној операцији на Блиском истоку, као и учешће у мисији ЕУ за обуку безбедносних снага Сомалије у Уганди, као и у војној операцији поморских снага ЕУ „Atalanta“ против пирата у Сомалији. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

Министар Вучић и генерал Диковић обишли базе „Југ“ и „Добросин“

Војска обезбеђује стабилност

Наш посао је да обезбедимо мир и да будемо фактор стабилности у овом делу Србије и војска тај посао обавља на професионалан, одговоран и озбиљан начин, истакао је министар Вучић приликом посете Копненој зони безбедности

У бази „Добросин“ на југу Србије, први потпредседник владе и министар одбране Александар Вучић изразио је задовољство оперативном функционалношћу и способностима које Војска Србије показује у Копненој зони безбедности.

– Државу Србију нико не може и неће моћи да угрожава. Најважније је да припадници система одбране наставе да свој посао обављају као до сада, јер су Албанци наше комшије и један од задатака је и помоћ локалном становништву кад год је то

ДОБРА ОПРЕМЉЕНОСТ БАЗА

Министар Вучић је изјавио да се током посете уверио у висок степен борбене готовости припадника Војске Србије у базама, изразивши задовољство смештајним капацитетима у бази „Југ“.

– Унапређиваћемо све наше инфраструктурне објекте у оквиру и око базе „Југ“. Поносни смо и на опремљеност базе „Добросин“ и њихову борбену готовост. Нико од локалног становништва не може да има примедбе на понашање наших војника и њихову коректност – нагласио је министар Вучић после приказа реаговања одељења за интервенције у случају напада на патролу војске.

потребно. Ми ћемо увек морати да живимо поред својих комшија Албанаца и важно је да то људи схвате, јер ће тада бити мање усијаних глава – оценио је министар одбране.

Обилазак јединица Војске Србије у Копненој зони безбедности, 13. јануара, министар одбране Александар Вучић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Љубиша Диковић почели су посетом бази „Југ“ код Бујановца. У наставку посете обишли су базу „Добросин“ где их је командант Четврте бригаде Копнене војске бригадни генерал Милосав Симовић информисао о безбедносној ситуацији у Копненој зони безбедности и активностима припадника војске на том подручју.

Генерал Симовић је нагласио да је у зони одговорности Четврте бригаде безбедносна ситуација стабилна, али осетљива и да последњих година највећу претњу безбедности уз административну линију ка Косову и Метохији, поред периодичних напада на полицијске пунктове, представљају случајеви кријумчарења људи и стоке и нелегалне сече шуме.

У зони одговорности Четврте бригаде последњи оружани напади на полицију догодили су се прошле године, када је полицијски пункт код села Добросин нападнут у три наврата, прецизирао је генерал Симовић. Последњи напади на војну базу „Добросин“ догодили су се 2003. године, а припадници Жандармерије су у том рејону последњи пут нападнути 2009. године.

Генерал Симовић је додао да Четврта бригада остварује добру сарадњу са безбедносним службама, полицијом и Жандармеријом, као и са међународним снагама на Косову и Метохији са којима се организују једновремене патроле уз административну линију.

Припадници војске, према његовим речима, сарађују и са локалним становништвом, пре свега пружајући медицинску помоћ и достављајући лекове, а инжињеријске јединице допринеле су побољшању локалне инфраструктуре тако што су у последње две године поправиле више од 60 километара путева. ■

Биљана МИЉИЋ
Снимила Стефана САВИЋ

Високе студије безбедности и одбране

Значај памети и знања

Без наше памети и знања не можемо да постигнемо ништа. Ако тога имамо довољно и у тешким историјским приликама можемо много тога да постигнемо, истакао је министар одбране Александар Вучић на свечаности почетка усавршавања на Високим студијама безбедности и одбране.

Поводом почетка усавршавања 2. класе полазника Високих студија безбедности и одбране, први потпредседник владе и министар одбране Александар Вучић, обраћајући се окупљенима на свечаности у Амфитеатру Центра за симулације и учење на даљину Војне академије, указао је на значај знања и образовања за напредак у свим сферама друштва.

– Не постоји ништа важније за једну земљу, за њен безбедносни систем и систем одбране, као и војну структуру, од знања и образовања – нагласио је министар Вучић, додајући да је значај овог нивоа образовања и у томе што га похађају и цивили који желе да стекну више знања у области безбедности.

Глад за знањем и образовањем, према речима министра одбране, главни је покретач једне земље напред. Он је посебно истакао да ће полазници ове генерације Високих студија безбедности и одбране бити и из земаља региона. То је важно јер једни од других имамо шта да научимо.

ЈАЧАЊЕ СИСТЕМА

Одговарајући на питања полазника Командно-штабног и Генералштабног нивоа усавршавања Школе националне одбране, који су присуствовали свечаном почетку школовања на Високим студијама безбедности и одбране, министар Вучић је рекао да је неопходно модернизовати и опрему и начин едукације у систему одбране.

Говорећи о набавци нове опреме, министар је истакао да је задатак сваког министра одбране да припадницима система обезбеди одговарајуће услове за рад, а како је најавио, један од начина да се то постигне је улагање у наменску индустрију, о чему постоји договор и на државном нивоу.

Када је реч о међународно-војној сарадњи, министар Вучић је оценио да министарство негује добре односе да великим бројем земаља, посебно издвојивши интензивирање сарадње са Руском Федерацијом. Као потврду најавио је посету руског колеге министра Сергеја Шојгуа планирану за март.

На овогодишње усавршавање на Високим студијама безбедности и одбране, према речима начелника тих студија пуковника Слободана Јокимовића, упућено је седам припадника министарства и агенција Владе Републике Србије, пет припадника Министарства одбране и Војске Србије и по један представник Републике Хрватске, Словеније и Босне и Херцеговине.

Свечаном почетку усавршавања присуствовали су представници Министарства одбране и Генералштаба, начелник Војне академије генерал-мајор Младен Вуруна и професори Војне академије. Након свечаног отварања, министар Вучић обишао је просторије Високих студија безбедности и одбране.

Високим студијама безбедности и одбране заокружује се мрежа курсева, усавршавања и акредитованих студија који се изводе у Војној академији. Полазници ће, за време студија које ће трајати од 21. јануара до 5. јула ове године, бити оспособљени за успешно праћење савремених трендова у доменима безбедности и одбране, за свестрано сагледавање могућности ангажовања расположивих инструмената за заштиту националних интереса и за давање доприноса остваривању циљева дефинисаних у стратегији националне безбедности.

Високе студије безбедности и одбране у оквиру Школе националне одбране, четврти су и највиши ниво каријерног усавршавања официра и државних службеника Министарства одбране. Полазници Високих студија безбедности и одбране су високи функционери других министарства и агенција Владе Републике Србије и других држава из региона. ■

Биљана МИЉИЋ
Снимио Јово МАМУЛА

САВЕТОВАЊЕ О ОБУЦИ

Према речима заменика команданта Команде за обуку бригадног генерала Млађена Нишевића, који је отворио годишње саветовање о обуци у Команди за обуку, циљ је сагледавање стања индивидуалне обучености професионалних припадника, команди и јединица Команде за обуку у 2012. години за извршавање задатака по Листи тежишних задатака мисије.

– Очекује се да дефинишемо достигнућа и проблеме, ако су постојали, у току извођења обуке али и смернице и циљеве за ову годину, као и да утврдимо да ли су стандарди индивидуалне обуке добро постављени – рекао је генерал Нишевић и најавио иницијативу Команде за обуку да јој се надлежности прошире и на колективну обуку. ■

ДОНАЦИЈА АУТОМОБИЛА МИНИСТАРСТВУ ОДБРАНЕ

Шеик Мухамед бин Зајед донирао је Министарству одбране Србије три блиндирана аутомобила марке Мерцедес GL 600.

Аутомобили ће бити на располагању државним органима за превоз страних делегација које бораве у Србији, а којима је потребан висок ниво заштите. ■

Нови станови за припаднике система одбране

Кључеви за 22 стана

Помоћница министра за материјалне ресурсе Јасминка Тодоров, у име министра одбране Александра Вучића, уручила је кључеве 22 новоизграђена стана на локацији бивше касарне „Војвода Степа Степановић“ у Београду активним и пензионисаним припадницима Министарства одбране и Војске Србије.

Том приликом, помоћница министра Тодоров честитала је свима који су добили кључеве нових станова, пожељевши да у њима, са својим породицама, што дуже уживају.

Према речима начелника Управе за инфраструктуру пуковника Милана Сладоја, нови станови су у објектима 4Б, 4Е и 4Ж.

Трособан стан на првом спрату први пут откључао је нови власник, Томислав Јовановић, заставник прве класе у пензији.

– Од доласка из Сарајева, пре више од 21 године, живео сам у колективним центрима и касарни, што је било веома тешко за целу породицу. У нову

годину ушли смо са новим станом, у коме ћемо, супруга и ја живети са сином и ћерком, а сада следе „слатке муке“ око опремања – каже Јовановић.

Министарство одбране и Војска Србије уселили су 114 породица активних и пензионисаних припадника у насељу „Степа Степановић“.

На локацији некадашње касарне, на 42 хектара површине гради се

стамбено-пословни комплекс са 4.616 станова, 156 локала, 1.430 гаражних и 3.300 отворених паркинг места. Министарству одбране припада 21 одсто бруто површине простора за решавање стамбеног питања припадника Војске Србије. ■

Б. МИЉИЋ
Снимео Г. СТАНКОВИЋ

Сећање на жртве холокауста

Успомен комплексу „Старо сајмиште“ у Београду, 27. јануара, уз државне и војне почасте, државна делегација Србије коју је предводио председник Скупштине Србије Небојша Стефановић, положила је венце и одала пошту жртвама холокауста у Другом светском рату.

– Овај дан позива на памћење, јер су многи брутални злочини остали без казне, покајања и обележја. Желим да верујем да ће сећање на жртве обавезати нове генерације, да се супротстављају сваком облику предрасуда, расизма, шовинизма, антисемитизма и ирационалне мржње – рекао је Стефановић поводом обележавања Међународног дана сећања на жртве холокауста у Србији.

Венце на Споменик жртвама геноцида у Другом светском рату положили су и представници Скупштине града Београда, амбасада Израела и Немачке, општине Нови Београд, као и представници јеврејских организација. Церемонији одавања почасте жртвама холокауста прису-

ствовали су потомци жртава, некадашњи заточеници логора, представници Савеза јеврејских општина, председник Националног савета Рома, представници Владе, града Београда, чланови дипломатског кора.

Међународни дан сећања на жртве холокауста установљен је 1. новембра 2005. године резолуцијом Генералне скупштине Уједињених нација, а обележава се 27. јануара, на дан када је 1945. године ослобођен Аушвиц-Биркенау, најзлоглашенији логор смрти у поробљеној Европи. ■

Светосавска свечаност у Војној гимназији

Војна гимназија у Београду обележила је школску славу – Савиндан, у част Светог Саве, утемељивача образовања и првог српског архиепископа.

Славски колач је, у присуству помоћника министра одбране за људске ресурсе Јована Мијаковића, начелника Војне академије генерал-мајора Младена Вуруне и директора Канцеларије за сарадњу с црквама и верским заједницама Владе Републике Србије Милете Радојевића, преломио епископ Атанасије (Ракита).

Он је у честитки домаћинима и њиховим гостима из Спортске гимназије, који су славили заједно, истакао да Свети Сава вековима посећује све школе у којима обилази своју духовну децу.

– Долази да се увери јесу ли на правом путу, да ли су постали малодушни, јесу ли здраво и добро али и да их подигне и удахне им нови живот – рекао је владика Атанасије и показао на славски колач као симбол јединства свих Срба, који уједињује много зрна жита расутог по разним пољима.

Заменик начелника Војне гимназије потпуковник Драган Јовановић, уз захвалност гостима на присуству, истакао је да нас идеје Светосавља обавезују да гајимо истинске вредности и чувамо своју културу.

На слави, којој су присуствовали и начелници управа Министарства одбране, представници Војске Србије, државне управе и локалне самоуправе, гостима се обратио и овогодишњи млади домаћин Алекса Ивковић. ■

В. ВЈЕШТИЋ
Снимио Ј. МАМУЛА

Истраживање УНДП и ЦЕСИД-а

Влади Србије двоструко веће поверење

Према новом циклусу истраживања које спроводи Програм Уједињених нација за развој (УНДП) у сарадњи са ЦЕСИД-ом, подршка јавности указана Влади Србије у борби против корупције драстично је порасла. Истраживање је спроведено у децембру прошле године и обухватило је 597 испитаника

Резултате истраживања представили су на конференцији за новинаре, 28. јануара у Медија центру, први потпредседник Владе задужен за одбрану, безбедност и борбу против корупције Александар Вучић, стални представник УНДП у Србији, Вилијам Инфанте, председник Одбора Агенције

за борбу против корупције проф. др Зоран Стојиљковић и оперативни директор ЦЕСИД-а Марко Благојевић.

Истраживање је показало да 32 одсто грађана сматра да је Влада на добром путу, што је два пута више у односу на резултате од јуна прошле године, 25 одсто њих сматра да се ниво корупције смањило, а 41 одсто да ће ове године ниво бити мањи.

Као и у ранијим циклусима, лекари су издвојени као најподложнији корупцији, а за њима полиција и државна управа, тј. запослени с којима грађани најчешће долазе у контакт. Грађани сматрају да су Влада, Народна скупштина и Војска знатно смањиле корупцију у својим редовима. Помак остварен у другој половини 2012. године битно мења тренд пада поверења у ове институције забележен у истраживањима изведеним током претходне три године.

Први потпредседник Владе задужен за борбу против корупције Александар Вучић нагласио је да постоји политичка воља да се створе јаке и снажне институције у којима је борба против корупције приоритет. Вучић је најавио да се очекује усвајање закона о борби против коруп-

ЗАКОНИ ИЗНАД ВЛАСТИ

Министар Александар Вучић нагласио је да је борба против корупције важна из два разлога – успостављања правне државе и владавине права. Важна је и због увођења Србије у ред модерних земаља у којима царују закони, а не људи из власти који су изнад закона. Такође је и важна због напретка српске економије, јер се успешном борбом против корупције ствара бољи пословни амбијент и омогућавају инвестиције.

ције, као и да до краја марта треба усвојити Стратегију у борби против корупције.

– Потребна је јавна расправа оних који треба да доносе кључне одлуке у борби против корупције, а то су Агенција за борбу против корупције, Савет за борбу против корупције, али и ЕУ, УН, ОЕБС и све оне институције које могу да нам помогну – нагласио је Вучић.

Вилијам Инфанте истакао је да јача поверење грађана у решеност државе да се обрачуна са корупцијом и да Србија постаје земља у којој људи имају више наде, док се поверење у Владу повећава. Инфанте је навео и да је последица тога стварање боље климе за стране инвеститоре и отварање нових радних места.

Марко Благојевић, који је спровео шесто полугодишње истраживање, истакао је охрабрујући податак да је број грађана који не би платили мито – у великом порасту.

– Такав отпор јавности показатељ је све веће нетрпеливости грађана према корупцији. Поверење у институције и нетолерисање корупције од пресудног су значаја за даљи напредак државних органа у борби против корупције – рекао је Благојевић.

Грађани велику подршку пружају строгом санкционисању корупције, чак 71 одсто верује да је то једино средство којим се може борити, док се 79 одсто опредељује за строге казнене мере.

Примат у борби против корупције, према мишљењу испитаника, држе политика и Влада, а Агенција за борбу против корупције и судство добиле су знатно веће поверење грађана у односу на претходно истраживање.

Истраживања о корупцији, која спроводи Центар за слободне изборе и демократију, покренут је у октобру 2009. године. Циљ истраживања је испитивање конкретних искустава грађана с корупцијом као и њихова перцепција о нивоу корупције у Србији. Циљ пројекта УНАП „Подстицај антикорупцијским мерама у Србији“ је пружање подршке у достизању потребних стандарда и смањењу нивоа корупције ради приступања Европској унији. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ

ПОСЕТА УНИВЕРЗИТЕТУ ОДБРАНЕ

13

Поздрављајући полазнике 2. класе Високих студија безбедности, ректор Универзитета одбране генерал-потпуковник проф. др Миодраг Јевтић представио је ту установу са посебним освртом на њено место и улогу у систему одбране, као и у систему високог образовања у Србији.

Проректори пуковник проф. др Јан Марчек и пуковник проф. др Горан Дикић упознали су присутне са функцијама квалитета и универзитетске међународне сарадње, док је капетан др Срђан Благојевић присутнима презентовао функцију научноистраживачког рада на Универзитету одбране. ■

РЕСПЕКТИВАН НАЛЕТ

Поводом обележавања 95. година од формирања Прве српске ескадриле додељена су признања пилотима из састава 252. школско тренажне авијацијске ескадриле, команданту потпуковнику Зорану Еркићу и наставницима летења мајорима Мирку Бајићу и Кристијану Сасуру, за укупно остварених 1000 сати налета у летачкој каријери. Они су овако респективни налет остварили вршећи дужности наставника летења и школујући генерације младих пилота.

Макете авиона супер- галеб Г4 и плакете уручио им је командант 204. авијацијске бригаде бригадни генерал Предраг Бандић, испред строја припадника 252. школско тренажне авијацијске ескадриле која на пригодан начин обележавају 17. јануар, негујући традицију Прве српске ескадриле.

Достигнути ниво налета представља доказ високе стручне оспособљености, те је уобичајено да се тим поводом додељују специјалне летачке ознаке које пилоти са поносом носе на својим комбинезонима. ■

Зоран СОКИЋ

Генерал Диковић на састанку Војног комитета евроатлантског партнерства

Изградња војних способности

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Љубиша Диковић учествовао је 16. јануара на састанку Војног комитета евроатлантског партнерства на нивоу начелника генералштабова, који је одржан у Бриселу.

Главна тема састанка биле су могућности за развијање способности за суочавање са новим безбедносним изазовима и изградња војних способности.

Оружје за масовно уништавање и спречавање његовог ширења, борба против тероризма, сајбер и енергетска безбедност неке су од кључних тачака разговора.

Приликом разматрања изградње војних способности, на састанку је било више речи о образовању, вежбама и обуци, концепту и програму оперативних способности.

У оквиру међународне војне сарадње, Војска Србија акценат ставља на обуку, учешће у међународним вежбама и усавршавање својих припадника на различитим облицима школовања у земљи и иностранству. Само у 2013. години планирано је учешће на 21 међународној

вежби и 12 заједничких обука у иностранству, као и одржавање 15 вежби и облика заједничке обуке у Србији.

Министарство одбране и Војска Србије подржавају и размену националних капацитета за обуку, као ефикасан и рационалан приступ унапређењу обуке и изградњи војних способности.

Генерал Диковић имао је и билатералне састанке са председавајућим Војног комитета Европске Уније генералом Патриком де Русијом и начелником Генералштаба оружаних снага СР Немачке генералом Фолкером Викером. У току састанака размењена су мишљења о могућностима унапређења сарадње у области одбране. Сусрет генерала Диковића и Викера први је билатерални сусрет начелника генералштабова Војске Србије и Оружаних снага СР Немачке.

Генерал Диковић састао се и са начелником Генералштаба оружаних снага Руске Федерације генералом Валеријем Герасимовим и позвао га да ове године посети Србију, а генерал Герасимов узвратио је позивом генералу Диковићу да посети Руску Федерацију. ■

Анализа цивилно-војне сарадње у Копненој војсци

Годишњој анализи цивилно-војне сарадње Копнене војске у Новом Саду присуствовали су начелник Одељења за цивилно-војну сарадњу Генералштаба пуковник Звонимир Пешић, заменик команданта Прве бригаде пуковник Жељко Трамошљика и представници органа за цивилно-војну сарадњу Копнене војске.

Анализом је руководио потпуковник Христо Ивановски из команде Копнене војске, који је у уводном делу изнео податак да су команда и потчињене јединице Копнене војске током протекле године оствариле 916 активности у области цивилно-војне сарадње.

Тежиште ангажовања у овој календарској години биће координација са одељењима за ванредне ситуације на територијама функционалне надлежности и осталим цивилним актерима, као и акције „Отворени дан“ и „Војни лекар на селу“.

О актуелним питањима из рада окружних и општинских штабова за ванредне ситуације и њиховој сарадњи са Копненом војском говорио је Бошко Пилиповић, начелник Управе за ванредне ситуације Новог Сада. ■

Б. М. П.

Акција добровољног давања крви

Команда 98. ваздухопловне бригаде и Институт за трансфузиологију Војномедицинске академије организовали су у сарадњи са Црвеним крстом из Краљева акцију добровољног давања крви на аеродрому „Лађевци“.

За потребе Војномедицинске академије, припадници 98. ваздухопловне бригаде и активисти Црвеног крста града Краљева – из Електропривреде Србије, Електромонтаже, МУП-а и Црвеног крста, прикупили су 25 литара драгоцене течности. ■

ИНТЕНЗИВИРАЊЕ ВОЈНЕ САРАДЊЕ СА АЛЖИРОМ

У Министарству националне одбране Алжира одржана је прва седница Мешовите комисије задужене за надзор алжирско-српске војне сарадње. Састанком су председавали генерал-мајор Данко Јовановић, начелник Управе за логистику (Ј-4) Генералштаба Војске Србије и генерал-мајор Грис Абделхамид, шеф Департмана за организацију и логистику при Генералштабу КоВ Алжира.

Констатовано је да пријатељски односи две земље представљају одличну основу за развој и интензивирање укупне сарадње, као и да сарадња у области одбране представља најразвијенији облик билатералне сарадње две земље.

Прво заседање Мешовите комисије одржано је са циљем да се идентификују области сарадње од заједничког интереса и успостави синергија војно-техничких и индустријских потенцијала и капацитета две земље ради трансфера технологија и знања у оквиру привлеканог партнерства у служби заједничких интереса.

Тежиште рада били су разговори о наставку и унапређењу стратешке сарадње у области одбране, анализа активности билатералне сарадње у 2012. години, усаглашавање Плана билатералне војне сарадње за 2013. годину и потписивање Пословника о раду Мешовите комисије.

Договорено је да сарадњу у области одбране треба интензивирати првенствено у областима војно-економске и војнообразовне сарадње, али и кроз војно-војну и друге облике сарадње од заједничког интереса.

Планирано је да друго заседање Мешовите комисије буде крајем 2013. године у Београду. ■

УНИШТАВАЊЕ ВИШКОВА УБОЈНИХ СРЕДСТАВА

15

Представник НАТО Агенције за подршку (NSPA) Дејвид Товндров боравио је средином јануара у посети Министарству одбране у циљу израде студије изводљивости за потребе успостављања НАТО Поверилачког фонда.

Посета представника NSPA реализована је уз подршку изасланика одбране Велике Британије пуковника Вилијама Инглиша, јер је Велика Британија преузела улогу водеће нације у оквиру успостављања НАТО Поверилачког фонда за уништавање вишкова убојних средстава ангажовањем капацитета ТРЗ Крагујевац.

Министарство одбране је у претходном периоду направило значајне резултате у смањењу вишкова убојних средстава, углавном сопственим ресурсима. Коришћени су и механизми НАТО Поверилачког фонда 2003. године на пројекту решавања вишкова малог и лаког стрељачког наоружања и од 2005. до 2007. године на решавању вишкова противпешадијских мина.

Уништавањем вишкова убојних средстава у Србији постиже се значајан ефекат у смањењу ризика и повећању безбедности у управљању и складиштењу тих средстава и доприноси се регионалној стабилности и сигурности.

До сада је неколико земаља исказало заинтересованост да буду донатори у новом НАТО Поверилачком фонду, а Министарство одбране ће, такође, сопственим ресурсима учествовати у овом пројекту.

Током посете, представници NSPA и амбасаде Велике Британије обишли су Технички ремонтни завод Крагујевац и разговарали са помоћником министра за материјалне ресурсе Јасминком Тодоров и начелником Управе за одбрамбене технологије бригадним генералом Бојаном Зрнићем.

Сарадња ће се наставити у наредном периоду кроз усаглашавање техничких елемената везаних за покретање пројекта. ■

ПОСЕТА ВМАТТ ТИМА ЦЕНТРУ ЗА МИРОВНЕ ОПЕРАЦИЈЕ

Циљ посете представника ВМАТТ тима (British Military Advisory and Training Team) Центру за мировне операције је размена искустава у области обуке и организовању курсева за припаднике Министарства одбране и Војске Србије, који се припремају за учешће у мултинационалним операцијама. Разматрана је и сарадња у области доктринарних докумената.

У оквиру тродневне посете, представници ВМАТТ тима, који је предводио мајор Мајк Ронан, и изасланик одбране Велике Британије у Београду пуковник Вилијам Инглиш, обишли су базу „Југ“ и том приликом сагледали капацитете за смештај војника који се припремају за учешће у мултинационалним операцијама. ■

Сећање на Новосадску рацију

Порука мира

Уверени смо да другачије односе можемо да градимо у будућности. Круна свега је лечење проблема које смо имали у прошлости и превазилажењем неслагања морамо да успоставимо не само боље политичке већ и економске односе, рекао је министар одбране Александар Вучић на заједничком обележавању годишњице трагичне Новосадске рације.

Град Нови Сад, Српска православна црква и Јеврејска општина, 23. јануара заједно су обележиле 71 годину од трагичне Новосадске рације. Манифестацији су присуствовали први потпредседник владе и министар одбране Александар Вучић, потпредседник мађарске владе Тибор Наврачић, начелник Генералштаба генерал потпуковник Љубиша Диковић, градоначелник Новог Сада Милош Вучевић, амбасадори Израела и Мађарске, представници Министарства одбране и Војске Србије, свих верских заједница и бројни грађани.

После полагања венаца на плато споменика „Породица“ на Кеју жртава Рације, пригодним говором и беседама присутнима су се обратили градоначелник Новог Сада, Врховни рабин Србије Исак Асиел и епископ бачки Иринеј, који је служио помен жртвама.

Поводом обележавања годишњице новосадске рације, на купалишту „Штранд“ откривена је спомен

плоча бројним невиним жртвама овог фашистичког погрома.

После верских обреда, с брода Речне флотиле Војске Србије, представници Србије и Мађарске спустили су венце у воде Дунава.

Министар Вучић рекао је да је поносан на обележавање годишњице с поруком мира и љубави и да је захвалан заменику премијера Мађарске што је дошао у Нови Сад.

– Разговарали смо о унапређењу сарадње и пријатељства две земље и уверен сам да је ово још једна важна ствар, не само за стабилност у региону, већ и за конкретне потезе којима ћемо показати да наше земље могу напред и да наши народи могу још боље и успешније да сарађују. Круна свега је лечење проблема које смо имали у прошлости и мислим да превазилажењем свих неслагања морамо да успоставимо не само боље политичке већ и економске односе – рекао је министар Вучић.

МАСОВНО СТРАДАЊЕ

Ликвидација цивила у Новом Саду, од 21. до 23. јануара 1942. године, део је рације односно покоља Срба, Јевреја и Рома у јужној Бачкој, који су извршиле мађарске окупационе снаге.

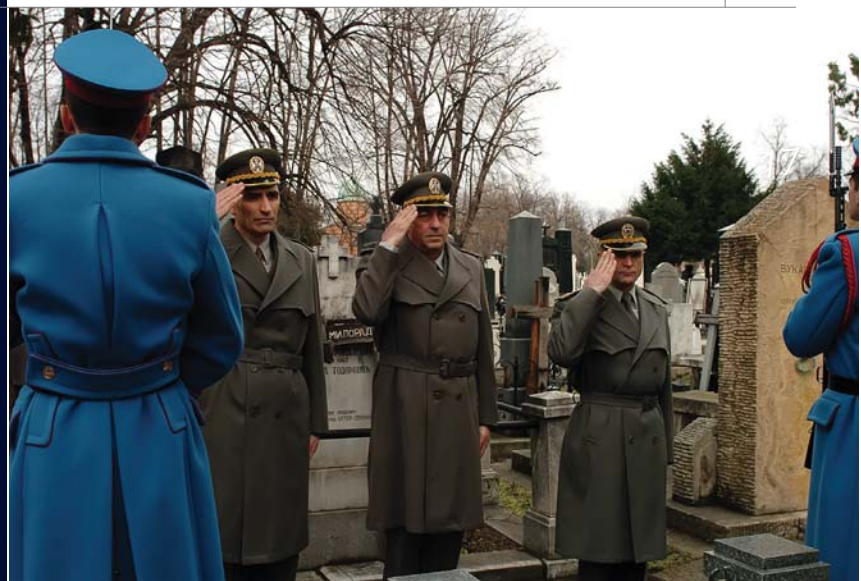
Током рације, мађарске окупационе фашистичке власти убиле су или живе гурнуле под лед залеђеног Дунава између 1.300 и 1.700 углавном Срба, Јевреја и Рома, житеља Новог Сада, међу којима и велики број жена, деце и старих.

Он је изразио захвалност представницима свих верских заједница и амбасадорима Израела и Мађарске, који су присуствовали догађају.

– Мислим да је ово први пут да заједно обележавамо овај дан у Новом Саду, а то показује да смо сви много учили и научили из својих грешака, уверени да другачије односе можемо да градимо у будућности – рекао је министар Вучић. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ
Снимио
Радован ПОПОВИЋ

Сећање на славне војсковође

Делегација Министарства одбране и Војске Србије, коју је предводио начелник Генералштаба генерал потпуковник Љубиша Диковић, положила је венце на споменике војводама Живојину Мишићу и Петру Бојовићу и генералу Павлу Јуришићу Штурму, на Новом гробљу у Београду, поводом обележавања годишњице смрти тројице српских војсковођа.

Почаст генералима, полагањем венаца, одали су и представници Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, града Београда, Друштва за неговање традиције ослободилачких ратова Србије до 1918. године и потомци ратника. ■

Обележено 135 година рада Војне болнице у Нишу

На свечаности поводом обележавања 22. јануара – Дана Војне болнице Ниш и 135 година постојања те здравствене установе, начелник Управе за војно здравство др Зоран Поповић је нагласио да никад неће бити заборављено ангажовање доктора и медицинских техничара Војне болнице у рату 1999. године и подсетио на потребу веће интернационалне кооперације и учешће војног здравства у мировним операцијама УН и ЕУ.

Управник Војне болнице Ниш, пуковник Радиша Витас је нагласио да је цивилно-војна сарадња сегмент који у наредном периоду захтева значајно унапређење и подсетио да та установа у мировним операцијама учествује од 1973. године, учешћем у мисијама УН на Синају и у Анголи, а данас ангажовањем у Конгу, Уганди и Сомалији. ■

Примопредаје дужности

Копнена војска

Начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић и помоћник министра одбране за људске ресурсе Јован Мијаковић присуствовали су у Нишу примопредаји дужности команданта Копнене војске између досадашњег команданта генерал-мајора Милана Мојсиловића и новог команданта генерал-потпуковника Александра Живковића.

Генерал Диковић је нагласио да се генерал-мајор Милан Мојсиловић доказао у досадашњој војној каријери и да је успео да унесе нову димензију у метод рада у Копненој војсци. Истовремено је изразио уверење да генерал-потпуковник Александар Живковић располаже знањем и хтењем да гради оперативне способности Копнене војске, а самим тим и Војске Србије.

Генерал Милан Мојсиловић захвалио је припадницима команде Копнене војске и најближим сарадницима на одговорном односу према раду и изразио понос што је био у прилици да командује Копненом војском.

Генерал Александар Живковић је нагласио да ће урадити све што је потребно да се изврше постављени задаци и изграде још боље оперативне и функционалне способности Копнене војске.

Генерал Живковић је на дужност команданта Копнене војске дошао са дужности директора Инспектората одбране, док генерал Милан Мојсиловић одлази на дужност шефа Војног представништва у Мисији Републике Србије при НАТО.

Команда за обуку

Генерал-потпуковник Љубиша Диковић начелник Генералштаба присуствовао је у касарни „Топчидер“ примопредаји дужности команданта Команде за обуку. Бригадни генерал Ђокица Петровић примио је дужност од досадашњег команданта бригадног генерала Душана Стојановића.

Начелник Генералштаба указао је на успехе оба официра, јер чињеница да су постали генерали говори и о њиховим квалитетима као руководиоцима.

– Генерал Стојановић је добар сарадник који познаје војску и систем, и који је за годину дана постигао добре резултате у обуци. Одлази на одговорну и захтевну дужност, а нова дужност, наравно, представља и нове изазове. Генерал Петровић је такође добар сарадник и официр ког краси добра организација и способност да доведе задатак до краја – рекао је генерал Диковић и пожелео им успех у даљем раду.

Генерал Петровић до сада је био на дужности команданта Прве бригаде, а генерал Стојановић одлази на дужност начелника Управе за планирање и развој Генералштаба.

Прва бригада

У новосадској касарни „Југовићево“, досадашњи командант Прве бригаде бригадни генерал Ђокица Петровић предао је дужност пуковнику Стојану Батинићу.

Командант Копнене војске генерал-потпуковник Александар Живковић, који је присуствовао свечаној примопредаји, одао је признање бригадном генералу Ђокици Петровићу и припадницима Прве бригаде на досадашњем раду.

– Све задатке извршавали сте примерно уз максимално залагање. То сте доказали у Копненој зони безбедности, на бројним међународним вежбама, учешћем у мировним мисијама и помажући свом народу онда када је било најпотребније – рекао је генерал Живковић.

Свечаној примопредаји дужности, која је завршена дефилеом јединица Прве бригаде, присуствовали су и председник Скупштине АП Војводине Иштван Пастор, начелник Јужнобачког управног округа Зоран Милошевић и градоначелник Новог Сада Милош Вучевић.

Друга бригада

На свечаности у краљевачкој касарни „Рибница“, дужност команданта Друге бригаде Копнене војске досадашњи командант пуковник Милић Станић предао је пуковнику Маринку Павловићу.

Командант Копнене војске генерал-потпуковник Александар Живковић изразио је уверење да ће нови командант наставити успешно да гради оперативне способности и углед који Друга бригада ужива код грађана.

Пуковник Станић рекао је да су припадници Друге бригаде у протеклих десет месеци доста тога започели и урадили и да му је задовољство што је радио са добрим и способним старешинама.

Пуковник Павловић на дужност команданта Друге бригаде долази са места помоћника за операције команданта Команде за обуку, док пуковник Станић одлази на нову дужност у Министарству одбране.

Четврта бригада

Примопредаја дужности команданта Четврте бригаде Копнене војске између досадашњег команданта бригадног генерала Милосава Симовића и новог команданта пуковника Зорана Лубуре обављена је у врањској касарни „Први пешадијски пук књаза Милоша Великог“.

Свечаној примопредаји присуствовали су командант Копнене војске генерал-потпуковник Александар Живковић, начелник Пчињског управног округа Будимир Михајловић, народни посланици Мирољуб Стојчић и Драган Николић, градоначелници Врања и Лесковца, председници и представници општина Бујановац, Сурдулица, Трговиште, Прешево, Владичин Хан, Црна Трава, Босилеград и више од хиљаду грађана Врања.

Генерал Живковић одао је признање генералу Симовићу за све што је урадио као командант Четврте бригаде, док је пуковнику Лубури пожелео пуно успеха на новој дужности.

– Четврта бригада извршава одлучно и у потпуности један од најодговорнијих задатака у Војсци Србије, обезбеђење административне линије према Косову и Метохији и контролу Копнене зоне безбедности и сигуран сам да ће и

са новим командантом тако и наставити – рекао је генерал Живковић.

Генерал Симовић захвалио је на сарадњи припадницима Четврте бригаде, челним људима и грађанима Врања и истакао да његова душа остаје на југу Србије.

Пуковник Лубура подвукао је да верује у способности старешина и војника Четврте бригаде и изразио уверење да ће одговорно и професионално извршавати све задатке.

Генерал Милосав Симовић преузима дужност заменика команданта Копнене војске, док пуковник Зоран Лубура на дужност команданта Четврте бригаде долази са дужности начелника Штаба Копнене војске.

Управа за оперативне послове

Дужност новом начелнику Управе за оперативне послове Генералштаба бригадном генералу Војину Ч. Јондићу предао је пуковник Стојан Батинић.

Начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић, честитајући генералу Јондићу, истакао је да је одлучујући критеријум при одабиру новог начелника било искуство у управним и командним дужностима, као и могућност да се то искуство преточи у нове идеје.

Пуковник Стојан Батинић, досадашњи заступник начелника Управе за оперативне послове постављен је за команданта Прве бригаде.

Управа за планирање и развој

Генерал-мајор Митар Ковач, досадашњи начелник Управе за планирање и развој Генералштаба, предао је дужност новом начелнику бригадном генералу Душану Стојановићу. Честитајући двојници генерала начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић, изразио је уверење да ће они подједнако добро извршавати своје нове обавезе и у будућности.

– Током последње три године, ова управа, која је кључна за Генералштаб и Војску, обавила је велики посао. Планирање је мозак система и омогућава му да функционише, због чега је и важно да управу која се бави тако важним послом предводи неко искусан и компетентан. У претходном периоду, генерал Ковач био је пример профила официра који је потребан за ту позицију. Његови сарадници могли су да науче много, и о образовању, али и о начину комуникације са људима на које се у раду ослањао – истакао је генерал Диковић.

– Генерал Стојановић, који је већ био део овог колектива, квалификован је да настави рад свог претходника. Успех у том раду, међутим, не зависи од појединца. Важан је тим, и само заједничким радом могу да се постигну жељени резултати – истакао је генерал Диковић, пожелевши новом начелнику Управе за планирање и развој успех у даљем раду. ■

Примопредаја дужности у Управи за односе с јавношћу

Нова постављења у Министарству одбране

У Министарству одбране завршене су примопредаје дужности на основу Указа председника Републике Србије о постављенима на нове дужности и разрешењима генерала и пуковника Војске Србије и наредби о постављењима министра одбране.

Нове дужности преузели су:

- генерал-мајор проф. др Митар Ковач примио је дужност начелника Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране од генерал-мајора проф. др Божицара Форце;

- пуковник Драгосав Лацковић примио је дужност начелника Управе за кадрове Сектора за људске ресурсе од генерал-мајора Слађана Ђорђевића;

- пуковник Петар Бошковић примио је дужност начелника Управе за односе са јавношћу од пуковника Миливоја Пајовића;

- пуковник Стале Сталетовић примио је дужност начелника Управе за општу логистику Сектора за материјалне дужности од бригадног генерала др Срђана Новаковића;

- пуковник Милић Станић примио је дужност начелника Управе за обавезе одбране Сектора за људске ресурсе од пуковника Драгосава Лацковића. ■

Избор и усавршавање подофицира

На предавању „Избор кандидата за подофицире и усавршавање подофицира у Војсци Србије“, главни подофицир Гарде заставник прве класе Лазар Мажић припадницима те јединице говорио је о различитим видовима усавршавања подофицира, који су планирани у овој години.

У оквиру предавања предочени су услови похађања, способности и знања неопходних за њихово похађање и циљеви курсева.

Уз основни и виши курс за подофицире, од ове године биће организовани и дидактичко-методички курс, командно-штабни курс за подофицире, као и курс за специјалисте друге и прве класе. ■

Примопредаја дужности начелника Центра за мировне операције

У Центру за мировне операције пуковнику мр Миливоју Пајовићу, досадашњем начелнику Управе за односе са јавношћу Министарства одбране, дужност је предао пуковник Никола Дејановић, заменик начелника Центра за мировне операције. Примопредаји је присуствовао заменик команданта ЗОК генерал-мајор мр Горан Радовановић.

Генерал Радовановић је, набрајајући делове богате војничке биографије пуковника Пајовића, истакао да је он човек који веома добро познаје војску.

– Верујем да ће тандем пуковник Пајовић и пуковник Дејановић добро функционисати и не бринем да ће Центар за мировне операције постизати одличне резултате и озбиљно наставити с реализацијом постављених задатака. Обојици желим много успеха у даљем раду и доприносу угледу Војске Србије – рекао је генерал Радовановић. ■

Курс за ракетне техничаре

У Центру за обуку логистике у Крушевцу завршен је курс ракетних техничара за техничко одржавање противоклопног ракетног система 9К11 „маљутка“ и противавионског ракетног комплекта 9К32М „стрела – 2М“.

Курс је реализован у чети за обуку техничке службе Центра за обуку логистике са припадницима Војске Србије који раде на дужностима механичара ракетних система земаљске артиљерије и механичара ракетних система противваздухопловне одбране.

Полазници су оспособљени за рад на контролно-испитним станицама за извршење радова из надлежности техничког одржавања на противоклопном ракетном систему „маљутка“ и лаког противавионском комплекту „стрела – 2М“. ■

Пливање за Часни крст

Симболика вере и мира

21

Велики хришћански празник Богојављење обележен је 19. јануара у храмовима Српске православне цркве, уз традиционално пливање за Часни крст

Кадети Војне академије и ученици Војне гимназије присуствовали су на Богојављење свечаној литургији у храму Светог Ђорђа у Београду, коју је служио владика Атанасије (Ракита).

Свечана литија упутила се затим према Савском језеру, где се већ петнаест година одржава традиционално пливање за Часни крст. Манифестацији су присуствовали и шеф државне канцеларије за вере Милета Радојевић, председник општине Чукарица Зоран Гајић, представници Министарства одбране, Жандармерије, Српског витешког борилаштва СВИБОР и велики број грађана.

Богојављенски крст од леда, сачињен од прошлогодишње Свете водиче из храма Светог Ђорђа, спустило је пет падобранаца, који су искочили из хеликоптера Противтерористичке јединице.

Више од 50 пливача запливало је ка Богојављенском крсту, тешком 15 килограма. Такмичили су се кадети Војне академије, припадници Жандарме-

рије, чланови СВИБОР-а и грађани који су у пливању учествовали такмичарски или рекреативно. Стазу дужине 33 метра, која симболизује године живота Исуса Христа, при температури воде од 3,6 степени, први је препливао Велимир Вукојевић из ЈП „Ада Циганлија“.

У Богојављенском надметању за Часни крст на ушћу реке Саве у Дунав, код Спортско рекреативног центра „Милан Гале Мушкатиновић“, најбржи је био прошлогодишњи победник, припадник Жандармерије Марко Томашевић из Београда. Такмичило се више од 40 пливача, међу њима припадници Војске Србије, Жандармерије, удружења СВЕБОР, монаси манастира Илиње из Мачве и најхрабрији грађани.

У Сремској Каменици, припадници Речне флотиле пренели су Часни крст од храма на речни миноловац. Након испловљавања, на 1.257 пловном километру реке Дунав, уз молитве свештенства и звуке бродских сирена, Часни крст од леда,

уз симболику крштења Исуса Христа у реци Јордан, спуштен је у воду, уједно и као помен жртвама новосадске рације које су мађарски окупатори за време Другог светског рата, без обзира на нацију и опредељење, махом Срба, Јевреја и Рома, стрељали, или живе бацали под лед.

Други крст исплетен од босиљка, са упаљеним свећама, пренет је са речног миноловца у чамац ронилаца 93. ронилачке чете Речне флотиле и уз оглашавање бродских сирена спуштен у усталасани Дунав, са поруком мира свима онима који га виде, уз молитву да више никада не почине никакво зло.

Традицију спуштања крстова у воде Дунава на Богојављење, Српска православна црква, Црквена општина и мештани Сремске Каменице негују већ дванаест година. Ове године, на задовољство мноштва присутних придружили су им се и припадници Речне флотиле.

Припадници Војске Србије такмичили су се у традиционалном Богојављенском надметању за Часни крст у више градова Србије. ■

С. АНЂЕЛКОВИЋ
Снимео Г. СТАНКОВИЋ

Патријарх Иринеј уручио Часни крст у Земуну

У традиционалном Богојављенском пливању на Дунаву у Земуну, ватерполо тренер Жарко Николић први је стигао до Часног крста. Победнику је Часни крст уручио патријарх српски Иринеј.

За титулу носиоца Богојављенског крста надметало се 215 пливача из Србије, међу њима и припадници Војске Србије, затим из Грчке, Бугарске, Русије и Румуније.

Обележен Дан Медија центра „Одбрана” – 24. јануар

Кућа отворених

Медија центар „Одбрана” обележио је 24. јануара дан када је 1879. године изашао први број војног листа „Ратник”, чију традицију наставља часопис „Одбрана” и 134 године војне штампе у Србији

Свечаности у Дому Војске Србије присуствовали су државни секретар Александар Николић, начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић, наша олимпијска шампионка Милица Мандић, представници Министарства одбране и Војске Србије, успешни спортисти, гости, сарадници и пријатељи редакције.

Традиционално су додељене награде победнику конкурса за новинарску награду „Иван Марковић”, затим најуспешнијем новинару и сараднику магазина „Одбрана”, као и најбољем спортисти и спортској екипи Војске Србије у 2012. години, која се додељује од 1994. године.

Новинарска награда „Иван Марковић”

Овогодишњи добитник новинарске награде „Иван Марковић” је новинар Иван Ловрић, за текст „Јелен бржи од звука”, објављен у „Вечерњим новостима” 28. октобра 2012. Наградом се подстичу новинари који прате активности Министарства одбране и Војске Србије да квалитетно извештавају у домаћим писаним и електронским медијима. Такође, афирмише се и јавно верификује њихово стваралаштво и чува сећање на Ивана Марковића, једног од најдаровитијих војних новинара и уредника у листу „Војска”, који је 2003. преминуо у 43. години.

врата

Новинарску награду Ивану Ловрићу уручио је државни секретар Александар Николић.

У образложењу жирија наводи се да „аутора награђује за репортерски прилог у рубрици 'Судбине' београдског дневног листа и истраживачки напор у неговању свести, традиционално афирмисане, о припадништву Војсци у више генерација". Прича о наследној „небеској служби" у породици Јелен била је и својеврстан медијски допринос сто тој годишњици војног ваздухопловства у Србији.

Жиријем за доделу Новинарске награде „Иван Марковић" председавао је Боровој Ердељан, дописник „Политике" у пензији, а чланови су били Вељко Ђуровић, ратни сниматељ и предавач на Универзитету уметности, Дејан Миљковић, новинар агенције „Танјуг", Станоје Јовановић, некадашњи директор и главни и одговорни уредник листа „Војска" и пуковник Миливоје Пајовић, начелник Управе за односе са јавношћу.

Најбољи спортисти Војске Србије

На свечаности су, деветнаести пут, проглашени најбољи спортиста и спортска екипа Војске Србије. Начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић уручио је пехар и признања члановима спортске екипе Команде за обуку.

Екипа Команде за обуку у војном вишебоју, која је 2012. освојила Спортско првенство наше војске, четврту годину заредом, шести пласман на Европском првенству у војном вишебоју у Аустрији, чији су чланови окосница репрезентације Војске Србије у војном пентатлону, изабрана је за најспешнију у години за нама.

Капитена екипе капетана Борка Луковића из Центра за обуку ВПВО у Батајници, поручника Срђана Ђурића из Центра за обуку и усавршавање подофицира у Панчеву, потпоручника Жељка Петровића, командира вода за обезбеђење објеката на Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде" и разводнице Милана Микића и Николу Живаљевића из Центра за обуку везе, информатике и електронских дејстава у Горњем Милановцу, тренирао је капетан Дубравко Марић, на служби у Првом центру за обуку у Сомбору.

За најбољу спортисткињу Војске Србије у 2012. изабрана је разводница Мариана Чегар Лукић, која је током прошле године освојила прво место на Регионалном војном првенству у полумаратону у Апатину, најбољи пласман на Регионалном војном првенству у планинском трчању у Димитровграду, злато у полумаратону на Првенству Војске Србије, као и високе пласмане на домаћим и међународним спортским манифестацијама.

Новинарску награду Ивану Ловрићу уручио је државни секретар Александар Николић

Начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић уручио је пехар и признања члановима спортске екипе Команде за обуку

Пехар и признање разводници Мариани Чегар Лукић уручила је наша олимпијска шампионка Милица Мандић

Пехар и признање разводници Мариани Чегар Лукић уручила је теквондисткиња Милица Мандић, наша олимпијска шампионка.

При избору најбољег спортисте и спортске екипе у прошлој години жири је као основне критеријуме вредновао

Награду Биљани Миљић уручио је пуковник Миливоје Пајовић, начелник Управе за односе са јавношћу Министарства одбране

Признање Крсману Милошевићу уручио је главни и одговорни уредник магазина „Одбрана“ Рагенко Муџавџић

Директор Медија центра „Одбрана“ пуковник Славољуб Марковић на свечаности је уручио захвалнице Историјском архиву Пожаревац, др Драгољубу Милићевићу, Галерији слика „Сава Шумановић“ из Шига, Центру за културу Лазаревац, Музеју наивне и маргиналне уметности Јагодина, Градском музеју Вршац и Народном музеју Пожаревац за плодотворну сарадњу током претходне године

учешће и постигнуте резултате на такмичењима, посебно надметањима под покровитељством CISM-е и број спортских догађаја на којима су учествовали кандидати, те представљање лика припадника Војске Србије у складу с „Кодексом части“.

Жири, у саставу пуковник Драган Ђини, начелник Одсека за војни спорт Војне академије и члан Делегације Србије при CISM (председник), пуковник Зоран Шћекић из Кабинета министра одбране, такође члан Делегације Србије при CISM, мајор Владимир Почуч, заменик главног уредника „Одбране“, поручник Велиша Вукашевић, референт за спорт у Управи за обуку и доктрину Генералштаба и старији водник Дејан Вукојевић из Центра за обуку Копнене војске, прошлогодишњи добитник признања „Спортиста Војске“, истакао је да су у 2012. у војном спорту, на домаћим и међународним такмичењима, и у појединачној и у екипној конкуренцији постигнуте значајни резултати.

Награде магазина „Одбрана“

Колегијум главног и одговорног уредника магазина „Одбрана“ традиционалну награду „Најуспешнији новинар“ за 2012. годину доделио је Биљани Миљић.

Креативност преликана на прецизан и чист језички израз учинили су да њени текстови постану препознатљиво обележје „Одбране“. Признање „новионар године“, које

Редизајнирани сајт Министарства одбране

Начелник Управе за односе са јавношћу пуковник Миливоје Пајовић на свечаности је подсетио да обележавамо 134 године од покретања „Ратника“, првог званичног војног листа у Србији, који је представљао остварење тежње да војска говори својим језиком, да тако изрази своје мишљење и потребе, али и потребе народа, и да су те тежње увек биле у складу с очувањем слободе и безбедности, као највишим националним интересима.

– Медија центар „Одбрана“, својом вишеструком функцијом, под кровом Дома Војске Србије, некадашњег Ратничког дома, доприноси афирмацији Војске и резултата рада Министарства одбране. Магазин „Одбрана“ и наши веб-сајтови чине видљивим настојања Војске да буде спремна за све три своје мисије, да наставља да даје допринос развоју и очувања мира у свету – рекао је пуковник Пајовић.

Начелник Управе истакао је важну новину коју доноси редизајнирани веб-сајт Министарства одбране:

– Поред свакодневних вести и низа корисних информација за припаднике система, ту је и портал јавних набавки Министарства одбране, чиме Министарство одбране и Војска Србије доприносе јачању државне управе у Републици Србији.

Креативна радионица

О Медија центру „Одбрана“, својеврсној креативној радионици из које, уз магазин „Одбрана“, излазе и научни и стручни војни часописи, бројна војнострукна, наставно-образовна и публицистичка литература, као и промотивни материјал неопходан систему одбране, говорио је директор потпуковник Славољуб Марковић.

Он је истакао да традиције славних претходника већ осму годину баштини „Одбрана“, настојећи да испуни захтеве модерног времена. Портал Медија центра је прозор у виртуелни свет, а веб-тим Управе за односе с јавношћу и Медија центра управо предаје на коришћење потпуно редизајнирани сајт Министарства одбране, с новим апликацијама и низом сервиса који ће корисницима омогућити интерактивни приступ свим потребним информацијама.

– Дом Војске Србије постао је не само кућа широко отворених врата већ и незаобилазна, а нећу бити нескроман ако кажем и веома значајна тачка на културној мапи престонице. Нову излагачку сезону започели смо сарад-

њом с Галеријом Матице српске, а већ сада можемо најавити гостовања Спомен-збирке Павла Бељанског и Задужбине „Мома Капор“, затим Легата Миће Поповића и Вере Божичковић и приватне колекције Ђуре Поповића из Новог Сада. Ове године очекује нас обележавање још једног јубилеја – 60 година рада Галерије Дома Војске, у којој је до сада организовано више од 500 изложби.

– Подмлађивање наше куће у протеклој години, пријемом дванаест младих колегиница и колега, улило је свежу крв и енергију у новинско-информативну делатност, која је омогућила да наши новинари и фоторепортери покрију готово 1.000 медијских догађаја у систему одбране, са којих су објављени прилози у магазину „Одбрана“ и на сајтовима Министарства одбране, Војске Србије и Медија центра. Фото-архив је обogaћен за 93.000 дигиталних записа, а у сарадњи с колегама из ВФЦ „Застава филм“ припремљено је више од 1.200 видео-прилога – истакао је потпуковник Марковић.

јој додељују колеге, афирмисаће и њен рад и будућност војног новинарства.

Награду Биљани Миљић уручио је пуковник Миливоје Пајовић, начелник Управе за односе са јавношћу Министарства одбране.

Награду за најуспешнијег сарадника магазина „Одбрана“ у протеклој години Колегијум главног и одговорног уредника доделио је историчару и публицисти Крсману Милошевићу, генералу у пензији. Признање је заслужио пре-

даним и систематичним радом, који је током 2012. године углавном био посвећен српској војној историји, посебно Првом балканском рату. Његови написи најчешће се налазе на страницама „Фељтона“ у „Одбрани“, а карактерише их стручан и објективан приступ у разматрању историјских чињеница.

Признање Крсману Милошевићу уручио је главни и одговорни уредник магазина „Одбрана“ Раденко Мутавџић. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ

Пуковник др Славиша Ћирић, учесник војне мисије Европске уније EUTM Somalia

Нада нападеном народу

Из мисије носим изузетно пријатна сећања, најпре на активности и задатке које сам имао, а затим и на људе са којима сам радио, уз осећај да сам био припадник тима који успешно обавља једну озбиљну мисију и у нади да ће учинци мисије донети више спокоја и добробити једном нападеном афричком народу

26

Током вишегодишњег грађанског рата сомалијска војска, некада једна од најјачих у Африци, потпуно је разорена, односно престала је да постоји. Војна мисија Европске уније EUTM пружа значајну подршку сомалијској влади у њеним напорима да поново изгради оружане снаге и постане функционално оспособљена и ефикасна, након вишегодишњег безвлашћа, оружаног сукоба, насиља, глади и елементарних непогода.

EUTM Somalia је неоперативна војна мисија Европске уније, чији је примарни циљ војна обука сомалијских регрута, који би требало да постану језгро нових снага безбедности.

Од 13 земаља учесница, Србија је једина ван Европске уније. Наш представник, пуковник др Славиша Ћирић, лекар специјалиста инфектолог, био је од 25. априла до 23. децембра 2012. на дужности шефа санитарске службе у мировној мисији.

■ *Господине Ђуковиче, реци-те нам више деџаља о овој сџецифичној неоџерашљвној мџровној мџсији?*

– Примарни циљ ове мџсије је војна обука сомалијских регрута, који би требало да постану језгро нових сомалијских снага безбедности. Покренута је на основу Резолуције Савета безбедности УН бр. 1872 од 26. маја 2009. и Одлуке Савета ЕУ 2010/96 од 15. фебруара 2010. Током три године, око 3.000 сомалијских регрута завршило је војну обуку.

Главни штаб мџсије смештен је у Кампали, док је тренинг центар за обуку формиран у изолованом подручју Биханга, на око 300 километара западно од Кампале.

Обука се одвија у специфичним околностима, с обзиром на то да се ради о младићима већином без икаквог или са сасвим оскудним образовањем, који потичу из различитог цивилизацијског окружења, а комуникација је могућа једино преко преводилаца. Обука сваког контингента, у коме је од 600 до 700 регрута, односно четири пешадијске чете, траје по шест месеци. Након тога они се, као обучени и увежбани војници, враћају у Сомалију, где се одмах укључују у оперативни састав Сомалијске народне армије.

■ *Који су џосебни циљеви обуке?*

– Из сваког контингента издвајају се појединци за посебну обуку,

тако да је у сваком од њих обучено по четири командира чета и више стотина подофицира – посебно штабних подофицира и млађих инструктора. Од краја 2011. уведен је посебан курс за инструкторе, тако да је више од 100 сомалијских подофицира оспособљено да самостално изводе обуку и преносе своје знање наредним генерацијама у кампу за обуку „Џазира“ у Могадишу.

Поред опште „пешадијске“ обуке, изводе се и поједини елементи војноспецијалистичке обуке. До сада је око 2.000 сомалијских војника укључено у састав регуларних војних снага и ангажовано у операцијама.

EUTM SOMALIA

A European success story...

Пуковник примаријус др Славиша Ћирић, лекар специјалиста инфектолог, у досадашњем међународном ангажовању био је: у оквиру војнотехничке сарадње, лекар у кампу Таманхит у Себхи, Либија, од априла до септембра 2006. године; вођа српског војномедицинског тима на међународној војномедицинској вежби MEDCEUR

БОГАТО ИСКУСТВО

08 у Хрватској; главни медицински планер међународне војномедицинске вежбе на MEDCEUR 09 у Нишу, на којој су учествовали представници војних санитета из 14 земаља Европе и Азије; старији национални представник, односно вођа српског војномедицинског тима који је у саставу Норвешке пољске болнице (NDH) био ангажован у мировној мисији Уједињених нација MINURCAT II у Чаду и Централноафричкој републици, од октобра 2009. до априла 2010, у току које је, осим што је био једини инфектолог у болници, радио као лекар специјалиста – консултант у регионалној болници у главном граду Абешеу; шеф санитетске службе у мисији Европске уније за обуку безбедносних снага Савезне Републике Сомалије у Уганди – EUTM Somalia, од 25. априла до 23. децембра 2012.

Осим оспособљавања и формирања ефективних борбених јединица, циљ тренинга је и промоција основних грађанских вредности, као и осећаја националне припадности, односно развој патриотског духа. Уз то, организују се и посебни курсеви посвећени људским правима и међународном хуманитарном праву, равноправности полова и слично.

■ *Како је изгледало Ваше ангажовање?*

– Моје ангажовање у мисији трајало је осам месеци, од 25. априла до 23. децембра прошле године. Обављао сам дужност шефа санитетске службе и био одговоран за све аспекте медицинске подршке у зони ангажовања, што је подразумевало и дужност медицинског директора и саветника команданта мисије за медицинска питања.

Здравственој заштити припадника мисије придаје се изузетно велики значај и сматра се једним од приоритета. Моја основна дужност је била да

настојим да ова заштита буде што је више могуће у складу са европским стандардима, у чему сам имао пуну подршку и помоћ команде и штаба мисије. Изоловани положај Центра за обуку у Биханги, могућност појаве различитих инфективних и тропских болести, као и велика учесталост саобраћајних несрећа, још више су потенцирали значај адекватне здравствене заштите.

■ *Која сѐ конкретна задужења имали?*

– Конкретна задужења била су многострука и разноврсна, од збрињавања повређених и оболелих припадника EUTM у Кампали, преко превентивномедицинског рада и санитарног надзора, до израде бројних нормативних докумената неопходних за адекватно обезбеђивање и функционисање службе медицинског збрињавања у мисији.

Био сам члан тима за тзв. уводни тренинг, кроз који су, непосредно по доласку у мисију, пролазили сви нови

учесници – од каплара до пуковника. У циљу обезбеђивања што оптималније здравствене заштите својих припадника у Биханги, EUTM је успоставио две медицинске станице (општемедицинска и хируршка служба), обе изузетно опремљене и са изузетно стручним медицинским кадром. Један од мојих приоритетних задатака било је пружање пуне подршке и помоћи раду ових станица, чији је персонал у стручном погледу био потчињен искључиво мени.

■ *Поред мисије, да ли сѐ се укључивали у рад локалне здравствене службе, као што сѐ чинили у мисији у Чаду?*

– Убрзо по доласку у мисију добио сам задатак да проценим, односно одредим које медицинске установе у Уганди и Кенији испуњавају критеријуме да се, у случају потребе, користе као болнице трећег нивоа за збрињавање припадника мисије. То и није био велики изазов с обзиром на то да сам и у Кампали, а нарочито у Најробију, наишао на неколико болница које по организацији, опремљености и кадровима не заостају за европским стандардима. Проблем је било одређивање медицинских услова у унутрашњости Уганде, које би у хитним случајевима биле довољно поуздане за збрињавање витално угрожених пацијената и њихову припрему за даљи медицински транспорт.

Наиме, ван Кампале здравствена служба је знатно слабије развијена и на многим подручјима постоји само основна медицинска заштита, уз недостатак опреме и недовољан број стручног особља. То је још више потенцирало значај успостављања ефикасних и поузданих процедура за медицинску евакуацију (MEDEVAC и STRATEVAC), као и непрестану контролу њихове оперативности. Током мог ангажовања извели смо чак пет MEDEVAC вежби, за које сам писао сценарије и током којих смо проверавали деловање медицинског особља у задатој ситуацији и обученост осталог особља у организацији и спровођењу свих неопходних радњи за ефикасну и благовремену медицинску евакуацију

витално угрожених пацијената.

■ *Каква је здравствена слика шог дела Африке?*

– С обзиром на климатско поднебље, присутност или могућност појаве бројних ендемских обољења и степен (не)развијености здравствене заштите у овом делу Африке, EUTM Somalia у Уганди може се сматрати као мисија са здравственим ризиком по учеснике, премда је, ако се предузму све потребне мере превенције, тај ризик веома мали.

Болести као то што су маларија, ХИВ инфекција и туберкулоза широко су распрострањене у Уганди, угрожавајући здравље не само цивилног становништва, него и припаднике оружаних снага. Маларија је водећи узрок оболевања и смрти у Уганди (око 100.000 смртних слу-

чајева годишње). Комарци који преносе ово обољење „активни“ су током целе године, а у неким подручјима земље проценат заражености комараца је међу највиши у свету).

Са ХИВ инфекцијом живи више од 1.200.000 људи, док 64.000 умире сваке године. Током мог боравка у земљи чак је у три наврата дошло до епидемија смртоносних Ебола и Мрабург хеморагијских грозница, што је изазвало велику забринутост како код локалног становништва (стопа смртности била је око 50 одсто), тако и светске јавности, поготову у земљама чији су држављани били у Уганди.

У време трајања ових епидемија (јун–новембар) мој задатак је била свакодневна процена ризика и преузимање свих потребних мера у циљу спречавања ширења обољења међу припадницима EUTM-а. Рад у условима

постојања карантинских обољења на терену био је посебан изазов и нешто сасвим ново за мене, будући да се масовна појава карантинских обољења у Европи сматра прошлошћу, односно са тим се не срећемо у свакодневној пракси. Било је неопходно на најмању могућу меру свести ризик од преносења ових обољења на особље мисије, а притом не угрозити несметано обављање задатака.

■ *Какво је здравље младих људи који долазе на обуку?*

– Премда је систематски преглед сомалијских регрута обавила надлежна санитетска служба још у Могадисху, пре упућивања на обуку у Уганду, добио сам задатак да обавим комплетан медицински преглед свих регрута непосредно по њиховом доласку у Бихангу, односно пре почетка обуке. И

ОХРАБРУЈУЋИ НАПРЕДАК

Уганда је земља у развоју и за афричке прилике просперитетна. Време терора и диктатуре Иди Амина је одавно прошло, али је остало у сећању становништва, што можда још више наглашава осећај да је земља сада релативно мирна и да постепено али стално напредује на плану општег развоја, премда се и даље суочава са многобројним проблемима, иначе карактеристичним за већину афричких земаља.

Оно што готово сви посетиоци примете јесте да је становништво љубазно, отворено и срдечно, како у међусобним односима, тако и пре-

ма странцима. Клима је изузетно пријатна, вегетација је раскошна, уз обиље биљног и животињског света, а нажалост и мноштво инсеката и неких других преносилаца инфективних болести. Земља нема излаз на море, али је богата водама (велике реке и језера) и плодним земљиштем на којем успевају многе тропске и суптропске културе.

Кампала је град контраста, у коме живи између три и четири милиона становника. Улице су недовољно простране да приме огроман број возила и пешака, па је саобраћајна гужва понекад неописива.

У непосредној близини модерних пословних зграда и хотела, савремених супермаркета и луксузних ресторана, налазе се кућице од блата и сламе и импровизоване настрешице у којима се продаје све и свашта.

Уганда је земља младих, стопа natalитета је веома висока. Основно образовање је обавезно, а систем средњих школа је добро развијен. Већина деце иде у школу и уобичајена је и веома живописна слика мноштва деце различитог узраста, обучене у школске униформе, које се разликују од школе до школе, али уочљивих по живим бојама и својеврсној елеганцији.

Нажалост, здравствени систем је недовољно развијен, здравствених установа је мало, лоше су опремљене, недовољно је здравствених радника, организација је слаба, а корупција распрострањена. И премда постоји несумњиви напредак, потребно је још много да се уради како би се становништву обезбедила боља здравствена заштита. Овако сваке године стотине хиљада становника Уганде (од тога велики број деце) умире од болести које се у савременом свету успешно спречавају или лече.

ОБУКА СОМАЛИЈСКИХ РЕГРУТА

EUTM Somalia је неоперативна војна мисија Европске уније, чији је примарни циљ војна обука сомалијских регрута који би требало да постану језгро нових сомалијских снага безбедности.

Мисија је покренута на основу Резолуције Савета безбедности УН бр. 1872 од 26. маја 2009, као и Одлуке Савета ЕУ 2010/96 од 15. фебруара 2010. С обзиром на то да у Сомалији нису постојали неопходни предуслови за обављање задатака (од безбедносних ризика до непостојања инфраструктуре), мисија своје активности изводи у Уганди, уз значајну подршку и помоћ угандске војске, која обезбеђу-

је смештај, исхрану и здравствену заштиту сомалијских регрута и чији инструктори обављају један део (почетне) обуке.

Главни штаб мисије смештен је у Кампали, док је тренинг центар за обуку формиран у изолованом подручју Биханга, на око 300 километара западно од Кампале, северно од екватора, у региону Ибанда.

У саставу EUTM-а су и Канцеларија за везу у Најробију (Кенија), као и Одсек за подршку у Бриселу. У мисији учествују штабни официри и војни инструктори (тренери) из 12 земаља Европске уније, а Србија је једина земља учесница ван ЕУ.

ово је било ново и неубичајено искуство. Уз помоћ француског медицинског тима за шест дана је прегледано више од 600 сомалијских младића и дата коначна оцена способности за војну службу.

Радило се у импровизованој амбуланти и, што је још важније, без могућности за било какву допунску дијагностику. Посебан проблем представљала је процена животног доба будућих војника у циљу онемогућавања да на обуку буду упућене малолетне особе. Ако додам да већина регрута није имала никакве поуздане податке о години и месту рођења, а да је слабија ухрањеност (или неухрањеност), као и слабија општа физичка развијеност, присутна код већине, јасно је да је процена повремено представљала прави проблем. Након обављеног систематског пре-

гледа, 29 регрута је због хроничних обољења или неразвијености проглашено неспособним за војну службу и враћено у Сомалију, док је 18 са акутним обољењима (маларија, запаљење плућа, црвене инфекције и друго) упућено у угандске војномедицинске установе ради лечења, након чега су укључени у обуку.

■ *Поред медицинских, да ли сће као шеф саниџејске службе имали штабна задужења?*

– Да, постојала су и многа друга, како стручно медицинска, тако и штабна задужења. У ретким случајевима када је долазило до промена здравственог стања припадника EUTM, доносио сам одлуку о могућности даљег учешћа у мисији, затим бринуо сам о

редовном информисању о актуелним медицинским питањима и припадника мисије и ангажованог локалног особља, имао сам излагања на месечним конференцијама команданта мисије и нека „ситнија“ задужења.

■ *Како сће задовољни сарадњом са осталим учесницима мисије?*

– Сарадња са осталим учесницима мисије била је високо професионална и коректна. Чињеница да сам био потпуно ново лице у штабу мисије, будући да сам дошао на место које дуго пре тога није било попуњено, као и да сам био једини учесник у мисији који је дошао из земље која није чланица ЕУ, није имала апсолутно никакав значај за моје задатке, обавезе, одговорност за доношење одлука и уважавање мог мишљења и ставова. За медицинска питања једино сам ја био у потпуности одговоран и надлежан.

Једном речју, био сам потпуно равноправан, односно у истом положају као и остали чланови штаба, како у погледу обавеза, тако и права. Наравно, то је за мене био један од битних и неопходних предуслова за несметано обављање изузетно одговорне дужности која ми је поверена. Оно што ме је посебно импресионирао јесте јасна подела дужности, али и тимски рад и сарадња.

■ *У каквом сће непосредном окружењу радили у Кампали и Биханги?*

– Штаб мисије смештен је у ширем центру главног града Уганде, Кампали. За потребе мисије закупљен је хотел, који није луксузан, али је имао све што је неопходно за смештај и рад. Објекат су обезбеђивали припадници угандске војске, што је био случај и са Центром за обуку у Биханги. Није било никаквог угрожавања рада мисије. Однос са припадницима угандске војске, као и са грађанима ангажованим на пословима у мисији, био је веома коректан, могло би се рећи и срдчан.

По природи посла, односно током решавања бројних задатака везаних за медицинску подршку, имао сам честе контакте са припадницима угандске и сомалијске санитетске службе, са ко-

легама из угандских цивилних медицинских установа, као и са представницима међународних организација и организација специјализованих за пружање одређених медицинских услуга на бази уговора. Ови контакти су били врло професионални, коректни и од великог значаја за обезбеђивање максимално могуће медицинске заштите припадника мисије.

■ *Колико с'ће њушовали њо региону?*

– Пространо подручје деловања мисије, које се протеже на три земље, захтевало је да поред редовних обилазак Тренинг центра у Биханги, у неколико наврата службено путујем у Кенију и Сомалију. Разлози за оваква путовања били су многоструки, од непосредног увида и пружања помоћи у функционисању EUTM здравствене службе у Биханги, увида у епидемиолошку ситуацију и процене медицинских

ризика, упознавања и уговарања конкретне сарадње са представницима медицинских служби земаља домаћина, до упознавања са начином рада и процене ефикасности, односно поузданости организација са којима смо склапали уговоре у вези са медицинском заштитом.

Као члан делегације EUTM-а присуствовао сам Дану сећања на погинуле борце из светских ратова, који је обележен на војном гробљу у Ћинђи, граду на око 70 километара од Кампале, на самој обали Викторијиног језера. Као српски пуковник у неколико наврата сам, са још неколико виших официра из EUTM-а, позиван на пријеме поводом свечаности у неким амбасадама европских земаља у Кампали.

■ *Имашће богашћо искуштво у оваквим међународним активностима. Какве су користи од учешћа у мировним мисијама?*

ЗЕМЉА БЕЗАКОЊА

строфе. И као да то није довољно, земљу су, само током протеклих 10 година, погађале и бројне елементарне непогоде, од цунамија до катастрофалне суше.

Становништво трпи терор побуњеничких група и криминалаца, гладује, болује и умире од многобројних болести и у немогућности да обезбеди било какву егзистенцију, напушта своје домове и покушава да спаснађе у избеглиштву. Све док у земљи бесни грађански рат и влада безаконје, становништво ће бити осуђено на нове патње и борбу за преживљавање.

Хуманитарна помоћ, колико год значајна и опсежна била, није довољна. Неопходно је решити унутрашње сукобе и формирати ефикасне државне институције које би повеле борбу против сиромаштва и заосталости. Свака добронамерна помоћ која се у том смислу пружа сомалијском народу и легалној влади драгоцену је.

И док се Уганда, са више или мање успеха, али постојано извлачи из сиромаштва и заосталости и перманентно остварује напредак у развоју и где становништво свакако боље живи него раније, у Сомалији је ситуација сасвим друкчија. Због потпуног недостатка државне контроле, сомалијска привреда је једна од најнерегулисанијих на свету. Сомалија је једна од најсиромашнијих земаља: социјални, здравствени и образовни систем готово да и не постоје.

Грађански рат, који је почео 1991. године и још траје, довео је и доводи до хуманитарне ката-

– Учешће наших представника у оваквим и сличним мисијама ЕУ је више пута корисно и како је то у мисији у више наврата наглашавано, та корист је вишезначна и обострана. Организација и начин рада у мисијама ЕУ је сличан, али не идентичан са онима у мисијама ОУН, тако да је то прилика да се стекну нова искуства у раду у међународном окружењу, а пре свега у организацији и начину функционисања једног савременог и ефикасног мултинационалног војног штаба.

Нека од искустава из рада оваквих штабова сигурно би могла да се примене и у нашим условима. Верујем да би се наша санитарна служба могла, без икаквих проблема, укључити и у друге мисије ЕУ, што би било у обостраном интересу. Шта више, убеђен сам да би и остали припадници Војске Србије могли у потпуности да одговоре задацима у мисијама оваквог типа.

На основу мог искуства и нових сазнања стечених у раду у међународним мисијама, не постоје значајније разлике у начину рада, потребној стручној оспособљености за поједине специфичне дужности, нити у општевојној оспособљености између припадника наших и осталих европских оружаних снага.

Након осам месеци проведених у EUTM-у, поред нових професионалних искустава и сазнања и упознавања са припадницима оружаних снага бројних земаља, из мисије носим изузетно пријатна сећања, најпре о активностима и задацима које сам имао, а затим и о људима са којима сам радио, уз осећај да сам био припадник тима који успешно обавља једну озбиљну мисију и у нади да ће се учинци мисије позитивно одразити и донети више спокоја и добробити једном напаћеном афричком народу. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

о д б р а н а

Тенковски батаљон Четврте бригаде

Самостална модуларна јединица

Сваки успех јединице је заслужен преданим заједничким радом свих официра и војника, али и жељом да се у активностима предњачи личним примером

Најважније је волети тенк и прихватити колективни дух који влада у јединицама овог рода – каже мајор Зоран Стоичков, командант 46. тенковског батаљона Четврте бригаде Копнене војске и истиче да тенкиста треба да зна да никад није довољно научио и да увек мора да се усавршава – поготово јер у времену примене све модернијег и савременијег наоружања,

обука тенкиста захтева и примену ратних искустава са савремених ратишта.

Јединица којом командује мајор Зоран Стоичков позната је по одличним резултатима у обуци, успешној реализацији бојевих гађања, одржавању технике, али и томе што брине о касарни „Први пешадијски пук књаза Милоша великог“ у Врању, која има традицију од 1900. године, док се током Балканских ратова у њој нала-

зила Команда српске војске. Данас је то објект у коме су, поред тенковског, смештени пешадијски, механизовани и логистички батаљон, артиљеријско-ракетни дивизион ПВО Бригаде и трећа чета војне полиције.

Лични пример

Тенковски батаљон из Врања има све елементе самосталне модуларне јединице, што му омогућава да

ефикасно извршава постављене задатке. Командант мајор Стоичков и његов заменик мајор Саша Стојиљковић с поносом истичу да је сваки успех јединице заслужен преданим заједничким радом свих официра и војника, али и жељом да се у активностима предначи личним примером.

Батаљоном командује млад кадар, с искуством у реализацији изузетно сложених послова и задатака. Искуство се у Копненој зони безбедности и на административној линији према Косову и Метохији стиче брже него на осталим местима, тако да и млађи официри и подофицири, већ после неколико година, знају како треба поступати и у најкомпликованијим ситуацијама.

– Приоритет у свакој тенковској јединици има обука старешина и војника, па су све активности у Батаљону подређене оспособљавању кадра и у функцији што боље припреме за задатке. Посебност се огледа и у чињеници да се оперативне способности 46. тенковског батаљона проверавају непрекидно, јер се два тенковска вода налазе на бази „Добросин“ и на објекту „Шевадске ливаде“ – спремни да реагују у случају евентуалног напада на базе и интервенишу на угроженим правцима – истичу старешине јединице.

Стручно усавршавање сваког појединца и ефикасни рад организационих делова тенковског батаљона важни су за укупну оперативну способност једи-

Историјска ризница

Касарна „Први пешадијски пук књаза Милоша Великог“ у Врању позната је и по спомен-соби, својеврсној ризници сећања на 5.440 јунака и цивилних жртава из седам ратова. У њој се налазе и документа, фотографије, униформе, оружје и лични предмети официра и војника српске војске последњих 130 година. Испред тог здања, које је досада обишло неколико десетина хиљада људи, налазе се два топа из Другог светског рата и биста народног хероја Симе Погачаревића.

нице. Командни вод, на пример, има значај за опслуживање Батаљона по разним пословима, док су посебно драгоцене активности везиста, предвођених старијим водником Иваном Младеновићем, које омогућавају непрекидно командовање. Ипак, не треба посебно подвлачити да у тенковском батаљону све почиње и завршава се у тенковским четама, јер су оне огледало рада сваког старешине и војника.

Између тенковских чета, којима командују капетани Срђан Трајковић и Небојша Митић, влада здрав такмичарски дух, који почива превас-

Командант мајор Зоран Стоичков

ходно на правилном руковању, употреби и чувању технике, а мери се оствареним резултатима на тактичким вежбама и бојним гађањима. Ове године је друга чета извела на Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“ вежбу „Тенковска чета у одбрани“ и постигла одличне резултате, директне поготке на деведесет посто постављених циљева. На том гађању посебно се истакао други тенковски вод, командира потпоручника Милоша Стојановића.

Прва чета била је ефикасна на припремним и школским гађањима на стрелишту „Орашац“, где су најбољи били припадници трећег тенковског вода, којим командује потпоручник Иван Стаменковић.

Омиљени међу колегама

Припадници 46. тенковског батаљона се поступно обучавају, од индивидуалне обуке у касарни, оде-

љењско-посадне и водне обуке на полигону Бунушевац, до четних вежби и гађања на „Пасуљанским ливадама“. Њихова оспособљеност проверава се на четним тактичким вежбама с бојним гађањима, када посаде тенка, осим обучености, демонстрира увежбаност и хомогеност чланова.

Посетиоцима акције „Отворени дан“ застаје дах од муњевитих акција челичних грдосија од четрдесет тона, које прелазе преко лансирног моста и изводе сличне маневре.

Посаде којима је командовао мајор Зоран Стоичков, раније, као потпоручник, редовно су освајале прва места на некадашњим корпусним и армијским такмичењима тенковских посада.

Он истиче да је важно да се током процеса оспособљавања, оствари интеграција обуке тенковских јединица с осталим родовима и да ти састави приликом напада или одбране дејствују јединствено. Припадници других родова и служби верују у старешине и војнике тенковских јединица и осећају се сигурно на бојишту у близини тенкова.

– Зато смо и ми тенкисти омиљени код наших колега – истиче мајор. Командант 46. тенковског батаљона је и командант касарне „Први пешадијски пук књаза Милоша Великог“, тако да је природно то што су у касарни створени добри услови за чување и одржавање борбене технике. Пре неколико година завршене су настрешнице које штите тенкове од атмосферских утицаја и омогућавају обуку тенкиста када је лоше време.

У касарни се много улаже у инфраструктуру. Недостатак новца надокнађују се еланом, ентузијазмом, максималним залагањем и добром сарадњом припадника јединице са цивилним институцијама.

Спортски терени за мали фудбал, одбојку и кошарку и полигон пешадијских препрека интензивно се користе, а старешине и војници имају жељу да се у касарни изгради и балон сала, која би омогућила бављење спортом и у зимским данима. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

ЋИРИЛИЦА САВРШЕНСТВО У 30 СЛОВА

Родоначелник династије Немањић, Стефан Немања, непосредно пред смрт, 1200. године, издиктирао је у перо своме најмлађем сину Растку: „Чувајте, чедо моје мило, језик као земљу. Ријеч се може изгубити као град, као земља, као душа. А шта је народ изгуби ли језик, земљу, душу? Не узимајте туђу ријеч у своја уста. Узмеш ли туђу ријеч, знај да ниси освојио, него си себе потуђио.

Боље ти је изгубити највећи и најтврђи град своје земље, него најмању и најнезнатнију ријеч свог народа. Земље и државе не освајају се само мачевима него и језицима. Знај да те је непријатељ онолико освојио и покорио колико ти је ријечи потрао и својих потурио. Народ који изгуби своје ријечи престаје бити народ.”

САВРШЕНОСТВО

Родоначелник династије Немањић, Стефан Немања, непосредно пред смрт, 1200. године, издиктирао је у перо своме најмлађем сину Растку: „Чувајте, чедо моје мило, језик као земљу. Ријеч се може изгубити као град, као земља, као душа. А шта је народ изгуби ли језик, земљу, душу? Не узимајте туђу ријеч у своја уста. Узмеш ли туђу ријеч, знај да ниси освојио, него си себе потуђио. Боље ти је изгубити највећи и најтврђи град своје земље, него најмању и најнезнатнију ријеч свог народа. Земље и државе не освајају се само мачевима него и језицима. Знај да те је непријатељ онолико освојио и покорио колико ти је ријечи потрао и својих потурио. Народ који изгуби своје ријечи престаје бити народ.“

Свети Сава и Свети Симеон

Када је увидео да је свет неухватљив само мислима, човек је почео да бележи. Пренебрегну је простор и време уклесавши своја искуства у стену, несвестан да је постао творац највећег људског изума – писма. У међувремену померали су се континенти, нестајала мора, подизале куле и градови, усавршавала се комуникација, родило се фонетско писмо – најсавршеније оруђе у пецању речи. „Што су гођ људи на овоме свијету измислили, ништа се не може испоредити с писмом. Пријатељу или знанцу своме, који је на далеко преко бијелог свијета, послати мисли своје на комаду артије, читати, што су други писали прије двије иљаде година, и написати, да могу други послати неколико иљада година читати; то је наука, која ум људски готово пре-

вазилази, и могло би се рећи, да је онај, који је први њу измислио, био више Бог него човек“, одавно је схватио Вук Стефановић Караџић.

Црте и резиви

Сварог је седео на врху словенског пантеона три миленијума, све док средњовековни хришћански мисионари нису, милом или силом, искоренили паганска веровања из словенског фолклора.

У 30 СЛОВА

37

Процес је био дуготрајан и болан, јер, осим што су Словени морали да се одрекну своје религије, требало је да промене и укупан поглед на свет. Но ипак, напуштање старе вере и примање хришћанства представља један од најзначајнијих цивилизацијских догађаја у историји наших предака. За Словене су културне тековине хришћанства биле огромне, а међу њима је најзначајнија била писменост. Добивши свој језик и писмо, постали су независни у лутању широким пределима знања. Сматра се да до тада највероватније нису имали своје писмо, већ су користили рабше и друге мнемотехничке или магијске знакове.

На почетку трактата „Слово о писменех“ бугарског свештеника Црноризца Храбра, из 10. века, стоје речи: „Раније Словени не имаху књиге него цртама и резама читаху и гатаху, будући да су били пагани. Примивши хришћанство, писали су римским и грчким словима, трудећи се да пишу словенску реч без устројенија. Но како може добро да се пише грчким словима: Бог или живот, или зјело, или црква, или чекање или ширина, или јад, или уду, или младост, или језик, или друга слична“.

Римским и грчким „писменима“ Словени нису савршено овладали, те су туђу графију несистематски користили за записе сопствених речи у ситуацијама када је то било неопходно – за молитве или лична имена. Такво писање било је ем неправилно, ем тешко, па Црноризац каже да се бог смисловао када је Словенима послао „Светога Константина Филозофа, названог Ћирил, мужа праведна и истинољубива, који им је створио 38 слова, једна по узору на грчку азбуку, а друга према словенској речи.“

МОНАХ У ЦРНОЈ РИЗИ

Не зна се тачно ко је био „монах у црној ризи“ који је приповедао о словенској писмености. Неки историчари претпостављају да се иза имена Црноризац Храбар крије, заправо, сам Ћирило. Други мисле да је неко од његових ученика, Климент или Наум Охридски. Можда је то и бугарски цар Симеон, који је заповедио да се глагољица замени ћирилицом. У сваком случају, мистериозни аутор саставио је најважнији филолошки и историјски спис тога времена – дводелни трактат „О писменима“, који слави дело Ћирила и Методија и брани неопходност њихове језичке интервенције.

СКАЗАНИЕ • КАКО СОСТАВИ
СТЫИ КИРИЛЪ ФИЛОСОФЪ
АЗЪ БЫСЪ, ПОИЗЫКЪ
СЛОВЕНЬСКО. НИСНИГИ ПР
ВЕДЕ, УГРЕЧЕСКИХЪ НА
СЛОВЕНЬСКИИ ЯЗЫКЪ •

И РЕЖДЕ ОУКО СЛО
ВЛНЕ ЕЩЕ СЪЩЕ
ПОГЛНИ, НИИ
МЛАХЪ ПИСМЕ
НЪ • НИ ЧЕРТАМИ ИИ ПАРЪ
ЗАНЬМИ ЧИТАХЪ ИИ ГАД
ХЪ • КРЪТНВШЕЖЕЕА,

48

Солунска браћа

Почетком 9. века велики број Словена нашао се између две јаке феудалне силе – Византије и Немачке. Обе државе тежиле су да их потчине својој власти и да им наметну хришћанство.

У то време једним делом Паноније (данашња Чешка) владао је моравски кнез Растислав. Кнез је желео да се отргне утицају германских свештеника и понемчавању свог народа, па се обратио византијском цару Михајлу са молбом да му пошаље учитеље који би Словенима на њиховом језику тумачили хришћанску веру. Молба је била услышена. У то време Солун је био окружен словенским досељеницима, те је цар сматрао да мисију у Великој Моравској треба да повери Солуњанима.

Великоморавски кнез Растислав (846–870)

Кијевски ѿсалѿир

Пером незнаног животописца око 885. године забележено је: „Бејаше у граду Солуну муж неки по имену Лав, човек непорочан, пун истине, богоштовалац, чист од сваке злобе... Из тога корена издигоше се два светла, два изданка светлостарна, који богомдани плод на себи ношаху и који непорочан живот од младости имаху. Јер они створише себи премудрост као сестру, и њоме украсише душу и ум, и један другог престижаху мудрошћу”.

Два светла којима је посветио похвалу непознати аутор били су Ћирило и Методије, цареви изабраници за важну моравску мисију. Ћирило је одмах започео превод Новог завета, како би у Моравску отишли са Библијом на народном језику. Свето писмо превео је на дијалекат македонских Словена, јер то је језик са којим се упознао још у детињству. Године 863. браћа и њихови ученици кренули су пут Растислављеве кнежевине са првом књигом на словенском језику. Тај догађај био је од историјског значаја за хришћанску цркву. Словени (Чеси, Словаци, Пољаци, Срби, Бугари и др.) тиме су стекли посебну привилегију, коју ниједан народ западне Европе тада није уживао – слушали су службу божију на језику који су могли да разумеју.

Глагољица

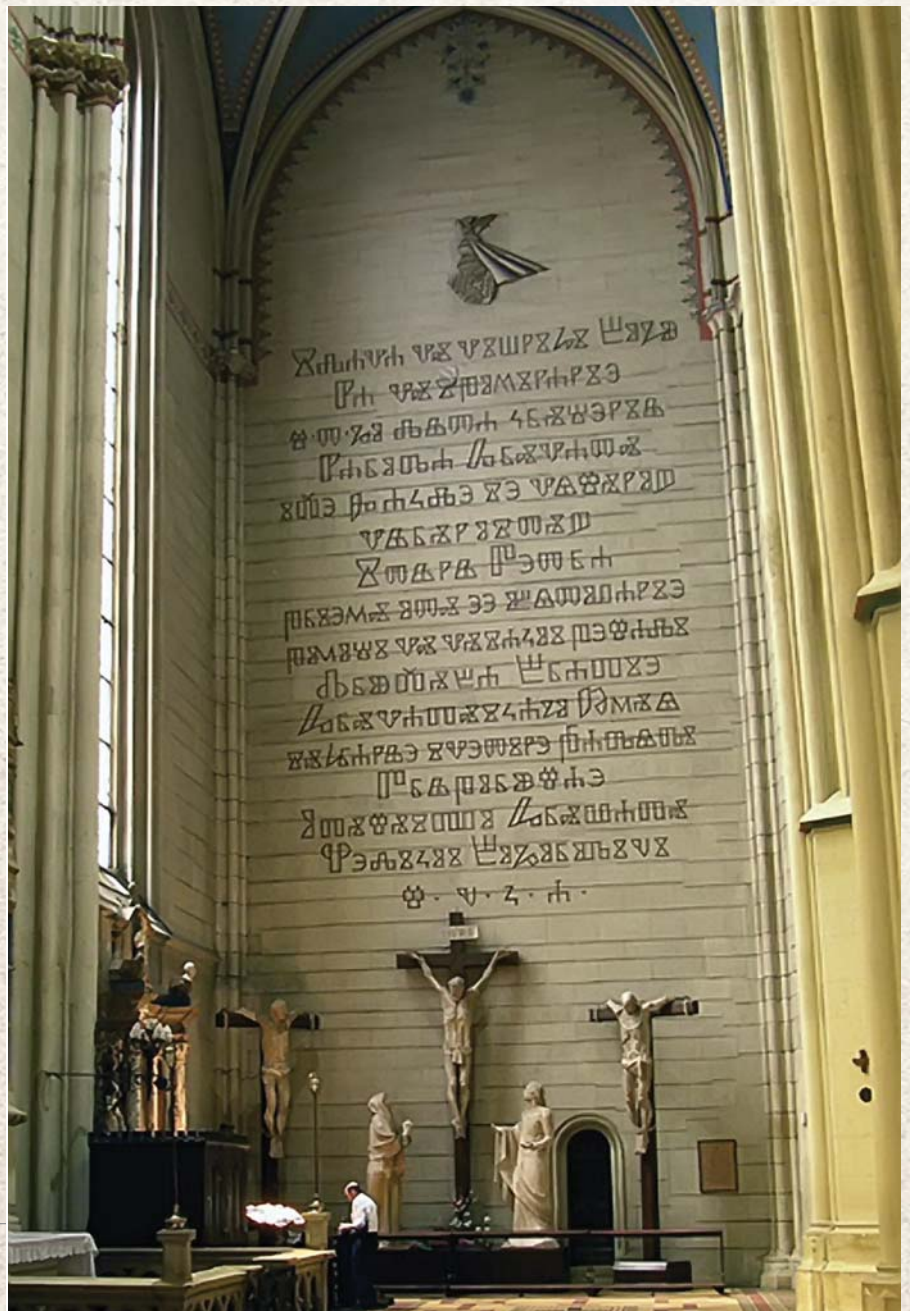
Забележивши сваки глас једном графемом, Ћирило Словенима није даровао само писмо. Поклонио им је независност у памћењу личног израза.

Моћ писменог казивања била је предуслов за стварање културе и књижевности на којој се темељи оно што данас јесмо. Чувени слависта из 19. века Виктор Ивановић Григоровић написао је: „Чувајући наша предања, старословенски језик нам дарује општење са прецима и зближава нас у широком отачаству нашем.”

Поред религијске, мисија је имала и своју политичку позадину, јер је требало да осигура византијски утицај на Балкану. Али она је важна и са филолошке тачке гледишта. Солунска браћа увела су у црквену службу словенски језик, а за потребе црквенословенског језика створили су и прво словенско писмо – глагољицу. Назив глагољица није постојао у то време. Искован је много касније, тек у 19. веку, и везује се за старословенску реч глаголати, што значи говорити.

Моћ писменог казивања била је предуслов за стварање културе и књижевности на којој се темељи оно што данас јесмо. Чувени слависта из 19. века Виктор Ивановић Григоровић написао је: „Чувајући наша предања, старословенски језик нам дарује општење са прецима и зближава нас у широком отачаству нашем.”

Глагољица на Загребачкој катедрали

СПОМЕНИЦИ ПИСМЕНОСТИ

Покушај да се стане на пут разарању рукописне књижевности јавља се у 17. веку. Учени људи и свештеници почињу да се залажу за очување писане речи. Најстарији сачувани писани споменици из ћирилометодског времена потичу из раздобља 893–927. године. То су графити на зиду у цркви бугарског цара Симеона у Преславу, а писани су делимично ћирилицом, делимично глаголицом. Најстарији чисто глаголички записи су „Кијевски листићи” с краја 9. века. Представљају фрагмент сакраментара (преносиви обредник) сачуван на седам листова. „Маријино или Маријинско јеванђеље” најстарији је документ српске редакције старословенског језика писан глаголицом. Јеванђеље је настало крајем 10. или почетком 11. века на југу Србије, на граници са Македонијом. Најстарији споменик писан хрватском глаголицом је „Башћанска плоча” из 1100. године. Веровало се да текст садржи неке тајне податке, али утврђено је да је плоча, заправо, потврда о даривању земљишта.

Башћанска плоча

Глаголица

Аа	Бб	Вв	Гг	Дд	Ее	Жж	Сс	Зз/Зз	Ии	Їи/И
Ћћ	Кк	Лл	Мм	Нн	Оо	Пп	Рр	Сс	Тт	Ѡѡ/Ѡѡ
Фф	Ѡѡ	Хх	Ѡѡ	Ѡѡ	Ѡѡ	Ѡѡ	Ѡѡ	Ѡѡ	Ѡѡ	Ѡѡ
Ъъ	Ыы/Ыы	Ьь	Ѣѣ	Ѥѥ	Ѧѧ	Ѩѩ	Ѫѫ	Ѭѭ	Ѯѯ	
Ѻѻ	Ѽѽ	Ѿѿ	Юю	Ѽѽ	Ѽѽ	Ѽѽ	Ѽѽ	Ѽѽ		

Синајски молишвеник

Прву словенску азбуку Ћирило је саставио на основу грчког курзива – свог матерњег писма, и графема других народа (Хебреја, Копта, Самаритана, Јермена), на које је наилазио у књигама или на путовањима. Сасвим је сигурно да је нека слова и сам осмислио за гласове из словенског језика, јер немају никакве сличности ни са једним до тада познатим писмом. Коначно уобличена и стилизована азбука имала је 38 слова, која су потпуно задовољавала све фонетске особине старословенског језика. Пошто је свим словенским гласовима изнашао знакове, те тако створио фонетско писмо, почео је да преводи прве литургијске речи: „Искони бе слово”.

Глаголица се развијала у два вида – обла или бугарска и угласта или хрватска. Обла се користила у источним крајевима словенских земаља, а угласта у Моравској и на Јадранском приморју. Слова су писана произвољно и без великог графичког знања, али се и поред тога глаголица користи доста дуго, у неким крајевима и до 19. века. Код Срба се, међутим, кратко одржала, само до почетка 10. века, када ју је истиснуло ново писмо – ћирилица.

Глаголица се развијала у два вида – обла или бугарска и угласта или хрватска. Обла се користила у источним крајевима словенских земаља, а угласта у Моравској и на Јадранском приморју. Слова су писана произвољно и без великог графичког знања, али се и поред тога глаголица користи доста дуго, у неким крајевима и до 19. века. Код Срба се, међутим, кратко одржала, само до почетка 10. века, када ју је истиснуло ново писмо – ћирилица.

Труба разговетности

Наизменично су наилазили на одобравања и отпор. Морали су да се довијају ментално и подносе физички да би истрајали у својој мисији. И да страст Солунске браће и њихових следбеника није била довољно јака, данас словенски потомци не би могли да се диче једним од стилски најлепших писама на свету – по Ћирилу названом ћирилица.

Године 863. Ћирило, Методије и њихови ученици кренули су пут Моравске кнежевине са првом књигом на словенском језику. Водила их је замисао да ће описмењавање олакшати и оплеменили живот Словена. Да ће им донети сигурност и препород. Али мисија није могла да прође без мука и страдања. Наизменично су наилазили на одобравања и отпор.

Када су га у Риму дочекала негодовања латинских тријезичника (сматрали су да је дозвољено обрађати се богу само на три језика: јеврејском, латинском и грчком), Ћирило је значај словенског језика потврдио речима апостола Павла: „Ако труба даје неразговијетан глас, ко ће се приправити на бој? Тако и ви ако неразумљиву ријеч речете језиком, како ће се разумјети шта говорите? Јер ћете говорити у вјетар...”

КО ЈЕ ИЗУМИТЕЉ ЋИРИЛИЦЕ?

Нема поузданих података о томе ко је сачинио ћириличку азбуку – Ћирило, Методије или неко од њихових ученика... Једна легенда спомиње као изумитеља ћирилице чак и Далматинца Св. Јеронима из Стридона, али је то без икаквог основа. Највероватније је да је то био Климент Охридски, најистакнутији ученик браће просветитеља. У његовом житију из 13. века, које је написао охридски архиепископ Димитрије Хоматијан, стоји да је Климент „измислио ради веће јасноће и другачије знаке за слова, него што их је био измислио мудри Ћирило”.

Св. Јероним Ћирилу и Методију

Након тога папа Хадријан II положио је словенске књиге у велику римску цркву Санта Марија Мађоре, те се над њима појала литургија.

У Риму се Ћирило убрзо разболео и преминуо. Свечано је сахрањен у старој базилици Светога Климента. „Препловивши дивно бездан твојом речју/ и казивањима, Ћирило премудри/ из зиме мразне добром вером/ у тихост вишњих станишта ушао јеси“, први словенски песници су у речима сјединили хвалу и жал.

Папа је Методију одобрио наставак мисије и поставио га на место архиепископа панонског и моравског. Међутим, рад Солунске браће нису спутавали само црквени поглавари. Немачки краљ Лудвиг плашио се да ће њихова делатност превише оснажити кнеза Рагислава, па је са снажном војском кренуо на Моравску. Имао је помоћ моравског кнеза Светоплука, који је, придруживши се непријатељу, на превару заробио стрица Рагислава и предао га Немцима. Тада су и немачки бискупи ухватили Методија и осудили га да тамнује. Из протестног папиног писма сазнајемо да је Методије стављан на тешке муке, извођен на љуту зиму наг и тучен песницама и бичевима.

Изморен од труда, доказивања и мучења, Методије умире 885. године у Моравској. Кнез Светоплук то користи да забрани словенску литургију и протера Методијеве ученике. Неки су били утамничени и мучени, неке су Јевреји купили као робље и одвели их у Венецију, неким се у бежању заметнуо траг, а неки су уточиште нашли на двору бугарског кнеза Бориса.

Постоји легенда да су Климент, Наум и Анђелар, спасивши неколико књига словенске писмености, доспели до Дунава, свезали три дрвета и на том малом сплаву превезли се до Београда, који је тада био под Бугарском. Међутим, у Бугарској се за време кнеза Бориса богослужење вршило на грчком језику, па долазак словенске

књиге није најбоље прихваћен. Након кратког задржавања у Преславу, Климент продужује у данашњу Македонију, у пределе око Охридског језера, где обнавља мисију својих учитеља – просвећивање и описмењавање народа. Оснива Охридску школу, која је била расадник словенске писмености и књижевности. У њој се преводе књиге са грчког и богослужи на домаћем језику.

Године 893. долази до смене на бугарском престоу. На власт долази кнез Симеон, добија титулу цара и наређује да се грчке књиге замене словенским и да се уместо глаголице користи ћирилица. Сам назив ћи-

рилица настао је тек у 15. веку у Кијевској школи, а све до 11. века глаголица је називана кириловицом.

У дослуху са руком

Први облик ћириличног писма настао је на основама грчке уницијале, зато се у науци назива уставна (или уницијална) ћирилица.

ТЕМНИЋКА ЗАГОНЕТКА

У Збирци античких и средњовековних епиграфа Народног музеја налази се један од најстаријих споменика старословенске писмености – Темнићки натпис. На основу језичке анализе, овај епиграф потиче из 11. века, што значи да је на нашем тлу ћирилица била рано у употреби. Натпис на плочи уклесан је вешто обликованим словима уставне ћирилице у седам редова. Кратак текст садржи имена десеторице светих севастијских мученика: Ксантије, Сисиније, Леонтије, Мелитон, Севериан, Филоктимон, Ангије, Ира

клије, Екдикт, Кирион и молбу: „Молите бога за нас!“ Мишљења научника о намени плоче разилазе се. Неки сматрају да садржина и облик натписа упућују на то да је била уграђена у часну трпезу цркве којој је припадала, док су други мишљења да је чинила целину са још три плоче, са именима осталих тридесет мученика. Средњовековни градитељи су веровали у чудотворне моћи четрдесет севастијских мученика, те су уклесавали њихова имена у грађевину да би је заштитили од рушења.

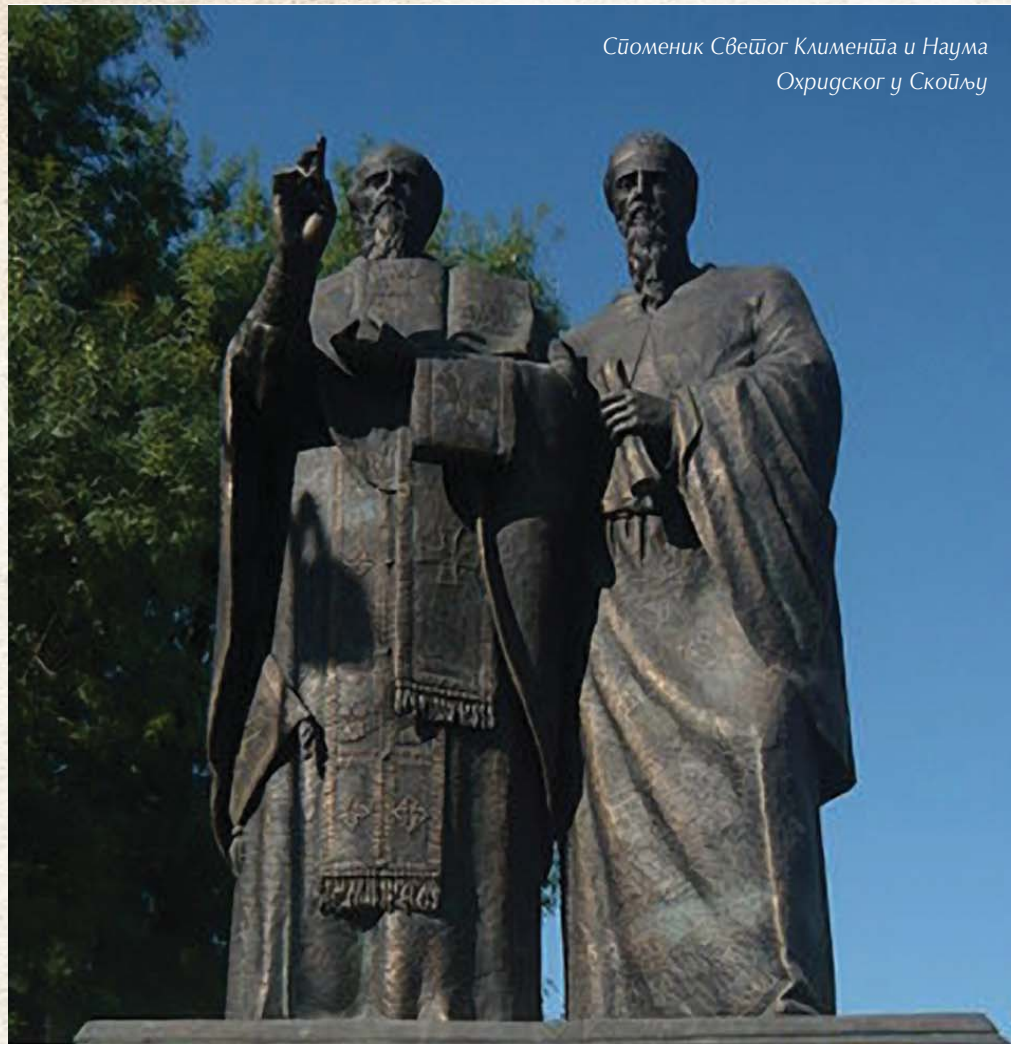

Из грчког су позајмљена 23 слова, у основном или измењеном облику, и додато је 14 нових, вероватно по угледу на глаголицу, за оне словенске гласове којих у грчком нема. Прва ћирилица није била лака ни за писање ни за читање. Била је изузетно стилизована и китњаста, а текстови су писани *in continuo*, без размака између речи. Стога су морали да установе и варијанту устава, која би служила као канцеларијско писмо. У исто време кад и устав настаје и брзопис, којим су вођене белешке и преписке. Слободна рукописна интерпретација уставног писма био је и мајускулни курзив, створен за утилитарне потребе – свакодневно бележење, потписе и писма. Слова су лако нагнута удесно и писана су без унапред исцртаног система.

Устав се полако мењао, постајао једноставнији, прилагођавао се склоностима руке и потребама писменог човека. Настаје ново књижно писмо – полуустав. Он се изводио слободније, многи детаљи су сасвим поједностављени, слова се нису строго придржавала дволинијског система, а нека од њих су својим продужецима прелазила основну линију. Наглашени продужеци чине ово писмо читљивим, па је полуустав постао и канцеларијско писмо. Све те разлике проузроковане су потребом да се брже пише.

Године 1690. Срби су доживели огроман културни, духовни и социјални шок. Под претњом турских освајача морали су да напусте своја огњишта и пребегну у непријатељски настројену Аустроугарску. Нашли су се потпуно неприпремљени за живот у новој и негостољубивој средини – нису имали школе и учитеља, понели су тек нешто „србуља“ (рукописне или штампане књиге на српској редакцији старословенског језика) без могућности да их доштампавају. Сви покушаји црквених поглавара да оснују српску штампарију наилазили су на одлучан отпор аустријских државних власти.

Сјоменик Свештог Климентја и Наума
Охридског у Скопљу

А̑	В̑	Г̑	Д̑	Е̑
1	2	3	4	5
С̑	З̑	И̑	К̑	І̑
6	7	8	9	10
А̑І̑	В̑І̑	Г̑І̑	Д̑І̑	Е̑І̑
11	12	13	14	15
С̑І̑	З̑І̑	И̑І̑	К̑І̑	К̑
16	17	18	19	20

Сѡарословенски бројеви

Мѡрославѡево јеванђеље писано усѡавном ѣирилицом

Аа	Бб	Вв	Гг	Дд	Ее	Жж	Сс	Зз/Зз	Ии	Іі/Іі
Ѣѣ	Кк	Лл	Мм	Нн	Оо	Пп	Рр	Сс	Тт	Ѧѧ/Ѧѧ
Фф	Ѧѧ	Хх	Ѡѡ	Ѣѣ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ
Ѧѧ	Ѧѧ/Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ
Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ

Ћирилица

Вук је имао неколико претходника у реформи српског језика. Узимали су залет за оно што је он довео до потпуног савршенства. Гаврил Стефановић Венцловић и Захарије Орфелин залагали су се за књижевни језик утемељен на народном говору, Аврам Мразовић је написао граматику славеносрпског језика, Сава Мркаљ и Лука Милованов Георгијевић реформисали су правопис.

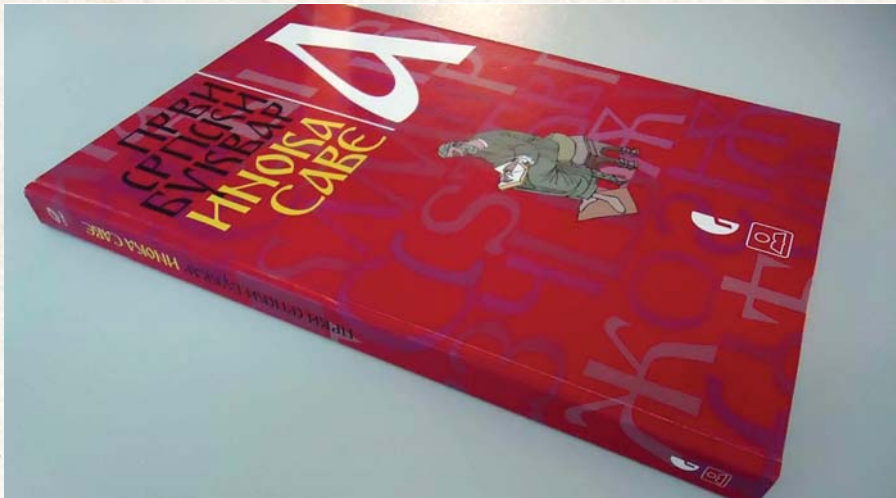
Први значајан реформатор ѣирилице био је Сава Мркаљ, један од најученијих Срба с почетка 19. века. Српски језик је у то време представљао хаотичну и неразумљиву мешавину.

Сава се питао: „Есам ли ја бенаст или је све ово око мене субенасто? Каква су то слова, какве ријечи, зашто учим нешто што не разумијем? Тако не говори нико“. Преузео је ствар у своје руке и критички претресао ваљаност употребе сваког од слова. Вођен Аделунговим принципом „Пиши као што говориш“, саставио је „Сало дебелог јера либо азбукопротрес“. У овом ироничном наслову „дебело јер“ је метафора за словни знак који није означавао ни један глас, а исписивали су га насумице у средини или на крају речи. Свестан његове непотребности, Мр-

каљ га је просто избрисао из азбуке. Не само дебело јер, него још 19 сувишних знакова. Задржао је: А, Б, В, Г, Д, Е, Ж, З, И, Й, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У, Ф, Х, Ц, Ч, Ш и танко јер (знак за умекшавање). Оно му је било потребно, док се не нађе коначно решење, за четири гласа која су се у српском језику изговарала: ѡ, ѧ, ѣ и ѧ. У том случају одступио је од начела један глас – један знак. Тек да и Вуку остави нешто посла.

У азбуку је уврстио и слова ф и х, јер, како сам објашњава: „Ф је за стране речи. За Х сељани Србљи не знаду; но мало уљудни почти свагда

изговарају и ја га зато употребљавам". Од тридесет гласова, колико их има Вукова азбука, Мркаљ није нашао место за глас џ. Њега ће први пут уврстити у азбуку Лука Милованов Георгијевић.

Својом доследном реформом ћирилице Мркаљ је припремио терен Вуку, коме је преостало да нађе решења за још неколико слова и да већ започету реформу писма доведе до краја. „Ја сад овде имајући за намјерење успех Сербскога Књижевства не могу друге Азбуке употребити него Мркаљевоу, јербо за Сербски језик лакша и чистија не може бити од ове“, написао је Вук Караџић у предговору своје „Писменице сербскога језика“ 1814. године – четири године након првог сусрета са Савом.

Вукова реформа

И Сава Мркаљ и Лука Милованов су својим идејама, али и практичним делањима, очистили азбуку од непотребних слова и припремили терен за Вукову реформу. Њихова и Вукова реформа разликују се само у детаљима.

Уместо диграфа које су и Мркаљ и Милованов предвиђали за слова ђ, ѣ, љ, њ, Вук је предвидео нове знакове. Изглед слова ђ прихватио је од Лукијана Мушицког, џ је преузео из неких старих румунских рукописа, а ћ из старих српских рукописа. Слова љ и њ добио је тако што је л и н стопио са танким полугласом њ. Тиме је постигао идеал да за сваки глас има по један словни знак. Уместо слова ѣ, које је означавало глас ј, чији су останак предвидели и Мркаљ и Милованов, Вук је слово ј преузео из латинице. Тај потез његови противници из црквених кругова приписивали су му као најтежи грех, уз оптужбе да ради на покатоличавању српског народа: „Хоће да пошокчи српски народ“. Највећи про-

Сава Мркаљ

тивник био му је Јован Хаџић, оснивач Матице српске, са којим је водио дугу борбу. Позната је анегдота када је Вук, на Хаџићево негодовање због преузимања слова ј из латинице, рекао: „Да ја нијесам измислио слово Ј, ти би се звао Ован, а не Јован“.

Копитар је са похвалом дочекао ову реформу. Године 1815. у једном бечком листу писао је: „Добро дошла, прва српска граматико ћирилским писменима! И двапут нам добро дошла што си верно по говору простога народа написана!“ Међутим, многи „јотовићи“ и „јеровићи“ су је оспоравали. Бранили су стару азбуку као израз националног и верског идентитета.

Вукова азбука званично је прихваћена у Србији тек 1868, дакле четири године после његове смрти. Није доживео и да осети сласт победе, али извео је до краја своју замисао. Меша Селимовић је написао: „Вук не признаје ништа од раније, негира све до темеља, не пристаје на еволуцију, на побољшавања, поправљање језика, на компромисе. Вук неће нагодбу, он хоће рат, хоће победу“.

Данас се сматра да је Вук створио једно од најједноставнијих и фонетски најсавршенијих писама на свету. Ипак, током векова више пута је забрањивана. Када су Срби побегли пред Турцима у Аустрију и основали своје заједнице, ћирилицу су први пут забранили Марија Терезија и њен син Фрањо Јосиф I. Ћирилицу је забранила и Хрватска у Првом, а касније и у Другом светском рату. Укидали су је и наши владари. Како би изједначио све југословенске народе, краљ Александар Први Карађорђевић укинуо је накратко ћирилицу, али га је од те одлуке одговорио велики интелектуалац и професор Александар Белић. У СФРЈ су латиница и ћирилица биле изједначене и оба писма учила су се у свим југословенским републикама, али је нису све користиле и у пракси.

ОДЈЕЦИ СИМПОЗИЈ

Данас вековној, тако успешној и лепој српској ћирилици прети нестанак и у својој земљи.

У зборнику „Срби губе своје писмо” са међународног симпозијума, у организацији Матице српске, Драгољуб Збилић овако сведочи о нестајању ћирилице: „Ћирилица из српског језика све брже нестаје. Из јавне употребе поготово. И данас је већ сведена на занемарљиве проценте. У овом часу и у данашњим околностима једино је изванредан њен скори потпуни нестанак из свакодневне употребе међу Србима. Данас готово да нема области у којој је српско писмо доминантно на подручју српског језика, осим Српске цркве и српских гробаља. Изван тога има је једино у школским дневни-

цима и у сваком другом писменом задатку, али је наши ученици већ после неколико почетних разреда напуштају и готово све што испишују (графите и сл.) то је на латиници”.

На поменутом симпозијуму, на коме је учествовало тридесетак еминентних лингвиста и експерата за српски језик и писмо из земље и иностранства, с много разлога, преовладала су песимистичка становишта, по којима српска ћирилица нема будућност. Тако Владимир Лепојевић, повереник „Ћирилице” за Београд, сматра да се у Србији данас готово искључиво користи латиница.

– Вековна, тако успешна и лепа српска ћирилица је пред нестанком у својој земљи. Телевизија у Србији, тако моћно средство утицаја, просвећивања, образовања, никада није ништа учинила у одбрану и заштиту српске ћирилице. Сви њени центри данас су скоро само у латиници, огромна већина њих само у латиници. У новинама се скоро сваког дана у латиници оглашавају телевизије Свилајнац, Чачак, Ужице... Којим пи-

смом они пишу, какву језичку политику воде, чије све идеје могу да шире, колико утичу васпитно и образовно на народ, јесу веома крупна питања која треба дубоко да забрину све нас, а највише оне одговорне за добро целог народа. Наши киосци са штампом личе на оне у Лондону и Паризу, где се поред стотина и стотина гласила и публикација може наћи и пет, шест у ћирилици – и тамо се могу купити српске новине (Политика), или руске, или бугарске... У дневној штампи код нас излази по четири или пет листова у ћирилици и још толико периодике! То је све! Ово и не смемо да изразимо у процентима, јер је резултат поразан... Србија се данас служи скоро само латиницом.

Табле са називима улица у Великој Плани, Обреновцу, Бајиној Башти, Панчеву, чак и у селу поред Велике Плана којим се иде у манастир Копорин, и ко зна где још, одавно су исписане у латиници, код неких чак пре 30 година. Зашто? Како је могла да се спроводи таква дискриминаци-

ВУК МИЛАТОВИЋ
АНАСТАСИЈА
ИВКОВИЋ

БУКВАР

ЗА ПРВИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

К. Б. 11110

9 788617 111104

ISBN 86-17-06475-7

УМА О ЋИРИЛИЦИ

ја писма српског народа у самој Србији? И зашто и како је дошло до тога?! Као да не постоји ниједан део српског народа којем је српско писмо значајно, који зна каква је вредност тог писма, који зна каква је вредност традиције и наслеђа и који не жели и не дозвољава да се његово писмо изгуби! Зашто и како може српски народ да буде с мањим правима у погледу свог националног писма од мањинских народа Русина, Бугара и Македонаца који живе с нама у Србији и чија се ћирилица строго поштује!?

Наши биоскопи се служе само латиницом, сада су почели да носе и стране називе, нова имена, и то исписана на страном језику, а треба да служе култури народа! Наша позоришта – Атеље 212, Југословенско драмско позориште, Позориште на Чукарици, Звездара театар и друга – не користе ћирилицу или се служе њом у безначајној мери.

Наша деца су окружена само латиницом: на одећи, на капама, на патикама, на панталонама, на мајицама, на јакнама, на торбама, на лоптама... Све играчке за нашу децу које се налазе у трговинама, играчке увозне и наше, у латиници су. У продавницама и киосцима нема ниједног производа за децу, а који би имао на себи српско ћирилично писмо: бомбоне, чоколаде, кекс, штапићи, жваке, грисини, семенке, сладоледи, чипсови, и тако у бескрај...

У трговинама хиљаде производа носе ознаке и обавештења само у латиници. На 20.000 производа у данашњим великим трговинама типа кеш енд кери нема ниједног са ћирилицом, уопште нема ни речи исписане ћирилицом – све ознаке, сва обавештења, све полице, регали, конзоле, улаз и излаз, касе, све је само у лати-

The screenshot shows the website of the National Library of Serbia (Народна библиотека Србије). The page features a navigation menu on the left with links to 'Српски ћирилица', 'Srpski latinica', and 'English'. The main content area is divided into several sections: 'КобСОН 35.000 часописа', 'Дигитална НБС 1.200.000 докумената', and 'Узајамни каталог 2.318.406 записа'. There are also images of historical figures and books. A sidebar on the right contains 'Вести' (News) and 'Пречице' (Highlights) sections.

ници! Хиљаде производа носе по два и више истоветна текста само у латиници. Такви су сви сокови, флаширане воде, уља за домаћинство, брашно, шећер, кондиторски производи, све што постоји... Кутијаста паковања на пет, и на свих шест страна, имају поновљене садржаје само у латиници, упутства наших фабрика лекова су у латиници, у латиници се продају и шљунак, песак, цемент, креч, цигла и цреп, све тако до у бескрај!

Док је српска ћирилица потпуно одбачена, код многих наших производа дају се описи на више језика

– таква је данас пракса у свету – и међу њима налазе се и две, три и четири ћирилице других народа, русинска, руска, бугарска, македонска – пример Штарк из Београда, Банини из Кикинде, Центропром и многи, многи други... Само не и српска ћирилица!

У спорту, тако утицајном на омладину, све је у латиници: фирме стадиона, имена играча на мајицама, семафори, рекламне табле, службени прслуци редара (!), ознаке старта и циља, све! Чак и сеоски тимови и клубови користе само латиницу! Све спортске кладионице ко-

Производи Ставке за преузимање Безбедност Подршка

Откријте

- Виндовс
- Оффице
- Виндовс Пхоне
- Ксбок
- Скипе

За кућу За посао

Ваш следећи ПЦ рачунар ће бити фантастичан. Представљамо вам нову веру ПЦ рачунара који су направљени за Виндовс 8.

Откријте шта све можете да урадите помоћу програма Скипе. Сазнајте више.

Временски ограничена понуда: Купите Оффице сада, преузмите следећу верзију бесплатно. *

oft.com/sr-latn-cs/windows/buy?ocid=GAB_O_MSCOM_Prog_FPP_Nul...

ристе само латиницу. Такви су и сви плакати, и сви огласи... Сви избацују ћирилицу из употребе, изговарајући се тиме да је то писмо у Србији равноправно с латиницом и да ту нема ничега чудног. Тако се код нас подразумева равноправност два писма!

Да ли је све то због Европе, због компјутера, пита се повереник „Ћирилице“ за Београд. На његово реторичко питање на истом симпозијуму одговара др Србислав Букумировић у дискусији о српском писму и језику у информационом друштву 21. века.

– Велику пажњу стручне и широке јавности изазвала је својевремена одлука Мајкрософта да локализацију Виндоуса ХР за српски језик уради у латиници. Том приликом су реаговала многа удружења и институције. Друштво за информатику

Србије организовало је посебан састанак на ту тему. На састанку у „Вуковој задужбини“, који је организовао Одбор за писмо и Национални савет за српски језик и писмо, представник Министарства културе изнео је став владе у корист ћирилице. Наравно, реаговала је централа Мајкрософта у Редмонду, сменила руководство свог представништва у Београду, довела нове људе, и тако је урађена локализација Виндоуса на ћирилицу.

Та активност тада је подстакла многе младе људе, који су са пуно ентузијазма почели озбиљно да се баве применом ћирилице у информационом технологијама. Резултати тих активности презентирани су на научностручном скупу „Интернет и ћирилица“, одржаном у Бијељини, који је окупио бројне стручњаке са

преко 25 реферата. Већина их је објављена на Интернету.

Свакако треба поменути још један значајан подухват за примену ћирилице у рачунарима. Чланице Националног већа за српски језик и писмо направиле су и објавиле компакт диск „Српски 2004“. Циљ тог подухвата јесте да се око милион рачунара у Србији и региону локализује и „проговори“ српским језиком, и то ћирилицом.

Прво издање компакт-диска садржи српске верзије програма за разне оперативне системе, збирку ћириличких фонтова које су радили наши и страни дизајнери, колекцију од девет ремек-дела српске културе (Вук, Његош, Змај), упутства и многе друге прилоге.

ЦД је упућен у више од 10.000 домова, а вероватно два пута више

преузет је преко мреже, што значи да је прво издање стигло до више од 120.000 корисника, рекао је др Букумировић и закључио:

– Претпоставка да ће ћирилично радно окружење само по себи „повући“ кориснике рачунара и интернета да користе ћирилицу показала се оправданом. Као пример, запажено је да се повећава број интернет презентација, форума, веб дневника и других садржаја на ћирилици. У питању нису презентације са искључиво националним или верским садржајем, већ разнолике презентације грађана, који коришћење ћирилице сматрају нечим сасвим природним. Такође, у скорије време један број интернет презентација које су постојале само на латиници пребачене су на ћирилицу. Мада је тај број релативно мали, у питању су веома значајне презентације. Као најзначајније издвојићемо Београдски универзитет, Народну библиотеку Србије, Владу Србије и нека њена министарстава, Радио-телевизију Србије, као и дневне новине Политика. Од страних, најзначајнији је прелазак на ћирилицу најкоришћенијег претраживача интернета – Гугла.

Симболичка вредност ћирилице

У саопштењу о симболичкој вредности српске ћирилице, професор др Предраг Пипер, са београдског Филолошког факултета, истакао је да ћирилица свакако има своју функционалну вредност, као писмо које у врло великој мери одговара српском фонолошком систему.

– Али у културним неприликама какве су сада српске, врло је важна симболичка вредност српске ћирилице као знака српског духовног идентитета – сматра др Пипер. – Зато потискивање српске ћирилице, започето 1918. године, појачано 1945. и до врхунца доведено после 2000. године, иде у исти ред са урушавањем књижевнојезичке норме и говорне културе у сфери јавне употребе српског језика... Писмо српскога језика је српска ћирилица. Рад на неговању српске ћирилице може бити успешан само као део настојања да се српска култура развија у складном односу најбољег у традицији с најбољим у данашњици, најбољег у националним вредностима с најбољим у вредностима других националних култура, самосвесно али без самопрецењивања и самопотцењивања. Ћирилица се мора штитити и институционалним и индивидуалним напорима. Свако ко-

ме су на срцу интереси српске културе, треба да се запита да ли чини највише што може, у оквиру своје уже струке, и шире, да се српска ћирилица уважава и афирмише. Треба истрајно подстицати делатност државних органа, нпр. у области језичког законодавства, али истовремено ширити масовност локалне и појединачне иницијативе за српску ћирилицу и српску културу уопште. Треба учити на грешкама, али и на добрим примерима других народа који чувају своје писмо и своју културу, попут Грка, Руса, Бугара, Јермена, Грузина, Словенаца, Јевреја, Арапа, Јапанаца, Кинеза, Корејаца и других, поручио је др Пипер, оцењујући да ће програм заштите и неговања ћирилице бити успешнији као део програма заштите и неговања српске културе у целини, него као самосталан подухват „заљубљеника у ћирилицу“.

Диск Календар Преводилац Још -

Google Србија

Google претрага

Из прве руке

Мр Мара Кнежевић, с Учитељског факултета у Сомбору, сматра да је питање очувања ћирилице у српском народу и његовом језику питање од највећег интереса за државу и народ, за будућност народну.

– Сведоци смо поплаве латиничног писма у медијима, у образовању, у свакодневној комуникацији, на улици – рекла је мр Кнежевић. – Наше окружење просто нас бомбардује латиничним писмом којим су исписани називи новоотворених фирми, чак све чешће и на енглеском језику. Најмање на ћирилици. Показало се да свако решење које нам нуди службenu употребу два писма, односно ћириличног и латиничног, уноси велику недоумицу, чини нам лошу услугу, тражи од нас опредељивање, дели нашу личност, захтева од сва-

ког појединца опредељивање за и против једног, или другог писма, а што је најстрашније и најпогубније, делећи појединце – дели и народ. Поделе и у употреби писма. Зар је у недоумици рад могућ и успешан? Какву слику дајемо о себи овако несложни и несигурни? Зар се до циља стиже паралелним путевима? Примена ћирилице као службеног писма не би значила истовремено одбацивање латиничног писма у областима где је оно у циљу струке неопходно (хемија, физика, математика, медицина и др.), али би сваки појединац, па према томе и народ у целини, разрешио дилему око овог питања и дошао до сопствене спознаје. Свакако да је богатство личности у знању и употреби више језика и више писама, а наше богатство је и у томе што нам је латинично писмо блиско. Међутим, не заборавимо – дух српског језика је у ћириличном писму и зато оно треба да буде службено писмо и да се доследно примењује у пракси. И зато је задатак државе да се одреди према народу, односно да се одреди према свом језику и писму, и то на три основна подручја: за конодавном, образовном и културном. Када би се Законом изричито уредило да насељена места, називи улица и тргова, путокази, као и називи установа, предузећа и други јавни натписи морају бити исписани ћирилицом, то би значило да би се наш човек свакодневно сусре-

тао са својим писмом, да би непрестано био у његовом окружењу, оно би на њега деловало, како васпитно, тако и образовно. Оно што не видимо, оно што не чујемо, за нас не постоји. Када би телевизија у својим информативним, образовним и културним емисијама користила српско писмо, ћирилица би ушла у сваку кућу, у сваку породицу, постојала би и живела са својим народом. Када би наставни садржаји у програмима на свим нивоима образовања били испуњени ћирилицом, када би се уџбеници штампали ћирилицом, када би професори на универзитетима више пажње посвећивали свом писму и своје књиге штампали ћирилицом, када би огласне табле у школама и на факултетима биле исписане ћирилицом, наши ђаци и студенти, наша омладина, наша будућа интелигенција васпитавала би се и образовала у духу свог језика и писма. Када би и у средствима јавног информисања била заступљена ћирилица, то би значило да је ћирилица с нама и међу нама, да је наше писмо у народу – верује мр Мара Кнежевић.

Иако цитирани и други учесници Међународног симпозијума о српској ћирилици и њеној будућности, одржаног у Новом Саду још 2005. године, нису били оптимисти у својим излагањима, године које су уследиле показале су да за оптимизам разлога није ни било. Све оцене које су на том симпозијуму изнете остају и данас, а поборници значајније употребе српског ћириличног писма све више личе на „донкихоте“ савременог доба. Можда ипак...

Да има наде за српску ћирилицу сведочи буђење младих и образованих људи и све учесталија употреба тог лепог писма у савременим информацио-ним технологијама. Попут бугарске, руске, македонске. У скороје време и српска ћирилица продира у све већи број интернет презентација, а постала је и једно од званичних писама најкоришћенијег претраживача интернета, „Гугла“. ■

otpbanka **DETAJNIJE**

ПОЛИТИКА ONLINE 29. Јануар 2013. **е ПОЛИТ**

Београд 1°C

Народ верује у борбу владе против корупције

Ниво корупције у претходном периоду

Месец	Нема се повољно	Мало се повољно	Остало је исто	Мало се лоше	Нема се лоше
децембар 2012.	10%	8%	12%	40%	30%
јуни 2012.	9%	24%	24%	20%	8%
ноцембар 2011.	7%	23%	25%	35%	10%
октобар 2010.	8%	10%	23%	47%	12%
март 2010.	9%	25%	20%	26%	7%
октобар 2009.	8%	19%	22%	40%	11%

Подршка јавности Влади Србије у борби против корупције драстично је порасла, показало је истраживање Цесида и УНДП Србија, по којем готово трећина грађана, односно 32 одсто сматра да је влада на добром путу. То је два пута више грађана задовољних потезима владе у односу на средину прошле...

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

- 16:51 Одлази кововажаци, враћамо капола, 15 година
- 16:42 Директор хитне новине водено остави
- 08:16 Назад Јадрава вестоа америча борбека анов 0-10
- 07:58 Наставили протести, каадуите колледске станце у Елвату
- 22:59 Садјске радне граде андова радц кава иушдрода з зела
- 22:33 САД за иврио ривне кризе у Елвату
- 22:12 Тража за встрага крога в Берлинскаја зоб одбране флашавка

Vip ekomotivacija traje i tokom praznika!

Zameni stari telefon za novi uređaj, uz 5.000 din popusta

Центар за обуку ВиПВО

Школа ваздухопловаца

Стручно-специјалистичко оспособљавање професионалних војника и подофицира, као и оних који то тек желе да постану, свакодневна је, одговорна и значајна мисија припадника Центра за обуку ВиПВО на Батајници, посебно командира чета и батерија и инструктора обуке, али и њихових претпостављених – старешина који упорно настоје да јединице технички најзахтевнијег вида Војске Србије добију образоване и способне специјалисте

На аеродрому Батајница, одмах поред ваздухопловних ескадрила, налази се и Центар за обуку Ваздухопловства и противваздухопловне одбране у којем се, од средине децембра 2006. године, стручно-специјалистички оспособљавају и обучавају професионални војници, војници на добровољном служењу војног рока и подофицири за потребе тог вида. Поред њих, значајне аеродромске капацитете и полигоне за обуку Центра повремено користе кадети Војне академије, који ту, у добро опремљеним кабинетима и на борбеним средствима, стичу неопходна практична знања за посао који ће, када заврше Академију, обављати у јединицама.

Центар за обуку чине Команда, командно одељење, ракетне батерије за противваздухопловно дејство „нева“ и „куб“, артиљеријско-ракетна батерија и чете за ВОЈ и Ваздухопловнотехничку службу (ВТс). Свака

целина има специфичне наменске задатке, па је, тако, Команда опремљена и оспособљена за планирање и обједињавање свих врста обуке и стручно-специјалистичког образовања војника и кандидата за подофицире, док се у образовно-васпитним целинама или, војним речником казано, потчињеним јединицама, попут батерија за противваздухопловна дејства „нева“ и „куб“, или чета за ВОЈ и ВТС, одвија прва фаза индивидуалне обуке војника и усавршавање припадника вида. У њима су, поред осталог, организовани смештај и исхрана свих оних који одређено време, зависно од врсте оспособљавања, проводе у Центру.

Одговорност појачана јубилејима

Истичући да је Ваздухопловство и ПВО прошле године обележило два значајна празника, 100 година војног

ваздухопловства и 50 година 250. ракетне бригаде за ПВД, у којој је до пре неку годину и сам радио, командант Центра за обуку В и ПВО потпуковник Дарко Секулић рекао је да то у знатној мери одређује напоре припадника јединице којом командује.

– Свакако да смо 2012. године били под одређеним притиском због важности годишњица које смо обележили, али и због одговорности посла којим се бавимо. Овде се реализује обука будућих припадника нашег вида, младића и девојака који су се определили за јединице ВиПВО и задатке који су, технички, веома сложени. Поред војника на добровољном служењу војног рока, који се у нашем центру оспособљавају за 17 специјалности рода АРЈ и седам специјалности службе за ваздушно осматрање и јављање, односно Ваздухопловнотехничке службе, у Центру се обучавају и кандидати за професионалне војнике, они који ће,

тек по успешној окончању обуке, наћи место у јединицама ВиПВО. Њихово оспособљавање подразумева специјализацију за обављање 30 различитих делатности (16 родовских и 14 специјалности службе), каже потпуковник Секулић и додаје да своје место у специјалистичком оспособљавању имају и кандидати за подофицире, чија је

Потпуковник Дарко Секулић, командант Центра за обуку ВиПВО

ИСТОРИЈАТ ЦЕНТРА

У погледу улоге, намене и задатка које обавља, Центар за обуку ВиПВО на аеродрому Батајница наследник је некадашњег задарског Школског центра противваздушне одбране, Ваздухопловне војне академије из Земуника и чувеног Школског центра РВ и ПВО из Рајловца. Распад Југославије, трансформација Војске и њене организацијско-формацијске промене, реализоване у првој деценији новог века, довеле су до честих пресељења специфичне стручно-специјалистичке школе ваздухопловаца у Сарајево, Жарково, Сомбор, све до Батајнице.

У сваком од тих градова одвијало се оспособљавање кадра потребног ваздухопловним и противваздухопловним јединицама. Тако је Школски центар РВ и ПВО, формиран октобра 1992. године, ради стручног оспособљавања и специјалистичког усавршавања ваздухопловаца, најпре био стациониран у Сомбору и Батајници, а затим је, по-

сле још једног пресељења, обједињен на батајничком аеродрому, средином 1996. године. Од 2002. године та установа је носилац специјалистичког школовања и стручног оспособљавања кандидата за подофицире ВиПВО и усавршавања официра и подофицира, посебно у техничким учионицама, за одређени тип ваздухоплова.

Трансформацијом војних школа и формирањем јединствене Војне академије 2002. године, поново се трансформише и Школски центар који се, сада, усредсређује на једногодишње оспособљавање подофицира. Најзад, у оквиру постојећег Центра за обуку ВиПВО, насталог преименовањем и реорганизацијом Школског центра РВ и ПВО, 15. децембра 2006, налазе се Центар за испитно школска гађања АРЈ ПВО, артиљеријско-ракетни дивизион ПВО из Војне академије и део људства и технике из јединица и наставне базе Војске Србије.

интензивна, свеобухватна и динамична обука већ заживела. Тако ће најбољи и најперспективнији професионални војници у Центру учинити и корак даље, обучавајући се за подофицире који ће се, врло брзо, наћи у јединицама В и ПВО, испред строја војника, у којем су до јуче и сами били.

Курсеви за подофицире и официре

У Центру за обуку на Батајници реализују се и различити курсеви за подофицире и официре технички најсложенијег вида Војске Србије. Тако, на пример, већ неколико година одвијају се и курсеви за инструкторе и сертификаторе индивидуалне специјалистичке обуке, и за подофицире из Центра и за оне из осталих јединица Војске Србије.

– У сарадњи са припадницима 126. бригаде ВОЈИН и 250. ракетне бригаде за ПВД реализовали смо и специјалистичко усавршавање наших људи, првенствено оних који непо-

ПОМОЋ СТАНОВНИШТВУ

Истичући да припадници Центра за обуку ВиПВО, упркос и упоредо с напорима које чине у реализацији одговорних и бројних задатака у оспособљавању војника и подофицира, нађу времена и за помоћ становништву, односно извршавање обавеза из треће мисије Војске Србије, командант Центра потпуковник Дарко Секулић каже да ме-

штани Пазове, Батајнице и околних насеља то знају да цене.

– Ми смо увек присутни. У готово свим активностима наших командија нађе се место и за нас. Тако смо им се придружили у еколошким активностима, у чишћењу снега са важних саобраћајница, приликом уређења вртића, градског гробља, аутобуских стајалишта...

средно учествују у обучавању војника – каже потпуковник Секулић.

– Сарадња са јединицама нашег вида је и иначе богата. Она се одвија и током практичног дела стручно-специјалистичког оспособљавања, када користимо њихова борбена средства и технику, али и у реализацији напора да исправност наше технике и наставно-материјалних средстава одржимо на високом нивоу. Помоћ 126. бригаде ВОЈИН и 250. ракетне бригаде у том погледу нам пуно значи, баш као и помоћ јединица које су стационарне на аеродрому – напомиње потпуковник Секулић.

Један од најистакнутијих командира, људи који непосредно реализују индивидуалну стручну и специјалистичку обуку професионалних војника и војника на добровољном служењу војног рока, јесте и капетан Мирослав Кубуровић. Напори које чини да од младића и девојака, из генерације

у генерацију, створи оспособљене и стручне професионалце, војнике, од којих ће неки бити и подофицири, вредни су пажње. Његово је мишљење да, ипак, неколико недеља оспособљавања, па макар и најинтензивнијег и најефикаснијег, није сасвим довољно за остваривање њихових амбициозних замисли.

– Несумњиво је да сви они који дођу у Центар на обуку имају жарку жељу да постану добри професионални војници. Али, истина је да многи од њих, упркос ригорозној селекцији, долазе с недовољним предзнањем што им, касније, током обуке отежава остваривање циља. Врло брзо схвате да је додатни самостални рад неопходан за остваривање зацртаних жеља. При томе, имају сву помоћ командира одељења и водова, како при реализацији теоријске наставе, тако и у раду на средствима и уређајима које користимо током обуке. Ипак, најважније

је да кандидати за професионалне војнике на време разумеју да током обуке морају да пруже максимум, не само интелектуални, већ и физички – каже капетан Кубуровић.

С њим се слаже и десетар Томан Калезић, професионални војник који већ четири године нема премца на атлетским такмичењима. Својим победама на тркама на 100 и 400 метара, у штафети и појединачно, одлучујуће је допринео да Команда за обуку и ове године на Спортском првенству остане на победничком постољу, додуше на другом, нешто нижем степену од прошлогodiшњег првог места.

– Срећан сам што постижем добре резултате – каже Калезић – јер тако враћам јединици све оно што је уложила у мене. Пошто радим као возач у самоходној ракетној батерији за ПВД „куб“ немам много времена за спортске активности, али с обзиром на постигнуте успехе на првенствима Војске Србије, моји претпостављени ми „гледају кроз прсте“ када у радно време потрчим. Углавном, вежбајем после подне, у слободно време. Наш најважнији посао јесте обука војника и томе је све подређено, па и спорт – истиче Калезић.

Обучавајући на хиљаде војника, кадета, подофицира и официра, припадници Центра за обуку ВиПВО свих ових година нису имали времена да размишљају о скромним условима живота и рада на аеродрому, о недовољној и застарелој материјалној бази, о свакодневном путовању из Панчева, Старе Пазове, Смедерева, Паланке, Обреновца и других места до Батајнице. Већина њих, наравно, нема решено „стамбено питање“, нема решење за тај, тако тежак и дуготрајан проблем. Ипак, то их не спречава да из године у годину, упорно, упркос свим пратећим проблемима и тешкоћама, попут дијаманта клешу образованог и стручног професионалног војника. То од њих тражи посао којим се, као педагози и стручњаци у својим специјалностима, годинама баве, свесни да свакодневно оспособљавају, заправо, своје наследнике у јединицама В и ПВО. ■

Душан ГЛИШИЋ
Снимио Душан АТЛАГИЋ

Ваздухопловни завод „Мома Станојловић“

Квалитет без компр

На средокраћи између трагичних догађаја, датираних у крај прошлог и почетак овог миленијума, који су оставили тешке последице на опстанак и развој јединствене српске војне ваздухопловне радионице, основане далеке 1916. године у Грчкој и, с разлогом, ведријег погледа у будућност, менаџмент Завода је сигуран у само једну константу: *за њих њосла има и биће га*

Само двадесетак километара од Београда, непосредно уз војни аеродром на Батајници, на површини од шездесетак хектара налази се Ваздухопловни завод „Мома Станојловић“, кућа без које српско војно ваздухопловство, а и цивилно, не би данас обележавало век успешног постојања и развоја. Делатници те по много чему специфичне и јединствене установе за одржавање и ремонт ваздухопловних и ваздухоплов-

сни ваздухоплови бејаху различити не само у односу на произвођача, већ и по врсти, моделу, технологији производње...

Од оснивања далеке 1916. године, када је имао свега 132 радника, до данас, када у савременој ремонтно-производној установи ради више од 450 запослених, Завод је претрпео неколико опредељујућих реорганизација и трансформација, по којима се његов развој може поделити у различите фазе. Ипак, од оснивања до данас намена му је остала иста – ремонт ваздухоплова, ваздухопловних мотора, склопова и наоружања, земаљских навигационих средстава и средстава ПВО, производња резервних делова и истраживање и развој у области ВиПВО. Организацијске и формацијске промене утицале су на број запослених и систематизацију послова, неједнак значај одређених делатности у различитим раздобљима и на друге производне чиниоце, попут коришћене техно-

логије, али је мисија Завода остала иста. Задовољавање потреба система одбране у области генералног ремонта ваздухопловно-техничких и мате-

ријалних средстава ВиПВО увек је било његов камен темељац, разлог постојања. И раније, док је био буџетска установа у оквиру Министарства одбране, односно његовог Сектора за материјалне ресурсе, и у периоду док је као војна доходовна установа био више окренут тржишту, и данас, кад је, у саставу ВиПВО, поново на буџету.

Директор Ваздухопловног завода „Мома Станојловић“ пуковник мр Деспот Јанковић

– То је добро решење – каже директор Ваздухопловног завода

„Мома Станојловић“ пуковник мр Деспот Јанковић, дипломирани инжењер. – Сада смо заједно са онима због којих смо основани, ваздухопловцима. Наше најважније делатности су ремонт, модернизација и производња за потребе ремонта ваздухоплова и ваздухопловно-техничких средстава. Поред тога,

омиса

но-техничких средстава воле да кажу како је оснивање „Аеропланског депоа“ на Крфу, ратне 1916. године, представљало зачетак и темељ и будућег завода и ваздухопловно-техничке службе у Србији и њеној војсци. Наредних 96 година та се установа, организацијски, интелектуално, материјално и технички, развијала упоредо с ваздухопловством и бројним летелицама, коришћеним у нашим оружаним снагама. А њих је, за све то време, заиста било много. Разновр-

ТРАДИЦИЈА

Традиција Ваздухопловног завода „Мома Станојловић“ почиње кад и традиција српског војног ваздухопловства. За протеклих 96 година, упркос многим проблемима и тешкоћама, међу којима заувек остају упамћене санкције међународне заједнице, разбијање Југославије и НАТО бомбардовање Србије, основна делатност није прекидана. Завод је непрекидно ремонтвао ваздухоплове и њихове склопове, производио резервне делове и пружао остале услуге, првенствено Војсци Србије, али и „трећим лицима“ и наручиоцима послова.

Развој ремонтних капацитета одвијао се током четири карактеристична периода. Први је трајао до 1973. године, други до почетка деведесетих и разбијања заједничке државе, трећи до 1999. године и четврти од агресије НАТО-а до данас.

реализујемо обуку специфичног кадра, поседујемо метролошку лабораторију, помажемо нижим нивоима у одржавању и пружамо услуге организацијама ван система одбране, што спада у комерцијални део нашег деловања. У тим делатностима види се оно што Завод чини јединственим у свету. Само се ми истовремено бавимо ремонтом различитих ваздухоплова, ваздухопловних мотора, ракетних система ПВО, радара, средстава за опслуживање и комуникацију и разноврсне специјалне опреме. Осим што обављамо тако разнородне и специфичне ремонте, производимо и опрему и делове за њихову реализацију, освајамо производњу обавезно замењивог материјала... Док други слични заводи теже специјализацији, ми се поносимо ефикасном и успешном свестраношћу, на коју смо, додуше, натерани беспарицом и свим оним што нам се догађало са земљом. Тако смо, упркос тешким условима, који трају, ево, већ читаву деценију, освојили производњу композитне лопатике главног и репног ротора хеликоптера Ми-17, производимо малу беспилотну летелицу „врабац“, посе-

дујемо технологију за производњу делова тенка М-84 и многе друге – каже пуковник мр Јанковић.

Искуство и свестраност

Оно чиме Завод „Мома Станојловић“ може да се поноси није само свестраност његових инжењера и мајстора. Истичући да се, осим сертификованим системом менаџмента квалитета по ISO стандарду, запослени од недавно диче и сертификатом Директората цивилног ваздухопловства за одржавање ваздухоплова из цивилног регистра („газеле“, „утве-75“ и мотора Астазоу и Лајкоминг), пуковник Јанковић не крије да има и проблема. Разлог због којег менаџмент Завода са зебњом ишчекује сутрашњицу и веома скоро обележавање стогодишњице постојања свакако јесте просечна старост запослених, која се, нажалост, ближи педесетој години.

Свакако нетипично и болно за делатност која спада међу најмодерније

и најподложније непрекидном усавршавању, незауставивој модернизацији и убрзаним технолошким променама. Иако је искуство понекад заиста неопходно, посебно када је реч о делатности контроле, која у Заводу не трпи компромисе, или о усавршавању, модификацији и производњи делова за ремонт који, нарочито за старије ваздухоплове, не могу да се набаве на тржишту, ипак, у настојању да прате готово револуционарни развој технологије у производњи и одржавању ваздухоплова, у Заводу се све више окрећу мањим снагама, по дефиницији образованијим и спремнијим на технолошке изазове. А до њих је, каже пуковник Јанковић, увек тешко доћи.

– Уз увођење новог информационог и електронског система управљања ремонтном документацијом, већа улагања у инфраструктуру и опремање Завода, подмађивање кадра и његова перманентна едукација и усавршавање омогућиће нам брже и ефикасније извршавање најважнијих, наменских, задатака. Наравно, један од циљева које желимо да испунимо у овој години јесте и правовремена набавка резер-

вних делова и репроматеријала за ремонт планиран у наредном периоду. Тако бисмо избегли дуге рокове испоруке и брже задовољавали потребе наших корисника, посебно Команде ВиП-ВО – наводи пуковник Јанковић.

Међу руководиоцима који упорно траже искусније раднике свакако је начелник Сектора контроле квалитета машински инжењер Милан Кокир, који на почетку истиче да је искуство његових контролора драгоцен квалитет, без кога не би могли да обављају један од најодговорнијих и најтежих задатака у Заводу.

– Сектор контроле квалитета потчињен је извршном директору и владајућим прописима, што значи да смо самостални и независни у обављању одговорне функције. То је, наравно, нужно, ако знамо да у контроли производа који излази из Завода, а то је ремонтован ваздухоплов или неки део његове опреме и средстава који се користе у ваздухопловству, не сме бити слабо-

сти и компромиса, без обзира на рокове који свакодневно притискају делатност ремонта. То је свакако разлог због чега запослени у контроли треба да буду старији и искуснији стручњаци, који су се доказали у свом послу, људи који су својим радом стекли ау-

Начелник Сектора контроле
Милан Кокир

торитет код колега. У том смислу ми се ослањамо на сектор ремонта, пошто није логично да у контролу примимо почетника или неког без потребног искуства, само по конкурсу. Контрола се одвија „од уласка до изласка“, присутни смо сто одсто у свим сегментима радног процеса. У нашем саставу је и метролошка лабораторија, у којој реализујемо еталонирање мерне и испитне опреме за потребе Завода и Војске, што нам даје основа за веру у квалитет опреме и средстава које користимо. Свака прописана радна операција, сваки поступак подложен је контроли, што нам даје додатну сигурност у раду. На основу реализованих константних контрола утврдили смо да имамо поуздану опрему, а с обзиром на то да до сада нисмо имали неправилности и отказа који би проузроковали смањену безбедност или несигурност у летењу, можемо бити поносни на наш рад. Око свега се можемо договарати, све можемо да разумемо и допустимо, али сумњу у поузданост или пропусте који би се одразили на квалитет рада, ни у ком случају. Ту нема компромиса – како је прописано, тако мора да буде. У томе је одговорност контролора, он је последњи филтер кроз који пролази наш производ, он је тај који оцењује квалитет рада у Заводу. После њега нема поправке. Зато је неопходно да у контроли раде искусни, озбиљни и ауторитативни стручњаци, људи који су се доказали у ремонту – објашњава Кокир.

Мањак младости

С друге стране, одлазак искуснијих, квалитетних стручњака из ремонта у контролу и на друге одговорне послове у Заводу, уз неминован природни одлив кадра, представља један од проблема с којима се свакодневно сусреће начелник Сектора ремонта ваздухоплова машински инжењер потпуковник Слободан Ковачевић.

– Услов опстанка Завода јесте пријем младог, образованог кадра. Без

РАЗНОЛИКОСТ

На простору Србије, у последњих сто година, постојале су различите фабрике авиона, хидроавиона и једрилица. Развијани су „Икарус“, „Рогожарски“, „Змај“, „Краљево“, „Утва“, „Албатрос“, „Вршац“. Ретке су земље и војске које могу да се похвале коришћењем више од 700 различитих типова ваздухоплова, од којих је готово 250 домаће производње или конструкције. Од око 9.000 ваздухоплова, коришћених у цивилном и војном ваздухопловству Србије, чак 7.730 се односи на војне авионе у око 560 верзија.

Током историје дуге готово век, Ваздухопловни завод „Мома Станојевић“ учествовао је у ремонту многих типова војних ваздухоплова и домаће и стране производње.

тога сви наши напори на одржавању и ремонту биће узалудни. Без одговарајућих стручњака нема ни развоја делатности којима се бавимо, ни ефикасног решавања проблема који прате ремонт летелица при крају прописаног века употребе, или оних којима је век употребе већ продужаван. Ми ћемо у будућности, с обзиром на околности, сасвим сигурно имати све више посла у одржавању ваздухоплова, а не све мање. Зато треба да обнављамо стручни кадар, не смемо да останемо без одговарајућег знања, морамо да имамо људе који ће на најједноставнији и најквалитетнији начин решавати све проблеме с којима се сусрећемо. Требало би да Војска много више пажње посвети обнављању кадра – сматра први човек Сектора за ремонт и додаје да се обука постојећег кадра за обављање специфичних послова тренутно одвија на два начина. Један се реализује на нивоу система одбране,

или чак и ван њега, па су тако, на пример, четворица радника Завода недавно обучена за одржавање авиона „пајпер сенека“, последњег који је купљен у нашем ваздухопловству.

– Други облик обучавања реализујемо сопственим снагама, у оквиру Завода, односно Сектора, где подижемо и ниво знања наших радника и осигуравамо заменивост радника за велики број технологија и технолошких процеса које користимо у ремонту тако разноврстних летелица и мотора. Реално, не можемо очекивати да сви знају све, односно да неко зна све о свим ваздухопловима, њиховим склоповима и опреми. Наравно, треба рећи да је за веће домете обучавања потребно и више новца и више времена. С једне стране, радује нас што су потребе за нашим услугама велике, што имамо много посла, а с друге, то показује да су нам ваздухопло-

Начелник Сектора за ремонт ваздухоплова иошћуковник Слoбoдан Кoвaчeвић

ви све старији и да им је све чешће потребан највиши степен одржавања. То значи и да је за његову реализацију неопходно знање. Зато се

обучавамо у раду, стичемо знања током обављања редовних задатака – истиче потпуковник Ковачевић.

Док своди рачуне о несумњиво успешном и ефикасном раду у протеклој години, менаџмент Ваздухопловног завода „Мома Станојловић”

се, на почетку 2013, суочава с проблемима и тешкоћама које га прате већ деценију или две. Реч је, наравно, о финансијама. Стабилније финансирање, односно брже и редовније плаћање добављача, али и ефикаснија наплата урађеног у Заводу, били би си-

гуран показатељ оздрављења привреде и светлијих дана у будућности.

Ипак, истичу да и са садашњим начином финансирања, у једној тако сиромашној земљи каква је наша, Ваздухопловни завод „Мома Станојловић” несумњиво представља здрав ослонац целокупне ваздухопловне индустрије у Србији. Зато би, сматрају запослени, у оквиру Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије требало усавршити модалитете за значајнија улагања у капацитете завода и тиме омогућити даљи развој његових бројних делатности. Менаџмент и радници Завода, наиме, немају недоумице у погледу опстанка, али за сваки случај напомињу да ће док постоји Ваздухопловни завод „Мома Станојловић”, бити и ваздухопловства и ефикасне ваздухопловне одбране у Србији. ■

Душан ГЛИШИЋ

Снимила Душка СТЕФАНОВИЋ

РАНЕ

Почетком деведесетих година прошлог века Завод је претрпео велике губитке, најпре због сурових економских санкција међународне заједнице, а затим и због распада СФРЈ, узрокованог, између осталог, и мађехинским односом и небригом Европе према Балкану. Губитак континуитета у раду, неадекватна искоришћеност капацитета и распад тржишта на коме је суверено владао, довели су Завод до озбиљних проблема.

Нови ударац стигао је крајем 20. века, марта 1999. године, када је 19 земаља Алијансе бомбардовало српске градове. По локалитету Завода, тада дислоцираног на 33 локације, пало је више од 30 пројектила велике разорне моћи, проузрокована су тешка и знатна оштећења ремонтних и производних погона, уништене су модерне машине и скупочена опрема. Тотално је уништена трећина објеката, док су преостали теже или лакше оштећени.

Због огромне штете, ревитализација Ваздухопловног завода „Мома Станојловић” траје и данас, 14 година после бомбардовања.

Мешовити ракетни артиљеријски дивизион

Мајстори ГВОЗДЕНЕ ЗАВЕСЕ

Две једине артиљеријске ракетне батерије, с лансерима ракета самоходним четвороцевним 262 mm „оркан“, налазе се у Мешовитој артиљеријској бригади у Нишу. У једном ракетном удару та два састава Војске Србије за само десет секунди „покрију“ површину од 37 хектара и избаце шест и по тона челика, док ракете погађају циљеве удаљене и педесет километара.

Почетком децембра, по снегу, магли и леденој киши, на Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“, припадници мешовитог ракетног артиљеријског дивизиона увежбавали су тактичке радње, што ће им свакако бити од велике користи за извођење наредног гађања „орканима“.

– Мешовити ракетни артиљеријски дивизион организовао и извео је од 3. до 6. децембра колективну обуку у логорским условима како би се старешине и војници оспособили и увежбали за извођење борбених дејстава у различитим борбеним, земљишним и временским условима – каже командант Мешовите артиљеријске бригаде пуковник Звонко Стојковић.

Према његовим речима, показало се да су припадници поменутих са-

става оспособљени да правилно, брзо и ефикасно извршавају тактичке и ватрене задатке, изводе маневар покретом и ватром, те обезбеде непрекидност артиљеријско-ракетне подршке.

– За нас је то веома важно јер јединица има значајну улогу у борбеним операцијама састава Копнене војске и Војске Србије, обезбеђујући изненадну, прецизну и снажну артиљеријско-ракетну подршку на великим даљинама, у дубини распореда непријатеља, наводи командант Бригаде.

Увежбаност до аутоматизма

Ракетни удари су основни задаци ракетних артиљеријских јединица у извођењу операција јединица Копнене војске. Две једине ракетне артиљеријске батерије у Војсци Србије, с лансерима ракетна самоходним четвороцевним 262 mm „оркан“ – ЛРСЧ

Потпуковник Жељко Курица,
командант Мешовитог ракетног
артиљеријског дивизиона

262 mm, налазе се у Мешовитој артиљеријској бригади из Ниша. Обе батерије, у једном ракетном удару, за само десет секунди покрију површину од 37 хектара и избаце 6,4 тоне челика, док ракете најмоћнијег борбеног средства у српској војсци погађају циљеве на земљи, удаљене педесет километара.

Четири цеви „оркана“ постављене су на лансирно возило (камион ЗИЛ) ракетног система земља–земља 9К52 „луна-М“, што омогућава покретљивост и ефикасна дејства по значајнијим површинским циљевима у виду концентрација људства, тенковских, механизованих и моторизованих јединица, командних места, ватрених положаја артиљерије, виталних војних и индустријских објеката и терористичких база. Важно је знати да се „орканима“ жељени циљ може погодити са скоро стопостотном прецизношћу и да ракете имају не само тренутно фокусно већ и кумулативно дејство, што омогућава да пробију оклоп 60 mm.

Командант мешовитог ракетног артиљеријског дивизиона однедавно је потпуковник Жељко Курица, који има искуство из артиљеријско-ракетних јединица Четврте бригаде, где је командовао дивизионом СВАР 128 mm „огањ“ М-77.

– Велики је изазов командовати оваквом јединицом. Ракетни артиље-

ПРВО ГАЂАЊЕ

Прво гађање вежбовним уређајем за гађање на скраћеном растојању изведено је у новембру 2011. године на Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“. Уметнута цев омогућила је да се с „оркана“ лансира мања ракета калибра 128 mm, која се иначе користи за вишецевни лансер ракета „пламен“, док су поступци на оруђу потпуно исти као и приликом руковања ракетом 262 mm.

– Скоро све старешине и професионални војници су тада имали ватрено крштење с ‘орканима’ – каже капетан Предраг Радуновић и додаје да су остварили одличне резултате.

Ипак, најважније је да су припадници ракетне артиљеријске јединице заправо сагледали могућности и ватрену моћ оруђа које поседују.

ријски састави су због своје велике ватрене моћи увек на удару непријатељске авијације и због тога припадници јединице морају бити максимално обучени да предузимају одговарајуће тактичке радње, попут промене лансиernih положаја и маскирања – наглашава потпуковник Курица.

Послуге ракетних артиљеријских оруђа морају заузети лансишне положаје за мање од десет минута, извести ракетни удар за десет секунди и напустити лансирни положај за мање од два минута. Јасно је да поменути рокови заиста траже од свих чланова послуге увежбаност до аутоматизма и да свако од њих мора изузетно добро да познаје свој део посла.

Обука на Рујничкој коси

У мешовитом ракетном артиљеријском дивизиону налазе се две ракетне артиљеријске батерије „оркан“ и артиљеријска батерија 128 mm „огањ“. Ракетним артиљеријским батеријама командују капетани Предраг Радуновић и Горан Рангелов, ко-

ји предузимају потребне кораке да припадници јединице реализују обуку и увежбају радње и поступке ракетне артиљеријске послуге при различитим борбеним дејствима.

Обука се изводи на оруђима, најчешће на привременом полигону „Рујничка коса“. Ипак, треба знати да без гађања старешине и војници никада не могу да стекну поверење у оруђе којим рукују. Донедавно то је представљало велики проблем у обуци ракетних артиљеријских јединица, јер у нашој земљи не постоји полигон на коме се може гађати ракетама на удаљености од педесет километара. Раније су се слична увежбавања изводила на полигону „Платамун“ у Црној Гори.

„Орканима“ се није гађало још од 2004. године. Војнотехнички институт израдио је прошле године вежбовни уређај за гађање на скраћеном растојању, који омогућава да се „орканима“ гађа на удаљености до девет километара.

Послуге АРСЧ 262 mm „оркан“ чине командир одељења, нишанџија, помоћник нишанџије, темпирач и возач. Командири одељења, нишанџије и рачуначи су подофицири, што говори да старешине чине половину састава у мешовитом ракетном артиљеријском дивизиону.

Командир ракетног вода у првој батерији поручник Младен Вучељић један је од оних који су учествовали у испитивању вежбовног уређаја за гађање на скраћеном растојању. „Током читаве године увежбавамо да бисмо изашли на гађање. Прецизност ватре зависи од припреме почетних елемената, обучености послуге, рада командира одељења и нишанџије“, објашњава поручник Вучељић.

Значај реализације гађања „орканима“ потврђује и командир лансирног одељења старији водник прве класе Александар Џунић речима: „Недостајала су нам гађања, јер само у ситуацији на терену, када гађамо или дејствујемо у зимским условима, можемо показати да смо способни да рукујемо овим моћним оружјем“. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ
Снимео Јово МАМУЛА

Европска наменска индустрија

Будућност на страним тржиштима

Аналитичари очекују да ће расходи за одбрану у Европи и даље падати због чега будућност индустрије зависи од способности и компанија и европских влада да освоје тржишта Латинске Америке, Блиског истока и Азије

У протеклој деценији трошкови за одбрану и расходи по војнику у Европи кретали су се у супротним смеровима. Од 2001. до 2011. укупни расходи су пали 16,5 посто, док су се давања по војнику повећала 31,5 процената. То је, са једне стране, последица значајних уштеда и са друге стране напора европских влада да више уложе у регрутовање, обуку и опрему сваког војника, наводи се у анализи америчког Центра за стратешке и међународне студије (CSIS).

Аналитичари очекују да ће расходи за одбрану у Европи и даље падати због чега будућност индустрије зависи од способности и компанија и европских влада да освоје тржишта Латинске Америке, Блиског истока и Азије.

Аутори извештаја „Европски трендови у одбрани у 2012“ закључују да упркос паду у укупним расходима за одбрану, европске армије се трансформишу у мале, али боље обучене и опремљене снаге.

Ако се анализира учешће расхода за одбрану у БДП-у, само две земље, Велика Британија и Грчка су у 2011. достигле минимални циљ према НАТО стандардима од 2 посто БДП расхода.

У анализираној деценији, укупна потрошња за одбрану пала је у 22 земље, а само три земље су забележиле релативно мали пад. Осталих 19 држава је имало значајније уштеде. Највећа смањења расхода за одбрану имале су Македонија, Турска, Србија, Румунија и Грчка.

Европске земље су највише штеделе на истраживању и развоју што је уобичајено у кризи.

Гледано у апсолутним износима, Велика Британија је на почетку деценије била лидер у Европи по издвајањима за истраживања и развој у сектору одбране са потрошених 4,2 милијарди евра 2001. године. До 2010. та сума се и више него преполовила на 1,9 милијарди евра. Огромне уштеде у овом сегменту имала је и Француска.

Једине земље које су повећале издвајања за истраживања су Данска, Финска, Холандија и Словенија.

Очекује се да ће расходи за одбрану у Европи падати у блиској будућности, чак и ако не буде великих геополитичких или социоекономских промена. Такав тренд ће вероватно довести до тога да ће европске војне снаге бити мање и реципрочно томе мање способне.

Пад у буџетима за одбрану европских земаља у комбинацији са отвореношћу тржишта одбране могло би да доведе до конкурентнијег пословног окружења овог тржишта.

ПАД БРОЈА ВОЈНИКА

Расходи за одбрану пали су са 263,1 милијарде евра у 2001. години на 220 милијарди евра у 2011. Расходи су смањени у свим категоријама, а најмање за војне операције и опрему. Потрошња по војнику скочила је са 76.700 евра у 2001. години на 100.800 евра у 2011.

Пад броја војника је био значајан, чак 35,6 процената, у посматраном периодом: са 3,4 милиона 2001. године на мање од 2,2 милиона десет година касније.

То је ипак 760.000 више војника него у САД, што значи да и даље постоји значајан простор за смањење броја војника и за даље уштеде у људству, а самим тим и за уштеде у војној инфраструктури ЕУ због затварања појединих база, оцењују аутори.

Произвођачи војне опреме мораће да рачунају на мање набавке и мање зараде, а неке ће можда и изаћи из бизниса. Мање учесника на тржишту аутоматски значи мање иновација и конкурентности, губитак послова, па ће политички лидери морати да одлуче колико ће прихватити од ових трендова како би сачували европску индустрију.

Како се оцењује, будућност европске наменске индустрије зависи од способности европских компанија да извозом надоместе пад прихода на домаћем тржишту. Пад на европском тржишту је у периоду 2011-2010. надомештен освајањем америчког тржишта које је јачало због ратова у Авганистану и Ираку.

Међутим, тржишта у Латинској Америци, Блиском истоку и Азији ће бити све важнија за европску наменску индустрију. Успех војне индустрије Европе на овим тржиштима зависиће од конкретних напора како самих компанија тако и националних влада. ■

Извор: EurActiv.rs

Пише
Александар РАДИЋ

Нико данас не очекује да принц буде на челу јуриша, али учешће у рату мора да се цени као доказ привржености обавези коју подразумева посебан друштвени статус. Пример принца Харија одржава слику о старим вредностима у свету, који сада углавном воде људи који нису имали искуства ни са униформом, а још мање са ратом.

Рат принца Харија

Агенције су обавстиле светску јавност да је принц Хари, унук британске краљице Елизабете, 21. јануара завршио свој други боравак у Авганистану. Први пут је од децембра 2007. до фебруара 2008. године био официр за навођење авијације. После тога је прошао обуку и квалификовао се за другог пилота-оператера борбеног система на борбеном хеликоптеру АН-64D аџач.

Као летач поново је отишао у Авганистан 7. септембра прошле године. Недељу касније у базу „Бастион“, у којој се налазио, инфилтрирала се диверзантска група талибана обучена у америчке униформе. У брзом препаду уништили су шест јуришника AV-8В и убили два маринца, укључујући команданта ескадриле.

Принц Хари летео је на борбене задатке изнад југа Авганистана који је још увек једна од „врхова тачака“ борбе против терориста.

Медијски извештаји о боравку принца Харија у Авганистану пуни су подсећања на његове приватне афере и на покушај краљевске куће да прикаже свог младог изданка у најбољем светлу. Уз све резерве према врло вероватној претпоставци да је принц Хари имао посебно обезбеђење и да се водило рачуна где се шаље, не може да се доведе у питање да се тврдокорни традиционалисти, Британци, још увек држе старе изреке – племство обавезује.

Нико данас не очекује да принц буде на челу јуриша, али учешће у рату мора да се цени као доказ привржености обавези коју подразумева посебан друштвени статус. Пример принца Харија одржава слику о старим вредностима у свету, који сада углавном воде људи који нису имали искуства ни са униформом, а још мање са ратом.

Времена су се променила и стасавање нових генерација у водећим државама света на водећа места у политичком животу доводи људе који су одрастали у стабилном и барем наизглед предвидљивом свету. Ратне заслуге одавно се не узимају као референца за

политичаре. Избегавање чак и обавезног служења војног рока сада се у делу држава Европске уније узима као посебна врлина, протест према државном систему, посебно у државама бившег источног блока. Подсећање на некадашње генерације које су имале незаобилазне СМБ детаље биографије сада није „у моди“.

Све оружане силе ЕУ одавно већ осећају шта то представља у пракси – све тежу битку за буџет и све мање подршке за захтеве оружаних снага. Прерастање НАТО у интервенционистичку силу за решавање туђих безбедносних проблема створило је додатну дистанцу према националним оружаним снагама, које су завршетком хладног рата, барем у ЕУ, изгубиле улогу „бранилаца“ државних граница. Ера мира, проглашена од политичара који немају у својој личној архиви фотографије у

Полицичари без војног искуства радо облаче одећу налик униформи за посебне посеће јединицама „на шерену“. Слика одлично изгледа за медијску презентацију, чак и када се ради о једном бившем немачком министру одбране, који је уз обавезну посећу Авганистану, за неколико месеци мандаћа, стигао да укине обавезно служење војног рока у држави која је била симбол увојничености маса.

униформи, односи се само на ексклузивни клуб држава које уживају у релативном благостању и поред глобалне економске кризе. Рат се догађа неком другом, а посао оружане интервенције препушта се професионалцима у униформи и новинарима. Они су ових дана „здружена сила“ у Малију.

Са друге стране океана политичари једине глобалне силе такође се сада регрутују од генерација које нису носиле униформу. Још пред крај прошлог века такви политичари створили су слику о рату који се води у ТВ извештајима. Један амерички генерал, врло неомиљен на нашем

простору после кошмарног бомбардовања СРЈ, у вези са тим догађајима указао је да су они покренути одлукама политичара који су сматрали да се рат може водити без крви. Били смо сведоци тог пропалог покушаја да се води рат за ТВ камере по цену цивилних жртава!

Зато можда није лош британски обичај да се будући владар пошаље мало да види како рат изгледа уживо, па макар у контролисаним условима. ■

Повратак отписаног

Мотори Moto Guzzi Nuovo Falcone 500 – нови соко – у време некадашње ЈНА били су заштитни знак саобраћајне војне полиције. Деведесетих година проглашени су неперспективним и продавани у војним отпадима. Они који су постали власници очуванијих примерака тих јединствених и моћних машина били су срећници. Један од њих је и потпуковник др Ненад Ђурић са Војномедицинске академије. Ово је његова прича.

Годинама сам обилазио скупове олдатјмера организованих у Београду и дивео се моћним машинама – аутомобилима и мотоциклима – који су старији од 40 година и помало завидео њиховим власницима. Пожелео сам да имам старовременског љубимца. Мој избор био је мотоцикл Moto Guzzi Nuovo Falcone 500 – нови соко. Знао сам да је тадашња ЈНА набавила крајем шездесетих такве моторе за потребе курирске службе и јединице саобраћајне војне полиције. Знао сам и то да су деведесетих година проглашени неперспективним и понуђени на продају у Сабирно-продајним центрима, популарним војним отпадима. Кренуо сам у потрагу – започиње причу потпуковник др Ненад Ђурић, начелник Одсека за опште послове и обуку Војномедицинске академије.

Трагање за славним „фалконцем“ разбуктавало је у њему страсну жељу да има то возило, а виша сила одвела га је до једног примерка.

– Када сам једног септембарског дана 2010. обилазио Сабирно-продајни центар у Кнежевцу приметио сам чудну нараву на два точка у углу магацина. При слабом светлу једва сам могао да видим, али учинило ми се као да ме мотор позива да га спасем од продаје „на кило“ – у старо гвожђе. Одмах ми је освојио срце и за тили час сам се нашао на благајни. Брзо сам завршио формалности око потребних папира и постао власник мотоцикла Moto Guzzi Nuovo Falcone 500.

Оживљавање

Знао је потпуковник Ђурић да се средства на ауто-отпаду купују у виђеном стању – без права рекламације купца на исправност, стање и комплетност – и да купац сноси трошкове утовара, транспорта и истовара. Сликвито, мачка у цаку. Знао све то, али је нешто у њему ипак говорило да тај комад треба спасити.

Док је чекао пријатеља да дође с приколицом како би превезли мотор до његове куће, изгубио је свог љубимца на светло дана, уз помоћ радника из магацина и доста мучке. Гуме су му биле испумпане.

– Када су радници отишли, нас двојица смо се немо гледали. Био је прљав и ружан, али као да ми је говорио да ће ме верно служити ако му помогнем. Кључ је био у брави, мада су недостајали акумулатор и још неки делови. Запазио сам да је прешао 3.441 километара. Стигао је пријатељ и након напорног утовара повезли смо га кући. Док смо га посматрали и причали шта би све требало урадити, мотор је чекао да га вратимо у живот. Да заблеста пуним сјајом. Да нас дарује чувеним звуком и вибрацијама од којих пролази тиха језа.

Рајни могол Triacle

Могол Normale 1921

Ђурић описује како су изгледали покушаји да га упале. Спојили су каблове с „опел корсе“ и сипали мало бензина у резервоар.

– Када сам окренуо кључ, мотор се пробудио. Засијала је црвена лампица. Ђутимо. Стискам декомпресор. Додајем гас и ногом притискам ручицу за паљење – „курблу“. Ништа. Понављам поступак. Опет ништа. Учинио ми се као да ми је рекао: – *Пробај још једном!* И ја сам то урадио. Зачули су се „знаци живота“ – дум-дум. Пробудио се после конзервирања 26. јула 2006. године. Погледао сам упитно у пријатеља, а он ми је рекао: – *Ајде шћа чекаш! Пали шћо!* Да, он ради. Појачавам ручицу гаса, он реагује. Тренутак среће. Биће нешто од тебе мој старовременски љубимцу. Док је мотор радио, звао сам телефоном своје пријатеље да чују моћну машину – славног „фалконца“. После десетак минута рада задовољно сам га угасио и парки-

рао у гаражу. Реанимација је успела. Решио сам да му подарим нов живот.

И не само то. Пожелео је да његов мотор има и бочну приколицу и да буде као из чувене серије „Отписани“. У потрагу је кренуо средином 2011, а нашао ју је почетком ове године. Била је то копија БМВ приколице из 1953. године, готово комплетна.

Додатна сазнања

Поседовање мотора побудило је исконску потребу за додатним сазнањима о тој машини, о произвођачу, о моделама... Данас је најлакши пут за то интернет. И Ђурић се бацио на пловидбу интернет сајтовима. Сазнао је детаље о произвођачу – фабрици „Moto Guzzi“. Прича је оваква. Два пилота – Carlo Guzzi и Giorgio Parodi и њихов механичар Giovanni Ravelli, који су током Првог светског рата били припадници италијанске ваздухопловне јединице – Mi-

raglia Squadron, смештене у околини Венеције, пожелели су да оснују фабрику мотоцикала. Carlo Guzzi био је задужен за пројектовање и производњу, Giorgio Pa-

rodi је, будући да му је отац био богати бродовласник, финансирао почетак и водио фирму, а механичар Giovanni је, како се то данас каже, био маркетинг менаџер.

Међутим, Ravelli је у првим данима након рата погинуо у авионској несрећи, па су Guzzi и Parodi одлучили да лого њихове фирме буде орао – заштитни знак јединице у којој су служили и успомена на ратног друга.

Carlo Guzzi је после рата сам конструисао агрегат за мотоцикл, на основу искустава стечених у ваздухопловству. Први прототип настао је 1919. године у ломбардијском месту Мандело дел Ларио (с 15.000 станов-

КАРАКТЕРИСТИКЕ

Nuovo Falcone 500 је веома робустан мотоцикл, способан за крстарење на дугим релацијама, с ниском потрошњом горива. Изразито је поуздан, сигуран и врхунских возних карактеристика. Савршен је спој рама и мотора. Дуг је 2.200 mm, широк 815 mm, висок 1.075 mm, тежак 214 килограма. Једноцилиндричан је и има снагу од 27 КС, број обртаја радилице у минути је 4.800, а акциони радијус је 300 километара. Користи бензин 86, а резервоар има капацитет 18 литара. Постиже максималну брзину од 120 km/h, а најлепша вожња је с 70 km/h.

ника) у радионици локалног ковача Giorgia Ripamontia. Једноцилиндрични агрегат је из 500 ccm давао снагу од 12 КС и максималну брзину од 100 km/h. Тај агрегат биће основа производње следећих 45 година, а његова концепција коришћена је и код модела Nuovo Falcone 500 ccm.

Фабрика „Moto Guzzi“ званично је регистрована 1921. године и данас се налази у истом месту. Из њених производних хала изашло је неколико типова мотоцикала, а међу првима су били модел GP (Guzzi Parodi) 1921, Normale 1921 и Ercole (херкул) 1928. Ратни модели су Alce и Trialce.

На захтев Министарства унутрашњих послова Италије у тој фабрици је крајем 1968. године направљен Nuovo Falcone 500 ccm, римејк модела Falcone (1950–1966). Чувени дизајнер Lino Tonti дизајнирао је традиционални једноцилиндрични модел 500 ccm – Nuovo Falcone. Напра-

ЛИЧНА КАРТА

Захваљујући уредној евиденцији која се води у јединицама Војске Србије, потпуковник др Ненад Ђурић добио је фотокопије две техничке књижице о његовом мотоциклу. Сазнао је да је у ЈНА дошао 27. јуна 1972. и да је најпре био у ВП 6190 Загреб. Регистарски број био му је В 4172, а у Војсци Југославије А 30-20. Из Загреба је 6. јула 1972. допремљен у Београд у јединицу Гарде, а након тога је пут његовог кретања био: гарнизон Рума (2004), Сремска Митровица (2006–2010), „РР“ магацин и на крају војни отпад у Кнежевцу.

вљен је за потребе војске, полиције, ваздухопловства (Италије, Југославије, Албаније...) и производио се од 1969. до 1974. године. Године 1974. направљен је и Moto Guzzi Sahara (истог дизајна, само друге боје). Израђено је око 13.400 комада.

Сада моторе Moto Guzzi возе као олдтајмере љубитељи те марке возила – такозвани гуцисти – у Великој Британији, Норвешкој, Холандији, Немачкој, Италији, Србији, Америци, Аустралији... Они су чланови матичних Moto Guzzi Nuovo Falcone клубова.

Други живот новог сокола

Наоружан тим сазнањима Ненад је са задовољством започео реновирање свог мотоцикла. Припреме су трајале до пролећа ове године, а затим су почели радови. Неколико дана било је потребно за растурање свих делова, осим мотора, јер му је „срце било здраво“. Делове рама, тачкове и гомилу ситних делова Ђурић је, након детаљног чишћења, носио на пескирање, фарбање, хромирање, цинковање... Почетком августа сви делови били су у пуном сјају. Почело је склапање. Можда би све дуже трајало да Ђурићу нису помагали мајстори браћа Душан и Милан Беговић, Милан Татовић и Илија Рачановић и да му несебичну помоћи приликом рестаурације „фалконца“ није пружио Саит Хацић, власник изузетног олдтајмера – камиона српске војске из 1910. године марке „ауди“, јединог преосталог у свету.

Склапање је ишло брзо и за тридесетак дана мотор је био спреман да се отисне београдским улицама. О утисцима Ђурић каже:

– Као да је једва чекао старт. Упалио је из прве. Звук јединствен, моћан. Иако је изгледало као да ће сваког

тренутка да се угаси, то је била варка јер је мотор на додир ручице гаса показао праву снагу и моћ. Дао сам гас и он је полако убрзавао. Патролирао сам улицама уз осмех, не прелазећи 70 km/h и уживао у вожњи „фалконца“. Био је то незабораван доживљај.

Потпуковник др Ненад Ђурић данас је члан Олдтајмер клуба Београд и 22. септембра његов мотор учествовао је на свом првом скупу старовременских мотоцикала. Moto Guzzi Nuovo Falcone 500 sidecar (с бочном приколицом) биће премијерно приказан на пролећном скупу Олдтајмер клуба Београд наредне године. Сада је у гаражи и чека пролеће да као соко крстари путевима Србије. ■

Мира ШВЕДИЋ

Потпуковник др Ненад Ђурић са својим олдтајмером

Сећање на мајора pilota Бранка Вукосављевића

Јунак солунског неба

67

После обучавања за pilota у Шартру, за летење на хидро-авионима у Аркашону, у школи гађања у Казоу, у школи акробатског летења у Поу и у школи за пилоте-ловце у Авроу, вратио се на Солунски фронт. Распоређен је у ескадрилу српске Друге армије, где је формирао ловачко „Нијепорско одељење” – прву српску самосталну авијацијску јединицу.

Бранко Вукосављевић рођен је 23. марта 1887. у Неготину. После гимназије, Нижу школу Војне академије завршио је 1909. године у 38. класи, с одличним успехом, као први у рангу и произведен је у артиљеријског потпоручника. У Дунавском артиљеријском пуку служио је три године. У балканским ратовима био је командир Друге коњичке батерије. Од октобра 1915. године па до извлачења српске војске преко Албаније био је помоћник команданта артиљерије санџачко-црногорске војске, начелник штаба Јаворског одреда и командант српско-црногорске артиљерије на том сектору.

У авиону је први пут летео као путник када је превезен у Љеш, а затим у Драч. У пролеће 1916. године отишао је са Трећом класом српских pilota на школовање у Француску. Обучавао се за pilota у Шартру, за летење на хидро-авионима у Аркашону, у школи гађања у Казоу, у школи акробатског летења у Поу и у школи за пилоте-ловце у Авроу. Школовање је завршио одличним успехом и вратио се на Солунски фронт. Распоређен је у ескадрилу српске Друге армије. Формирао је ловачко „Нијепорско одељење” – прву српску самосталну авијацијску јединицу на Солунском фронту. У једној борби у ваздуху оборио је непријатељски авион.

Маја 1917. године је рањен, па одлази у Француску на лечење. Непуних месец дана после рањавања извршио је преобуку на ловцу СПАД-7 и летео у ескадрили за борбу и извиђање и у ловачкој ескадрили. Код Вердена је оборио непријатељски авион. Вратио се на Солунски фронт и командовао

Првом српском ескадрилом, односно аеропланском ескадром, у пробоју фронта и борбама за ослобођење отаџбине.

Почетком 1919. године унапређен је у чин мајора и постављен за команданта Ваздухопловне команде, односно ваздухопловства Краљевине СХС. Погинуо је 19. јуна 1919. у ваздухопловном удесу на аеродрому Нови Сад.

За пожртвован рад, одлично командовање и велику храброст за живота је одликован златном медаљом за ревносну службу, сребрном и златном медаљом за храброст, Споменицом 1912 – „Освећено Косово”, Споменицом 1913, Албанском споменицом, Орденом белог орла четвртог сте-

ГОДИШЊИЦА ПРВЕ СРПСКЕ ЕСКАДРИЛЕ

Представници Удружења pilota „Курјаци са Ушћа” и Удружења пензионисаних војних летача и падобранца Србије положили су 17. јануара цвеће на гроб мајора Бранка Вукосављевића на Новом гробљу у Београду.

Повод је била 95. годишњица формирања Прве српске ескадриле на Солунском фронту, 17. јануара 1918, која обележава херојски васкрс српске авијатике. Србија је у Први светски рат ушла с четири авиона, после албанске голготе остала је без авиона, а на Солунском фронту је уз помоћ савезника зановила ваздухоплове, ишколовала летаче и механичаре и из рата изашла с ваздушном ескадром састава обе ескадриле са око 40 авиона.

пена с мачевима, Карађорђевој звездом четвртог степена, Француским ратним крстом с три палме и највишим француским одликовањем – Орденом Легије части. ■

З. ГРУЈИЋ
Снимио Д. БАНДА

Српске пуковске заставе из балканских и Првог светског рата

Краљ Александар уручује нове пуковске заставе на Бањици 1930. године

Барјаци Славних Победа

*Застава је највећа светиња војничка,
свето знамење војничке части и
дужности, војничке славе и поноса*

(Из говора министра војног, ђенерала Степе Степановића, 30. новембра / 13. децембра 1911, приликом освећења пуковских застава)

У Збирци старих застава у Војном музеју у Београду најбројније су пуковске заставе додељене српској војсци 1911. године. То су формацијске војне заставе рађене по прописима. Под овим барјацима српска војска је у Балканским ратовима ослободила старе српске земље.

У Првом светском рату са својом војском прошле су голготу да би се, после четири године, 1918. године, победоносно завиориле у ослобођеним градовима.

Сачуване су високом свешћу војске о њиховом значају, која је прописивала уредбе о њиховом чувању, те бригом институција којима су повераване.

Из Првог светског рата сачуване су и добровољачке српске заставе које су из Америке и Канаде на Солунски фронт донели добровољци.

Симболи на заставама

Краљевина Србија сменом династија 1903. године почела је војсци да посвећује већу пажњу. Оживела је и питање замене старих војних застава новим. По Уредби о заставама из 1906. и допуном уредбе 1908. године израђене су нове заставе, које су се од ранијих разликовале својом скромношћу у изради и иконографијом.

Уредбом о заставама из 1906. године било је предвиђено да заставе буду израђене од свиле. „Платно заставе је свилено, изаткано изједна и двоструко“.

Међутим, избор материјала је очито диктирало време у којем су рађене, те се одустало од свиле, а одабран је веома квалитетан рипс.

„Платно заставе је тробојно; црвено, плаво, бела, а боје су поређане по истом реду једна испод друге водоравно“.

Због прилика у којима су настале, у освит Балканских ратова, ове заставе су без већих уметничких претензија, једнообразне, квадратног облика, двостране. Символи на њима везени су свиленим концем, а натписи везени такође срмом.

Са унутрашње (леве) стране је, на српској тробојници, грб Краљевине Србије – крунисани двоглави бели орао, коме је на грудима грб Кнежевине Србије, бео крст на црвеном штиту, са по једним оцилом у сваком углу крста и девизом ЗА КРАЉА И ОТАЧАСТВО, С ВЕРОМ У БОГА.

Са спољне (десне) стране је лик светог Андреја Првозваног, уз исту девизу. (Страна се одређује стојећи иза усправљеног копча).

Симбол двоглавог орла и штита са крстом и оцилима, презет из Византије, био је на немањим грбовима кога је, враћајући се традицији, преузео и Карађорђе на регулашким и војводским барјацима. Мотив крста са оцилима, огњилима, био је нарочито омиљен и коришћен у време византијске династије Палеолога. Прихваћен је у Србији већ од 14. века. У средњовековној Душановој Србији користи се уз други царски симбол, уз двоглавог орла који је тек од времена деспота Стефана Лазаревића постао прави хералдички знак.

Орлови су у Византији били ознаке највиших титула царских достојанственика који су истицани на њиховој одећи и опреми још у 11. веку.

ЧУВАРИ ВОЈНИЧКЕ ЧАСТИ

На том путу голготе и славе, верност према војничкој застави била је једна од светих дужности сваког војника. Ово осећање дужности и вера у победу бодрила је барјактара, који је чувајући барјак чувао част војске и Отаџбине. Барјактари, касније заставници, у српској историји имали су посебно место и поштовање. Највећа је срамота за јединицу ако допусти да јој застави падне у руке непријатељу. А заплена непријатељске заставе сматра се највећим ратним трофејом и делом равним подвигу.

Ликови светитеља, светог Николе, светог Архангела Михаила, светог Димитрија Солунског, били су чести мотиви на српским знамењима. У 19. веку најчешћи је лик светог Андреја Првозваног, који је поштован од обе нововековне српске династије.

Нарочито су Карађорђевићи поштовали овог апостола, сматрали га својим заштитником и на инсигније стављали његов лик. „Као патрона војничког“ лик светог Андреја Првозваног стављен је на војничку заставу. Наиме, на дан овог свеца, 30. новембра 1806. године, Карађорђева војска ослободила је београдску варош. Обреновићи су га посебно поштовали у спомен на повратак на престо Србије, на Светоандрејској скупштини, 1858. године.

Свечаност на Бањици

Пуковске заставе су једнообразне, а разликују се само по називу–натпису на ленти, односно имену пука коме припадају. На једном крају ленте је монограм краља Петра I Карађорђевића, уоквирен у храстов и лоровов венац, а на другом крају је исписано име пука. Копље је од дрвета, а на врху је месингани додатак у облику јабуке са пирамидалним врхом.

„Ликови светитеља и орла и сва слова на застави, ширити око светитеља и орла, венци, круна и монограм на траци везени су“.

Пуковске заставе војсци су додељене 26. јуна 1911. године на свечаности која је уприличена на Бањици, код логора 6. пешадијског пука првог позива „престолонаследника Краљевића Александра“, по војничком церемонијалу.

Заставе је уручио краљ Петра I Карађорђевић, у присуству министра војног ђенерала Степе Степановића, трупа, официра и војних чиновника бео-

градских гарнизона. Из пешадијских и коњичких пукова ван Београда стигли су изасланици пукова који су истовремено донели старе заставе.

Заставе су уручене свечано, уз почасну паљбу и парадни марш. По пријему нових застав заставници су пред гостима продефиловали парадним маршом. Том приликом заставе су добили 20 пешадијских пукова првог позива Народне војске, четири коњичка пука, Краљева гарда и жандармерија.

На дан светог Андреја Првозваног, 30. новембра исте године, заставе је добило преосталих 15 пешадијских пукова другог позива, пет дивизијских коњичких пукова и пет коњичких дивизиона.

Улазак српских пукова у ослобођено Скопље 1912. године

Чин освећења

Чину освећења застава придаван је посебан значај. На свечаности 26. јуна 1911. године, чин освећења пуковских застав извршен је на Бањици пред њихово додељивање, док је освећење друге групе застав обављено 30. новембра у Горњем граду Београдске тврђаве, код цркве Ружице.

Од 20 пукова првог позива, у време примања нових застав, њих 14 је носило име славних предака, царева, кнежева, краљева и војсковођа. Ускоро је један пук понео име руског цара. Шеснаести пешадијски пук првог позива, краљевим указом, 24. августа 1911. године, назван је пук „Цара Николе II“. Истовремено је руски цар Никола II „наименовао Његово Величанство краља Петра I за главара руског 14. пука, који је везан за нашу историју учешћем у славним борбама за ослобођење 1810. године, у бици код Варварина.

Током 1911. године пуковима српске Народне војске додељена је 51 пуковска застава. Старе заставе, са њиховим дипломама, поверене су Војном музеју на чување и до музеја отпратене са почасном четом и уз војну музику. Дипломе о додели застав рађене су у техници литографије. Данас се у Музеју чувају само две.

Пред Први балкански рат, приликом мобилизације, јавило се 20.000 људи више од планираног броја, од којих је формирано још шест пукова. Прекобројни пукови добили су заставе са мотивима као на формацијским пуковским заставама, али уместо веза урађене су техником осликавања.

Јунаштво у биткама

Српска војска је уз пуковске заставе извојевала слободу у два балканска и Првом светском рату. Бројни су примери пожртвовања војника и старешина из тог времена. Само од храбрих Топличана у Балканским ратовима регрутована су четири пука. За показану храброст у борби против Бугара,

Топличане из 2. пешадијског пука 1. позива „књаза Михаила“ њихови команданти су назвали „људима од челика“. Током 1914. године стасала је под заставу нова генерација Топличана. Потврдили су јунаштво очева, те је пук прозван Гвозденим. Нажалост, оригинал њихове заставе није сачуван, али се зна да је крај рата сачекало само парче заставе, што сведочи да није пала у руке непријатељу.

Четврти пешадијски пук првог позива „Стевана Немање“, регрутован од кршних Ужичана, увек је живио репутацију најбоље војске. У бици на Брегалници овај пук је показао напоре достојне дивљења, пред којима стоје запањени и светски војнички ауторитети, како је писала тадашња штампа. Командант овог пука у оба балканска рата био је пешадијски пуковник Драгутин Димитријевић, који је у Кумановској бици и рањен. У Првом светском рату команду над пуком примио је потпуковник Душан Пурић, који је погинуо јуришајући на Мачков камен, 22. септембра 1914. године.

Шумадијска дивизија, у чијем саставу су били 10, 11 и 12. пешадијски пук, у време пробоја Солунског фронта била је једна од трију дивизија 2. српске армије које су, ојачане са две француске дивизије, имале главну нападну улогу у пробоју фронта. Пукови Шумадијске дивизије поразили су Бугаре на Источном Ветернику, чиме су осигурали француске положаје.

У похвалној наредби команданта 2. српске армије, војводе Степе Степановића, стоји: „Овим делом Шумадијска дивизија претворила је свој споредни задатак у главни и тиме стекла славу каква се ређе налази у историји ратне вештине... Ја сам врло сретан што сам имао част да Шумадијска дивизија изврши ова дела под мојом командом и задахнут осећајима националног поноса хитам да Шумадијској дивизији изјавим своје признање и на овим заслугама и стога је похваљујем за ова велика дела која ће обрадовати нашега краља...“

Командант 19. пешадијског пука првог позива, потпуковник Илија Радивојевић, предводећи храбре Шумадинце,

пао је у жестоких окршајима са Бугарима 1913. године. Ратни противник, командант 29. пешадијске дивизије, генерал-мајор Едуард Занантони овако је 1914. године извештавао о овом пуку: „Да је тај пук одлично дејствовао и изврсно се показао видело се већ и по томе што су сви напори мојих немачко-чешких пукова, који су зацело били ваљани, храбри, увек поуздани, да заузму висове које је бранио 19. пешадијски пук првог позива, остали без успеха.“

Првог дана Кумановске битке, 23. октобра 1912, у жестоких окршајима са Турцима погинуо је командант 7. пешадијског пука првог позива „Краља Петра I“, потпуковник Александар Глишић.

Добровољци из Одесе

Од заробљених и одбеглих војника из аустроугарске војске, који су се при руској војсци, а са одобрењем српске владе, још од јесени 1915. почели организовати у добровољце, чија бројка је нарасла на 10.000, у Одеси је 12. маја 1916. године формирана 1. српска добровољачка дивизија.

Њена четири пука добила су заставе расформираних српских пукова са Крфа. Командант ове добровољачке јединице био је пуковник Стеван Хаџић. Они су, с обзиром да су ратовали у саставу руске војске, имали и руске тробојке.

Указом српске Врховне команде, 26. јуна 1916. формиран је Српски добровољачки корпус под командом генерала Михаила Живковића. Учествовали су на фронту у Добруци, а 1917. године пребачени су на Солунски фронт. Сачувана је једна руска тробојка и две ленте, руске тробојке са посветом.

Скоро све заставе су, за заслуге припадајуће јединице у ратовима, добиле бројна колективна одликовања. За изузетна пожртвовања у ослобођењу својих територија из османлијског ропства, у Првом балканском, као и за подвиге у борби с Бугарима, у Другом балканском рату, ови пукови су своје заставе окитили највећим војничким одликовањима и медаљама.

КОМИСИЈА ЗА ПУКОВСКЕ ЗАСТАВЕ

У комисији за нове заставе били су угледни професори и научници, Љуба Ковачевић, Стојан Новаковић, Михаило Валтровић, генерал Јован Драгашевић и заменик начелника Главног генералштаба пуковник Петар Бојовић. Избор је диктирала њихова стручност у бављењу српском историјом, културом и традицијом. Један од најбољих познавалаца хералдике у то време био је Стојан Новаковић.

Заставник 10. пешадијског пука са помоћницима

меном су предате на чување Задужбини краља Петра на Опленцу, где су биле све до почетка Другог светског рата, када су пренете у Народни музеј, где су зазидане и сачуване од уништења. У мирно доба, до Другог светског рата, старе пуковске заставе изношене су само неколико пута, на паради у Паризу 1919. године, на пуковским славама и приликом обележавања јубилеја славних српских битака.

Под пуковским и добровољачким барјацима српска војска је за слободу и част отаџбине крварила и пожртвовано јуришала од Цера, Колубаре, Дрине, Београда, повлачила се преко Косова, Метохије и албанских гудура до Скадра, Драча и Крфа, а потом преко Солунског фронта поново до Београда и даље преко Дрине и Саве, до ослобођења и уједињења.

На садашњим војничким и државној застави обједињени су српски традиционални симболи. ■

Замена старих застава

Многе пуковске заставе су из ратова изашле са великим оштећењима, те их је требало заменити новим. Тим пре што је у новоформираној држави требало урадити нове заставе, са новим обележјима, те је Министарски савет Краљевине СХС, 9. децембра 1918. године, донео Уредбу о државној застави, а 1920. изашла је Уредба о војним заставама. Међутим, услед недостатка материјалних средстава, иако су били у употреби нови симболи на грбу, југословенска војска је тек 6. септембра 1930. заменила ове старе заставе новим пуковским заставама.

Занимљиво је да новим југословенским пуковима нису мењана имена, осим 9. пуку првог позива, који је носио име црногорског краља Николе, а који је остао неименован. Неколико пукова, који ни 1911. нису именовани, 1930. понело је имена српских војвода, славних битака, престолонаследника Петра, краљице Марије и друга два краљевића, затим Његоша, али и Зрињског, Јелачића и Триглава.

На свечаности на Бањици пуковске заставе из 1911. предате су на чување Војном музеју. Како тад Музеј није имао своју зграду (стара је страдала у бомбардовању 1915) привремено су предате на чување Задужбини краља Петра на Опленцу, где су биле све до почетка Другог светског рата, када су пренете у Народни музеј, где су зазидане и сачуване од уништења. У мирно доба, до Другог светског рата, старе пуковске заставе изношене су само неколико пута, на паради у Паризу 1919. године, на пуковским славама и приликом обележавања јубилеја славних српских битака.

Анђелија РАДОВИЋ

Изложба „Аквизиције Галерије Матице српске 2001–2011“ у Галерији Дома Војске

Пресек ДЕСЕТОГОДИШЊЕГ РАДА

А уторке изложбе и пратећег каталога са студијским текстом и репродукцијама изложених дела, каталожним јединицама и прилозима, су кустоскиње Галерије Матице српске Нови Сад, Александра Стефанов и Јелена Огњановић. Изложба представља пресек десетогодишњег рада Галерије Матице српске на попуњавању и развоју колекције, кроз избор 90 најрепрезентативнијих дела.

На отварању у Дому војске у Београду, 15. јануара, говорили су Мирослав Тасић, државни секретар у Министарству културе и информисања, мр Тијана Палковљевић, управница Галерије Матице српске и потпуковник Славољуб Марковић, директор Медија центра „Одбрана“.

Поздрављајући присутне у Дому војске, директор Медија центра „Одбрана“ потпуковник Марковић, направио је мали осврт на традицију и делатност Галерије Дома Војске, додавши да сезона 2013. године није могла да почне бољом изложбом.

Управница Галерије Матице српске, Тијана Палковљевић рекла је да је дивно када једна изложба има прилику

за други живот, односно када добије могућност да након премијерног излагања буде изложена још негде.

Државни секретар Мирослав Тасић говорио је о донаторству, меценарству и племенитој мисији онога што је красило домове владара у средњем па све до 19. века.

– Поклон, донаторство и задужбинарство је нешто што је значајно за овај народ и државу, и о томе сведоче 244 дела поклоњена у последњих 10 година Матици српској, а од којих су нека наша своје место у сталној поставци.

На изложби су представљена дела Николе Алексића, Милене Павловић Барили, Петра Добровића, Богдана Шупута, као и дела савремених уметника, Владимира Величковића, Мире и Саве Сандић, Марице Радојчић, Ружице Бебе Павловић и других. Уметничка дела хронолошки припадају периоду од XVII до XXI века и изведена су у различитим техникама ликовног изражавања.

Изложба је отворена до 23. фебруара. ■

Б. МИЉИЋ
Снимила С. САВИЋ

Матичне ћелије и ТКВНИ ИНЖЕЊЕРИНГ

Књигу „Матичне ћелије и тквни Инжењеринг“, аутора проф. др Мирјане Павловић са Универзитета Флорида Атлант из САД и проф. др Беле Балинта, начелника Института за трансфузиологију и хемобиологију ВМА, објавио је амерички издавач Springer почетком јануара 2013. године.

Овај концизан преглед функционалног, фенотипског, регенеративног, трансплантацијског и терапијског аспекта ентитета матичне ћелије, представља значајан допринос и обећава даљи развој ове гране медицине. Књига илустративно приказује примере из праксе и домена базичних истраживања који могу довести до оптимизације ове терапије у људској патологији. Написана од стране истраживача и клиничара-практичара на основу сопствених искустава, књига је препоручена као корисно наставно средство уз основне уџбенике.

Уз критички приказ и тумачење најсавременије иностране литературе из области трансплантацијске и регенеративне, односно персонализоване медицине, аутори приказују сопствене завидне резултате преклиничких истраживања и ефекте терапијске примене матичних ћелија.

Прво издање ове књиге за сада је доступно на енглеском језику под називом „Stem Cells and Tissue Engineering“. ■

Новогодишњи концерт у Дому ваздухопловства

У Дому ваздухопловства у Земуну, девету годину заредом, Земунски камерни оркестар одржао је новогодишњи концерт, овог пута уз подршку хорског студија „Звон Католкин“. На репертоару је било тринаест композиција домаћих и страних аутора.

Концерт су организовали Дом ваздухопловства и Клуб матичне културе Земунa. ■

О ПРВОМ БАЛКАНСКОМ РАТУ

Настављајући традицију обележавања значајних догађаја из богате српске историјске баштине, Удружење ратних добровољаца 1912–1918, њихових потомака и поштовалаца из Београда, јубиларни 40. број „Добровољачког гласника“ посветило је стогодишњици Првог балканског рата 1912. године, под слоганом „Кумановска битка – сјај и величина српске победе“.

„Добровољачки гласник“, који наставља традицију истоименог часописа из Краљевине Југославије (објављено 155 бројева), у четири тематске целине доноси занимљиве прилоге познатих и реномираних аутора. У њима се разматрају догађаји из Првог балканског рата и посебно борба ратника и добровољаца у Кумановској бици, 23. и 24. октобра 1912. године.

Први прилог у броју јесте студија, широј јавности мало позната, „Источно питање од Берлинског конгреса до Првог балканског рата (1878–1912/1913)“, коју је после ратова, у другој деценији 20. века, написао академик Живко Павловић, генерал српске војске. Главни део тог рада су чињенице и теоријска генерализација о дипломатској и оружаном борби Краљевине Србије, закључно с Првим балканским ратом. Текст је приредио др Ђорђе Станић, генерал у пензији.

Најзначајнију победу против турске Вардарске армије извојевала је српска војска у Кумановској бици, 23. и 24. октобра 1912. године. Њоме је Србија обзнанила свету почетак краја вишевековне власти Османског царства на Балкану. Историчар Предраг Павловић и новинар Новица Пешић, на темељу историјских чињеница, описали су историјске догађаје наглашавајући натчовечанске напоре војника и старешина да остваре постављени циљ врховног војног руководства.

У другом делу описано је учешће познатих српских личности као добровољаца у рату: академика Радивоја Кашанина, песника Милана Ракића, сликарке Надежде Петровић...

Часопис објављује и друге теме које се односе на нашу традицију.

„Добровољачки гласник“ може се добити у Удружењу ратних добровољаца, Савски трг број 9, у Београду. ■

Н. ПЕШИЋ

ОПРАШТАЊЕ СЛОВЕНСКЕ ЖЕНЕ

У Руском центру за науку и културу недавно је одржана свечаност поводом стогодишњице настанка чувеног марша Василија Агапкина „Опраштање словенске жене“. Тај марш аутор је посветио Српкињама које су своје мужеве испраћале у балканске ратове. Иако је марш касније постао омиљена и неизбежна ратна песма у Русији, о његовом аутору мало се зна.

„Марш Агапкина не само да је једна од омиљенијих мелодија словенског народа, већ и химна словенског света. Сви знају за ‘Опраштање словенске жене’, а ретко ко за Агапкина“, рекао је Александар Чепурин, амбасадор Русије у Београду. Свечаност је била прилика да кроз слику, реч и музику заживи сећање на Агапкина.

Василиј Агајкин

У фоајеу Велике сале Руског дома отворена је изложба „Историја једног марша кроз фотографије“, на којој су представљене слике из Агапкиновог живота, а у Великој сали одржана је промоција књиге Владимира Соколова „Опраштање словенске жене“, која говори о аутору марша, историјату његовог настанка, али и тесно испреплетаним судбинама руског и српског народа.

Публика је имала прилику и да чује прослављени марш у најразличитијим варијацијама, али и српске песме из периода балканских ратова и Првог светског рата. Ратни период музиком су дочарали дувачки квартет оркестра Министарства одбране „Станислав Бинички“, Ивана Жигон и „Косовски божури“, Хор слависта Београдског универзитета и ансамбл „Деца нашег века“ београдских музичких школа.

Свечаности су присуствовали амбасадори Руске Федерације и Републике Белорусије, министар културе и информисања Братислав Петковић, министар природних ресурса, рударства и просторног планирања Милан Бачевић, представници дипломатског кора, свештенства и бројне личности из културног живота. ■

Д. БАРИЈАКАРЕВИЋ

У избеглиштву

Већ после првих борбених активности 1916–1917. године и тешких борби на Солунском фронту, Врховна команда српске војске одлучила је да формира официрски дом у Солуну, па је захваљујући иницијативи пуковника Ђорђа Лазића, начелника инжињеријског одељења Врховне команде, у источном делу града, на Марсовом пољу, априла 1917. године подигнута зграда Српског официрског дома, у којој су се окупљале старешине наше и савезничких војски

Жива активност официрских касина и домова престаје са избијањем Првог светског рата и окупацијом Србије. После напада на Србију, 12. августа 1914, аустријске трупе заузеле су Београд, у коме су биле све до 15 децембра, када је српска војска поново ушла у престоницу. За време окупације и зграда Официрског дома, као и остале војне и стамбене зграде које су служиле за смештај окупаторске војске, била је руинирана и уништavana. Дрвенарија је уништavana ради грејања, подови и зидови су прекопавани у потрази за закопаном архивом и скривеним драгоценостима. У том времену уништен је највећи део архиве Дома, док су књиге и новине из библиотечког фонда такође служиле за потпалу.

После поновног напуштања земље, крајем 1915. године, део људства који је формацијски био у Официрском дому повлачио се с Командом одбране Београда. Избијањем српске војске на Јадранско приморје, Врховна команда је 4. јануара 1916. предузела припреме ради укрцавања у бродове и пребацивање на Крф.

Српска војска на њуши из Крфа у Солун

На основу Упута за увођење нове формације српске војске, донетог 19. фебруара 1916, формиране су три армије са по две дивизије. Већ после првих борбених активности 1916–1917. године и тешких борби на Солунском фронту, Врховна команда српске војске одлучила је да уведе краткотрајне одморе и рекреацију за старешински састав, који је најчешће одлазио у Солун. Захваљујући иницијативи пуковника Ђорђа Лазића, начелника инжињеријског одељења Врховне команде, у источном делу Солуна, на Марсовом пољу, априла 1917. године подигнута је зграда Српског официрског дома, у којој су се окупале старешине.

Српски официрски дом имао је сва потребна одељења: трпезарију, спаваће собе, кухињу, читаоницу и салу. За начелника Дома одређен је мајор Тихомир Јовановић, реконвалесцент из Солунског инвалидског одреда, а његов је помоћник био капетан Благоје Обрадовић, раније члан Официрског дома у Београду. Управо захваљујући њему Дом је добио име Српски (београдски) официрски дом у Солуну.

Српски официрски дом у Солуну

Дом су 6. маја, на Ђурђевдан, освештали војни свештеници Српске православне цркве, па се на њему тог дана завијорила српска тробојка. Неколико официра из Седмог пешадијског пука „Краљ Петар“ приредило је прву славску прославу, која је подсетила на сличне свечаности обављане у Официрском дому у Београду.

У Дом су због пријатне атмосфере, музике, српских специјалитета и ради пријатног дружења често долазили и официри савезничких војски – Французи из Источне војске, Енглези из Британског експедиционог корпуса, Руси из Одреда на Солунском фронту, а ређе Италијани, па и грчки официри.

Српски официрски дом у Солуну био је центар окупљања војних лица српске војске и, истовремено, свих

других Срба који су били на служби у Солуну, или су се у њему задржали као избеглице.

Првих неколико месеци у Официрском дому у Солуну, пошто није било довољно професионалних музичара, чула се само српска народна музика, свирана су углавном српска кола. На иницијативу капелника оркестра Краљеве гарде Станислава Биничког ускоро је из јединица издвојена група трубача, која је убрзо приредила и први концерт. Тај концерт, на којем је, поред осталих, наступио и резервни потпоручник Мијат Мијатовић, био је, истина, увертира за јавни наступ у концертној дворани у граду и без гостију – странаца. Бинички је већ био познат Солуну.

САВЕЗНИЦИ

Официрски дом у Бизерти био је носилац не само музичког већ и општег јавног живота грађана и официра наше војске. Адмирал Гепрат, командант савезничке војнопоморске базе у Бизерти, често је обишао наше рањене војнике и болеснике. Испред Официрског дома држао је смотре за сваки празник српске или француске државе, на којима су дефиловале одморне трупе српске војске које су се враћале на Солунски фронт.

Командант Северноафричке сувоземне и поморске силе у Првом светском рату генерал Моаније упутио је српским официрима, на прослави Нове године у Официрском дому у Бизерти, следећу честитку:

„Ми желимо да и Нова година донесе Вашој јуначкој и много напаћеној Отаџбини победу и мир. Нека нове операције донесу Вашој војсци нових успеха. Нико их искреније не би поздравио од оних, који су у Северној Африци познали и научили да цене своје српске другове.“

Крајем 1917. године у Официрском дому организована је и продајна Мала изложба рукотворина српских војника инвалида. Радови су били лепо и оригинално и многим су се допали јер су носили печат српског изворног дела. Изложба је трајала више дана и сви радови су продати. Новац од продаје подељен је власницима радова, који су га, захваљујући Штабу Врховне команде и Црвеном крсту у Солуну и Женеви, послали породицама у Србију. Због великог интересовања купаца, посебно савезничких официра, током априла и маја 1918. године организована је друга изложба радова, али како су средином лета отпочеле припреме за предстојећи пробој Солунског фронта, начелник Официрског дома вратио је радове власницима.

Официрски дом у Солуну имао је приручну читаоницу, која се налазила у сали, где су официри могли да чита-

Официрски дом

ју „Ратни дневник српске Врховне команде”, „Српске новине”, које су излазиле на Крфу, „Велику Србију”, па чак и листове које су донели добровољци из САД – „Србобран”, или „Словенски југ”, лист прве Српске добровољачке дивизије, издаван у Одеси. Поједине брошуре научно-популарног садржаја, које је штампала српска Војна штампарија Министарства војске, на пример „Из старих ризница”, затим лист „Напред” из Бизерте, а с њим и популарне књижице тог листа, често су штампани на страним језицима за војнике и официре француске и енглеске војске.

У Бизерти

Иако је Солунски фронт пробијен и српска војска, заједно са војском савезника, углавном Француза, наставила надирање ка Сави и Дунаву, тада северним границама Краљевине Србије, Официрски дом у Солуну функционисао је све до краја 1918. године, да би на пролеће 1919. монтажна зграда била пренета у Битољ, заједно с намештајем и стварима које су се ту затекле. По наређењу министра војног, а уз помоћ Врховне команде, убрзо је у Бизерти, тада војнопоморској бази Француске војске, формиран нови официрски дом, углавном за рањенике, болеснике и реконвалесценте српске војске. Официрски дом био је под патронатом Комаде Резервних трупа и Подофицирских школа. У Бизерти се налазила и Музика Коњичке дивизије, која је, у стручном погледу, водила бригу о Подофицирској музичкој школи и

била под управом капелника, капетана прве класе Драгутина Покорног.

Као и у Солуну, и у Бизерти су у Официрском дому приређиване продајне изложбе радова српских војника – инвалида, које су куповале бројне даме француских официра и богатих мештана.

У свим тунишким болницама, као и у читаоници Официрског дома у Бизерти, читан је лист „Напред”, а нарочито издање специјалних, недељних прилога „Из старих ризница”, који су углавном излазили захваљујући ерудитији и напорима резервног капетана универзитетског професора др Веселина Чајкановића.

У Официрском дому, као и у болницама Бизерте, обележавани су сви српски верски празници, па је тако организована и прослава Божића, што је рањеним српским борцима и болесним војницима смештеним у Карубији, Сиону, Ами Берди и реконвалесцентном одељењу у логору Надор много значило. Вера у брзо ослобођење и повратак у Србију била је заједничка црта свих догађаја.

Новац од услуга и продаје војничких рукотворина у домовима у Солуну и Бизерти, после пробоја Солунског фронта донет је у Београд и по наређењу министра војног употребљен за рестаурацију официрских дома у Београду, Скопљу, Нишу, Крагујевцу... Појавила се и потреба изградње новог ратничког дома, својеврсног музеја о страдању српске војске у Првом светском рату. Од идеје о његовој изградњи до реализације и усељења протекло је петнаестак година. ■

(Насћавак у следећем броју)

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

1–15. фебруара

✠ Православни

- 12. фебруар – Света Три јерарха
- 14. фебруар – Свети мученик Трифун
- 15. фебруар – Сретење Господње

✠ Римокатолички

- 2. фебруар – Приказање Господње – Свијећница

СВЕТА ТРИ ЈЕРАРХА

Свети Василије Велики, Григорије Богослов и Јован Златоусти имају сваки свој дан на који се празнују у јануару – Василије 1, Григорије 25. и Златоуст 27 (по старом календару). Њихов заједнички празник установљен је у 11. веку, за време цара Алексија Комнена, због неслоге верника око тога који је светац већи. Једни су уздизали Василија због његове чистоте, храбрости и чуда, други славише Григорија због његове недостижне дубине, а трећи се поносише Јованом због његове чудесне красноречивости.

Промислом Божјим тај спор је решен у славу тројице светитеља када је епископ Јован Евхатски имао визију у сну, у којој му се светитељи јавише у свој красоти и величини својој, најпре посебно, сваки од њих, а затим и зајед-

но сва тројица, речима: „Ми смо једно у Бога, као што видиш и ништа нема противречно у нама, нити има првог, ни другог међу нама“. Посаветоваше тада светитељи епископа да им напише заједничку службу и да им се одреди заједнички дан празника.

Тада црква одреди 30. јануар (по старом календару) као заједнички празник за сва три јерарха. Грчки народ тај празник сматра не само црквеним већ и својим националним празником. ■

СРЕТЕЊЕ ГОСПОДЊЕ

По старом календару Сретење Господње слави се четрдесети дан по Христовом рођењу, када је Богомајка донела своје чедо у Храм јерусалимски да га, сходно Закону, посвети Богу. Том приликом у Храму се појави старац Симеон, који узе на руке Месију и рече: „Сад отпусти слугу Твојега, Господе, јер видјеше очи моје спасење Твоје“. Још рече Симеон за Христа Младенца: „Где, овај лежи да многе обори и подигне у Израилу“.

Верски празник Сретење веома је поштован у српском народу јер поред верског има и државни и национални значај. Први српски устанак подигнут је у Орашцу 1804. године на тај дан, а 15. фебруара 1835. године донет је и први српски устав, један од најлибералнијих, најдемократскијих и најнапреднијих устава тога доба. Од 2003. године Сретење Господње слави се као државни празник. ■

СРЕТЕЊСКИ УСТАВ

„Сретењски устав“ Кнежевине Србије из 1835. године, први српски устав у историји, један је од најлибералнијих и најдемократскијих темељних закона тога доба у Европи, иако је ураћен за само двадесет дана. Због тога је наишао на огорчено противљење Турске, Аустрије и Русије, па је трајао само месец дана. Његов творац, Димитрије Давидовић, учени Србин из Аустрије, експресно је отпуштен из службе.

Узроци доношења Устава из 1835. године били су велико незадовољство народа Милошевим апсолутизмом и све слабија моћ Народне скупштине, што је доводило и до честих буна. Његов циљ било је ограничење Милошеве власти. Устав је донет на Скупштини на Сретење 2/14. фебруара 1835, те се зато назива и „Сретењски устав“.

Тај устав, донет у време када је Србија још видала ране од тек завршених устаничких борби с Турцима, био је либералнији од свих њених потоњих, највиших правних аката. Садржао је 14 глава, 142 члана, а у неким од њих провејавала је и најважнија тековина француске буржоаске револуције – „Декларација о правима човека и грађанина“.

„Сретењски устав“ изгласан је током једног од најважнијих и најдалекосежнијих скупштинских заседања за време владавине Милоша Обреновића, у Крагујевцу, после велике кнежеве беседе, у којој је поручио да Устав доноси „општенародна права који ће сваки Србин уживати. У њима ћете наћи да је личност сваког Србина слободна и да је сваки Србин господар од свог имања“.

За то скупштинско заседање, чији је циљ био да се делимично ограничи самовоља кнеза, владало је огромно интересовање и у земљи и у иностранству. Сретењска скупштина окупила је 2.400 народних представника из целе Србије, а доношењу Устава, који је изгласан другог дана заседања, 15. фебруара, присуствовало је око 10.000 знатижељника, углавном шумадијских сељака. Нису изостали ни представници великих сила, заинтересовани за исход догађаја који ће обележити државотворну историју Србије.

На тек изгласани Устав, испод нове заставе с грбом Србије, која се вијорила на свечаној бини, заклетву су положили кнез и сви посланици. Предање каже да је Милош том приликом аутору Устава Димитрију Давидовићу рекао: „Мотри, кумашине, да се у чему не спотакнемо. Ти, бар, знаш с ким имамо посла“.

О томе колико је Сретењски устав био либералан говори и члан којим се сваком робу, доласком у Србију, гарантује слобода. У први устав модерне Србије били су инкорпорирани и највиши правни акти многих европских земаља: Белгије, Швајцарске, Пољске, Холандије, Португалије... Баш због тога „Сретењски устав“ није се допао највећим силама тог доба, пре свега Турској, под чијим је притиском суспендован после само 30 дана. ■

Припремио Миљан МИЛКИЋ

Породица војних маратонаца на стази успеха

Уна је најважнији жив

Старији водник Горан Чегар и професионална војникиња Мариана Чегар Лукић вишеструки су државни и војни прваци и победници бројних домаћих и међународних трка. Поред свакодневних радних и породичних обавеза, напорно тренирајући, уз подршку ћеркице Уне, настављају каријеру врхунских војних спортиста.

метара, и то међу првима у својој категорији. С 18 година постао је првак Србије у трчању на 5.000 метара у јуниорској конкуренцији, а с 23 године универзитетски првак Србије у полумаратону. Тада је започео Горанов сениорски атлетски успон.

Слична стаза успеха је и иза Мариане, која је најбоље резултате постигла с 25 година, када је победила у маратону на првенству Србије, а две године касније као првакиња Балкана.

Сусретања двоје младих спортиста на атлетским такмичењима

уродила су најпре познанством и дружењем, нешто касније заједничким тренинзима, навијањем и радовањем успеси-ма, а онда – браком.

– У маратонском трчању, надметању с временом, на стазама дугим 21, 42, или 100 километара и сопственом психофизичком издржљивошћу, постиже се лично задовољство, оплемењујемо се и као личности, али трчање не може да донесе сигурну животну егзистенцију – истичу Мариана и Горан, који су се, управо зато, он 2004, а она 2010. године, одлучили за посао професионалног војника.

Мариана, професионална војникиња у спортском воду Катедре за физичку културу Војне академије, и Горан, референт у Одсеку за војни спорт Академије, атлетску каријеру започели су још у основној школи.

Предиспозиције врхунских атлетичара у њима су препознали наставници у Марианиној родној Бачкој Тополи и Горановом Апатину.

Он је као седамнаестогодишњак истрчао прво полумаратонску, па маратонску стазу и стазу дужине 100 кило-

ОТНИ пехар

Поред редовних професионалних задатака Војска им је, кажу, пружила прилику да и даље остану у свету атлетике, да редовно тренирају и постижу врхунске резултате на домаћим и међународним атлетским борилиштима.

Иако из Новог Сада до посла у Београду путују свакодневно, за трчање и тренинге, уз велика лична одрицања и пуно разумевање претпостављених, нађе се време. Дневно претрче 10 или 20, а током припрема за озбиљнија такмичења и 50 километара.

Израчунали су, истичу, да током непосредних припрема пред значајније трке претрче и до 1.000 километара, а та статистика говори да су са пет до седам хиљада километара годишње, током својих досадашњих спортских каријера, истрчали више од сто хиљада километара.

Такви подаци потврђују колико је спорт саставни део живота ових младих људи, професионалних припадника Војске Србије.

Али нису само претрчани километри то што их испуњава, каже Мариана.

– Трчање маратона подразумева изузетну концентрацију. Прерачунавам време, пролазна времена, размишљам за које време ћу стићи до следећег километра. Дешава се, и то не ретко, да дође до физичке или психичке кризе. Тада, по правилу, размишљам о ћерки Уни, која ме обично чека на циљу. Тако ми буде лакше, успевам да пребродим кризу. Горан ми често каже да ме мој најдражи пехар увек чека на циљу – прича Мариана и додаје да је понекад од освајања првог места важније испунити сопствена очекивања.

Пред породицом маратонаца, Гораном Чегаром и Марианом Чегар Лукић, у 2013. години су нови маратонски, али и животни изазови. Горан ће још једном покушати да освоји првенство државе, али и да се, као дипломирани менаџер у спорту, у пуној мери посвети учешћу у организовању предстојећег 55. светског војног првенства у кросу средином марта у Апатину, као и завршетку мастер студија.

Пред Марианом је учешће на предстојећем Светском војном првенству и Београдском маратону у априлу.

Ово двоје врхунских војних атлетичара, као заслужни спортисти, награђени су највишим признањем Апатина – Октобарском наградом. Горан још 2006, а Мариана 2012. године.

Сан о новим победама мотивише супружнике Чегар да и даље свакодневно напорно тренирају, јер знају да само тако, у топ форми, могу на најбољи начин представити Војску Србије.

У сваком случају, као награда за труд, Уна ће их, као најважнији животни пехар, увек чекати на циљу. ■

Будимир М. ПОПАДИЋ

НАЈБОЉА СПОРТИСТКИЊА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ 2012.

За најбољу спортисткињу Војске Србије у 2012. години, у традиционалној акцији „Бирамо најбољег спортисту Војске Србије”, жири који је формирао Медија центар „Одбрана” једногласно је изабрао разводницу Мариану Чегар Лукић.

Током претходне године Мариана је освојила бројне награде, међу којима прво место на Регионалном војном првенству у полумаратону у Апатину, најбољи пласман на Регионалном војном првенству у планинском трчању у Димитровграду, злато у полумаратону на Првенству Војске Србије, као и високе пласмане на осталим домаћим и међународним спортским манифестацијама.

При избору најбоље спортисткиње у прошлој години, жири је као основне критеријуме вредновао учешће и постигнуте резултате на такмичењима, посебно надметањима под покровитељством CISM-е, затим број спортских догађаја на којима су кандидати учествовали, као и представљање припадника Војске Србије у складу с „Кодексом части”.

Разводник Мариана Чегар Лукић истакла је да јој је од свих признања које је освојила током спортске каријере, та награда најдража.

– Нисам очекивала да ће ме изабрати за најбољу у појединачној конкуренцији. Посебно ми је драго што је први пут у историји ове спортске награде за најбољег спортисту изабрана жена. Узбуђење не могу да опишем речима – рекла је 24. јануара, на додели награда поводом Дана Медија центра „Одбрана”.

Пехар и признање разводници Мариани Чегар Лукић уручила је теквондисткиња Милица Мандић, наша олимпијска шампионка.

Вишебојци Команде за обуку,
најбоља спортска екипа Војске Србије 2012.

Шесторка у шеснаестерцу

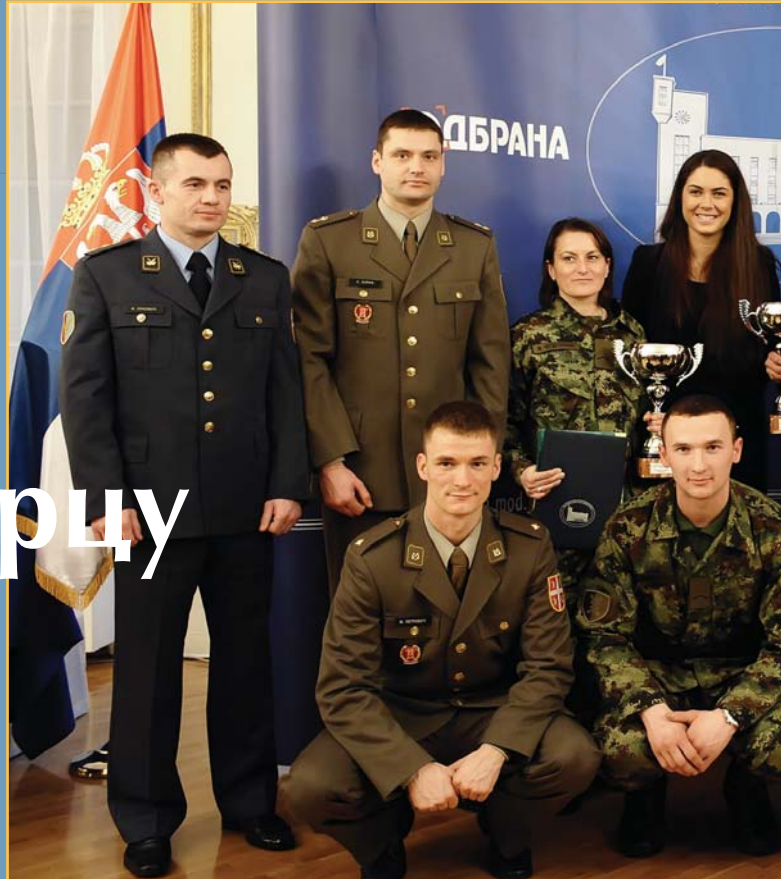
Изградили су дух заједништва и пријатељства, спојили младост и искуство, кренули у победе. Прошле године, четврти пут заредом, освојили су спортско првенство Војске Србије, били су шести на Европском првенству у војном вишебоју у Аустрији, а чланови екипе окосница су репрезентације наше војске у војном пентатлону.

Са небеса муња сева, где што грми, ко што лева? Ко што иде, ко што гази – КЗО вам сад долази! Ми смо једна група мала, група мала одабрана. Екипа смо српског шића, Данила Симоновића. У води, на полигону, најбољи у региону. Корак нам је као гром, Србија у срцу мом.

Тако, све у у шеснаестерцу), певају чланови екипе војног вишебоја Команде за обуку, најбољи спортски тим Војске Србије у прошлој години по избору жирија магазина „Одбрана“, док освајају захтевне препреке и постижу врхунске резултате.

Шесторица младића, које је, од 400 кандидата, изабрао потпуковник Данило Симоновић, изградили су дух заједништва и пријатељства, спојили младост и искуство, кренули у победе. Прошле године, четврти пут заредом, освојили су спортско првенство Војске Србије, били су шести на Европском првенству у војном вишебоју у Аустрији, а чланови Екипе окосница су репрезентације Војске Србије у војном пентатлону. Уз низ појединачних успеха.

– Ови млади људи су сила и оно што је највредније у систему одбране – каже потпуковник Симоновић, који је као млади припадник ЈНА био спортски првак војне области и армије.

Он истиче да екипа има срећу да је тренира капетан Дубравко Марић, истакнути спортиста, бивши првак у војном пентатлону, учесник многих међународних такмичења и првак Војске у војном вишебоју и њен некада најбољи спортиста.

– Сада је тренер екипе, јер године доносе своје, а стижу млади људи. Младост је неопходна за савладавање пет врло тешких дисциплина. То су гађање аутоматском пушком на 100 метара прецизном и брзом палбом, полигон с препрекама дуг 240 метара, пливање 50 метара слободним стилем, бацање бомбе у мету и у даљ, као и крос на 4.000 метара. Ми некад, у шали, кажемо да је селектор тата ове екипе, док им је тренер мајка – прича потпуковник Симоновић.

Капетан Марић, некадашњи капитен селекције Команде за обуку, ради у Првом центру за обуку у Сомбору, на месту референта за снабдевање, где је раније био задужен и за спортску обуку.

– Пре осам година код нас је саграђен полигон за војни пентатлон, засад једини у Војсци, на којем је и почела прича о овој дисциплини. Први међународни камп, на коме нам је, тада као пионирима овог спорта, екипа репрезентације Словеније пренела искуства о тој дисциплини, која је за неколико степеница тежа од нашег војног вишебоја, организован је 2006. године.

Екипа је напредовала из године у годину, каже Марић, али истиче да за низ успеха није пресудна искључиво спортска вештина.

– Узалуд је тренинг ако чланови тима нису, пре свега, добри људи, а ми годинама опстајемо управо на том основу – на одличним међуљудским односима, међусобном уважавању и поштовању. Дишемо као један и на тренингу и када се такмичемо.

Чланови сјоршске екипе Команде за обуку на додели признања у Дому Војске

Песму с почетка, уз још много наставака, која их, како истичу, прати и улива им додатну енергију, написао је капитен селекције капетан Борко Луковић, најстарији члан екипе, а његова обавеза је, као првог међу једнакима, да преноси знања и искуства која је стицао претходних 13 година, колико се бави војним вишебојем. Ради у Центру за обуку ВиПВО у Батајници, ожењен је и има сина од месец и по дана, а спортом се бави дуже од 20 година.

– Ту сам да момке „дизем” кад имају кризу, како би селекција постизала што боље резултате. Ова екипа је спој младости и искуства, јер ја се бавим спортом 23 године, а наш најмлађи члан, разводник Микић, има 22.

Луковић, некада двоструки првак Војне академије у војничком вишебоју, потврђује да спорт и наука могу заједно, при крају је докторских студија из области безбедности.

Поручник Срђан Ђурић, две године вицешампион, лане и шампион у појединачном пласману на спортском првенству Војске, запослен је у Панчеву, у Центру за обуку и усавршавање подофицира. Он истиче да је ово проглашење заиста дошло у прави час.

– Екипа се стално мења, па смо ми, у односу на 2011. годину, имали више промена од других, а опет смо први. Чак и кад су нас отписивали, ми смо показали вредност, потпомогнути младим људима који су нам пришли. Дух екипе је пресудан, а ја бих заиста похвалио младе разводнике Живаљевића и Микића, који су се у кратком периоду прилагодили и успели да се такмиче на врхунском нивоу.

Ђурић каже да је за војни вишебој, осим физичке припреме, потребно искуство.

– Дође нам добар атлетичар који сјајно трчи, али ми знамо да ће имати проблема с гађањем, пливањем, а да би то „легло” потребне су године и континуиран напредак у свакој дисциплини.

Похваљени, најмлађи члан екипе, разводник Милан Микић и његов колега по чину, нешто старији Никола Живаљевић, раде у Центру за обуку везе, информатике и електронских дејстава у Горњем Милановцу.

Разводник Микић истиче да није знао колико је тешко бити део ове екипе у вишебоју и да је, као дугогодишњи фудбалер, мислио да је спреман.

– Тек када су ме ови момци „узели под своје”, видео сам шта је тренинг. Било је тешко, заиста, носио сам се

СНАГА НИЈЕ ДОВОЉНА

Вишебојци Команде за обуку калнили су се у разним спортовима – карате, фудбал, атлетика, аикидо, џудо, пливање, одбојка, цијуџицу, бокс, кикбокс, трке на дуге пруге... Током припрема тренирали су пет пута дневно. „Футинг”, доручак, гађање, базен, ручак, одмор, па поподневна два тренинга. Вишебој тражи икуство, много дана тренинга и зрелост. Без тога, кажу, снага остаје само сирово средство, недовољно за врхунски резултат.

мишљу и да одустанем – каже Микић и додаје да је сигуран да би и Меси имао проблема с физичким захтевима вишебоја.

Машински инжењер, разводник Живаљевић, који је недавно у Чачку пливао за богојављенски крст, као једну од кључних ствари за лични успех истиче добар пријем у тиму.

– Капетан Марић је имао много живаца за нас и захваљујем му се на томе. Дуго се бавим спортом, пре свега боксом и кикбоксом, али таквог тренера никада нисам срео. Знао је како да се постави према Микићу и мени, који смо били „свежа крв”, поготово на почетку, када је заиста било тешко. Али радили смо и ван посла, на индивидуалним тренинзима, дали смо све од себе и поносан сам због тога.

Карика која затвара тај савршен круг индивидуалаца јесте потпоручник Жељко Петровић, командир вода за обезбеђење објеката на „Пасуљанским ливадама”, који се војним вишебојем бави деценију, колико је и у Војсци Србије.

– Ко није видео какви су то тренинзи, пробао... и кроз јаук говорио да га све боли, укључујући и трепавице, тај не може да зна колико је тешко бити вишебојац. Само као комплетна личност човек то може, и то уз подршку колега. Сам никако. А другарство, исковано током тренинга и такмичења, никад се не раскида.

За крај, ови спортски дивови из екипе Команде за обуку у војном вишебоју посебно поздрављају своје пријатеље, спортске ривале, од којих су били отписани уочи последње дисциплине, када се дешавао преокрет, и противници би били надјачани и претрчани речима да увек побеђује дух спортиста Команде за обуку и „наша песма”.

– Екипи Копнене војске, највећим конкурентима, саветујемо да још напорније вежбају и да ће бити прилике за реванш.

А у међувремену, остајемо добри. И сви заједно верни отаџбини. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА МОЖДА НАЈЛЕПША

Рети – Аљехин
Баден-Баден, 1925.

1. г3 е5 2. Сф3 е4 3. Сд4 д5 4. д3 ед3 5.
Дд3 Сф6 6. Лг2 Лб4 7. Лд2 Лд2 8. Сд2 0-0
9. ц4

Рети је и овога пута партију отпочео поте-
зом који је сам патентирао, па је и отварање
добило његово име. Стратегија се састоји у
препуштању центра противнику, затим почи-
ње поткопавање, а на крају завршава бочним
ударом. Видећемо да Аљехин проналази пра-
ви начин да се томе супротстави.

9...Саб6 10. цд5 Сб4 11. Дц4 Сбд5 12. С2б3
цб6 13. 0-0 Те8 14. Тфд1 Лг4 15. Тд2 Дц8 16.
Сц5 Лх3 17. Лф3 Лг4 18. Лг2 Лх3 19. Лф3
Лг4 20. Лх1

Бели због концентрације коњице у центру
стоји боље и не жели понављање потеза, али
преко пута седи геније.

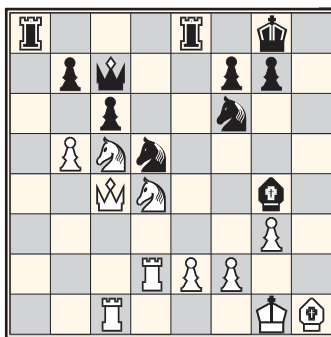
20...х5! 21. б4 а6 22. Тц1 х4 23. а4 хг3 24.
хг3 Дц7 25. б5 а65 26. а65

Бели: Кг1, Дц4, Тц1, Тд2, Сц5, Сд4, Лх1, б5, е2,
ф2, г3

Црни: Кг8, Дц7, Та8, Те8, Лг4, Сд5, Сф6, б7,
ц6, ф7, г7

26...Те3!!

Очигледна је претња е4 и Аљехин доноси
одлуку да то спречи драстичним мерама. Ја-
сно је да не иде 27. фе3 због 27...Дг3.

27. Сф3 ц65 28. Дб5 Сц3! 29. Дб7 Дб7 30.
Сб7 Се2 31. Кх2 Се4!

Још један шокантан потез, којим се напи-
шава слабост на ф2.

32. Тц4! Сф2! 33. Лг2 Леб1 34. Тцц2 Сг4
35. Кх3 Се5 36. Кх2 Тф3!

Једино и – форсирано.

37. Те2 Сг4 38. Кх3 Се3 39. Кх2 Сц2 40.
Лф3 Сд4

0:1

„Међу шаховским лепотицама краљица, не-
надмашна, неупоредива шаховска партија“
узвикује познати коментатор, сматрајући да
партију оваквог интензитета, мисаоног и естет-
ског, људски ум није створио ни пре ни после
тога. Ваља му веровати.

КОЊИЋЕВ СКОК

Крените од обележених поља, као ска-
кач у шаху, по путањи у облику слова
Г, тако да добијете две народне пос-
ловице.

При-	-то	у	
не-	-три.	као	у
зла-	-ја-	по-	се
коњ-	-во-	ва-	-је
	-зна-	-тељ	-љи

Пра-	-мљу-	дво-	-вда
-је.	ру-	-ве,	зе-
и	-вда-	пра-	-ба-
-ши	а	-жи	-до-
др-	гра-	о-	не-

Решење судоку из прошлог броја –
водоравно: 3, 8, 9, 4, 2, 6, 2, 6, 7, 3, 4,
1, 4, 8, 2, 3, 5, 7, 9, 9, 2, 7, 6, 8, 5, 3, 4,
1, 2, 6, 7, 1, 5, 9, 2, 3, 4, 1, 8, 3, 5, 7, 9,
2, 7, 6, 9, 8, 1, 2, 9, 6, 4, 3, 8.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

○	1	○	2	3	4	5	6	7	○	8	○	9	10	11	12	13	14	○	15	○	16	
17									18										19			
○		20									21										22	
23				24									25									
26						27								28								
29								30									31					
32										33											34	
35			36									37										
38					39								40									
41							42								43							
44									45										46			
○		47									48										○	
49				50									51									

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА ВОДОРАВНО: искорити, обмота-
ти, НИП, г, анималан, Ирачанка, р, мар, нависоко, маколико,
Араки, антрацен, скалар, никотин, ременици, Дано, Свети Сава,
англисти, оч, Ки, остригар, ластавина, Изгар, риглати се, титанин,
марама, анализисти, Аракс, амониак, Меркатор, тат, р, Миланица,
Биллимера, в, шта, Книбанке, асонанца.

Припремио Жарко ЂОКИЋ

ВОДОРАВНО:

17. Непоуздан човек, превртљивац, 18. Телевизијска серија, 19. Врс-
та ситног глодара, 20. Материја из азијских морских алги, 21. Жена
која лечи травама, 22. Односно (скр.), 24. Огреботина на телу, 25. Дру-
ги по величини град у Авганистану, 26. Градско насеље у БиХ,
Лијевно, 27. Уводиолац иновација, 28. Новине (стр.), 29. Скуп Ари-
стотелових списа, 30. Ударати коња мамузама, 31. Коњ арапске ра-
се, арабер, 32. Лажљиви, 33. Безгласан (грч.), 34. Одозго, 35. Члан-
ска карта (скр.), 36. Правац у уметности, 37. Насеље у општини Вар-
варин, 38. Део шуме одређен за сечу (стр.), 39. Врста јабука и кру-
шака, 40. Поп певачица, „Грчка Мадона“, 41. Бреме трња или грања
(покр.), 42. Становник Вратара, 43. Аутор дневника „С партизанима“,
Владимир, 44. Становница Иријана, 45. Одавати мирис, 46. Показна
заменаца, 47. Дисконтне трговине, 48. Уживалац етера, 49. Непаран
број, 50. Визуелна уметница, Наоми (7. слово „а“), 51. Пружати се
као нит.

УСПРАВНО:

1. Свирач у виолончело, 2. Празник 5. фебруара Војногеографског
института, 3. Авио-група (скр.), 4. Становнице Лапоније, 5. Врста
папагаја, 6. Женско име, 7. Такмичење агониста у античкој Грчкој,
8. Тривун одмила, 9. Правилник неке организације, 10. Символ
ербијума, 11. Тешка рана, 12. Жалосна врба, 13. Фронтмен групе
Дип перпл, 14. Река у Бугарској, 15. Умешан човек (стр.), 16. Штра-
пац, напрезање, 18. Распршивач (стр.), 19. Славни пустолов, Ђако-
мо, 20. Управник предузећем, 21. Преваром привући, 22. Бугарски
диригент, Георги, 24. Налети, напади, 25. Врста минерала, земни
восак, 27. Становница Орашца, 28. Калдрмари (стр.), 30. Блажен-
ство у будизму, 31. Врста псеудонима (мн.), 33. Становник Анама,
34. Мале руске видре, 36. Једињења амонијака, 37. Име писца Ча-
пека, 39. Поштење, часност, 40. Оснивач бугарске династије Асена,
42. Дипломатско тело, 43. Бивши шахист, Бора, 45. Ауто-ознака Ту-
ниса, 46. Коњ (песн.).

БАЛКАНСКИ РАТОВИ 1912–1913

– Рад српског војног санитета

А. Недок

Монографија приказује рад војног санитета у току балканских ратова с Турском и Бугарском, чиме се успоставља жељени континуитет са осталим монографијама о раду војног санитета у Првом светском рату. Са изласком ове монографије српски војни санитет најзад стиче своју целокупну историју од 1832. до 1918. године.

Тврди повез / ф. 17×24, 288 стр.
шифра: 111264 / цена: 432,00

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363

Жиро-рачун: 840-312849-56

e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs

Наручујем _____ примерака књиге „Балкански ратови 1912–1913 – Рад српског војног санитета“ по цени од **432,00** динара, у укупној вредности од _____ динара.

Купац _____

ЈМБГ _____

Адреса становања, улица и број: _____

Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Издања се плаћају унапред. Уз наруцбеницу долази доказ о улази целокупној износа, након чега испоручујемо књиге. Купљена издања биће достављена пуштем Посл ексреса, на шериш куйца.

МЕДИЈА ЦЕНТАР
ОДБРАНА

НОВО

БАЛКАНСКИ РАТОВИ 1912–1913. Рад српског војног санитета

МЕДИЈА ЦЕНТАР
ОДБРАНА

Медија Центар „Одбрана“

Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел: 011/3241-258, Факс: 011/3241-363

Маркетинг: 011/3201-728
marketing@odbrana.mod.gov.rs

Претплата: 011/3201-995
pretplata@odbrana.mod.gov.rs

Продаја: 011/3201-009
komercijala@odbrana.mod.gov.rs

www.odbrana.mod.gov.rs / medijacentar@mod.gov.rs

ОДБРАНА

НАРУЦБЕНИЦА

Претплаћујем се на магазин „Одбрана“ за 2013. годину (заокружите)

1. Полугодишња претплата (1.1 – 30.6. 2013.

године, 12 бројева) – по цени 1.080,00 динара

2. Годишња претплата (1.1. – 31.12.2013. године, 24 броја) – по цени 2.160,00 динара.

Уколико се претплаћујете на већи број примерака, уплатити одговарајућу суму (помножити број примерака са претплатном ценом).

Плаћање унапред на жиро-рачун **840-312849-56** МЦ „Одбрана“

Наруцбеницу и уплатницу послати на адресу: МЦ „Одбрана“, Браће Југовића 19, Београд.

Правним лицима доставићемо предрачун на основу ове наруцбенице.

Купац _____

Улица и број _____

Телефон _____

Место и број поште _____

Потпис наручиоца _____

М.П. _____

КАПИТАЛНО ИЗДАЊЕ „ИСТОРИЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ“

ИСКОРИСТИТЕ ЈЕДИНСТВЕНУ ПРИЛИКУ ДА УПОТПУНИТЕ СВОЈУ БИБЛИОТЕКУ

ПОПУСТ

-50%

ИСТОРИЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ

Вил Дјурант

Тврди повез, ф. 17×24, 10.500 стр.

12 томова

1. Источне цивилизације;
2. Живот Грчке;
3. Цезар и Христ;
4. Доба вере (I);
5. Доба вере (II);
6. Ренесанса;
7. Реформација;
8. Почетак доба разума;
9. Доба Луја XIV;
10. Волтерово доба;
11. Русо и револуција;
12. Наполеоново доба.

НА
18
РАТА

БЕЗ
КАМАТЕ

БЕЗ
ЖИРАНАТА

БЕЗ
ЧЕКОВА

~~38.880,00~~
19.440,00

НАРУЏБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд,
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем _____ комплета едиције
„ИСТОРИЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ“
по повлашћеној цени од **19.440,00 динара**.
Издања ћу платити на кредит у _____ рата
(највише 18), путем административне забране.

Купац _____

ЈМБГ _____

Број личне карте _____

МУП _____
Адреса становања, улица и број: _____

Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Поштом наруџбеницу послајте на адресу МЦ „Одбрана“, након чега ће књицима бити достављена административна забрана ради овере.
Након прихватања забране и уписа прве рате од стране исплатиоца зараде, издања ће бити достављена путем Послј ексреса, на терет књица.

ОДБРАНА

Медија центар „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs, www.mod.gov.rs

Сва издања можете купити по истим ценама и у продавници „Војна књига“, Васина 22, Београд, 011/2184-925